Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Adolygiad Diogelu Unedig Sengl

Dysgu o'r Gorffennol i wneud y Dyfodol yn fwy Diogel

Canllawiau Statudol Drafft

Cynnwys

Rhagair 1

1 Cyflwyniad 3

Partneriaethau yng Nghymru 5

Bwrdd Gweinidogol Cymru ar gyfer Adolygiadau Unedig Sengl 6

Grŵp Strategaeth Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl 6

Bwrdd Rheoli Gweithredol Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl 7

Grŵp Cyfeirio Dioddefwyr a Theuluoedd Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl 7

Byrddau Diogelu Rhanbarthol 7

Yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl 8

Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru 8

2 Y Diben a'r Egwyddorion sy'n sail i'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl 12

Diben 12

Egwyddorion 13

Canlyniadau 13

3 Pryd i gynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl 15

Meini prawf ar gyfer Adolygiad Diogelu Unedig Sengl 15

4 Beth yw'r Broses ar gyfer Adolygiad Diogelu Unedig Sengl? 20

5 Rhoi'r Broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ar Waith 24

Rolau a Chyfrifoldebau 24

Byrddau Diogelu Rhanbarthol 24

Partneriaethau Diogelwch Cymunedol 28

Grŵp Adolygu Achosion 30

Y Panel Adolygu 33

Yr Adolygydd/Adolygwyr 35

Yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl 37

Bwrdd Gweinidogol Cymru ar gyfer Adolygiadau Unedig Sengl 39

Adolygiad Diogelu Unedig Sengl Dioddefwr a Grŵp Cyfeirio Teuluol 40

6 Ymgysylltu â Dioddefwyr, y Teulu a Phrif Unigolion yn ystod y Broses Adolygu 42

Canllawiau ar gyfer ymgysylltu 42

Pan fo testun yr adolygiad yn Blentyn neu'n Oedolyn sy'n wynebu risg 44

Pan fo Lladdiad Domestig (neu hunanladdiad cysylltiedig) wedi digwydd 44

Lladdiadau ar sail Anrhydedd ac achosion cysylltiedig o hunanladdiad dioddefwyr 48

Lladdiadau ag Arf Ymosodol 49

7 Cynnal yr Adolygiad 51

Llinellau Amser Asiantaethau 51
Creu Digwyddiad Dysgu 53
Llunio Adroddiad yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl 54
Cyflwyno'r Adroddiad i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol (a'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol lle bo hynny'n briodol) 55
Cynllun Gweithredu 57
8 Sut i rannu dysgu gan ddefnyddio proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl **61**
Rôl Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru mewn dysgu sylfaenol, canol tymor ac ar ôl adolygiad 61
Digwyddiad Lledaenu Gwybodaeth Thematig ddwywaith y flwyddyn 62
Fforymau Proffesiynol Amlasiantaethol 62
9 Diogelu Data **66**
Byrddau Diogelu Rhanbarthol/Partneriaethau Diogelwch Cymunedol 66
Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru 66
Rhannu gwybodaeth a data 68
10 Cymhwyso proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl i gamdriniaeth hanesyddol **70**
11 Cysylltiad â phrosesau ffurfiol eraill **71**
Prosesau Cyfochrog 71
Proses Gwyno 72
Atodiad Un: Tabl partneriaethau **74**
Atodiad Dau: Llwybrau Atgyfeirio Lladdiadau Iechyd Meddwl a gwybodaeth ategol **76**
Atodiad Tri: Partneriaid lleol **79**

Rhagair

Pryd bynnag y bydd unrhyw fywyd yn cael ei golli neu'n cael ei effeithio'n sylweddol gan gamdriniaeth, mae angen i ni, fel gweision cyhoeddus, sicrhau na chafodd unrhyw gyfle i amddiffyn y person hwnnw rhag niwed ei golli, fel y gallwn amddiffyn eraill yn well yn y dyfodol.

Yng Nghymru, rydym wedi arfer â chydweithio gyda'r nod cyffredin o ofalu am ein dinasyddion mwyaf agored i niwed.

Mae'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn enghraifft unigryw ac arloesol o'r ffordd y gallwn, drwy gydweithio a chydgynhyrchu ar draws ffiniau gwleidyddol, sefydliadol, a daearyddol, fynd i'r afael â phroblem gymhleth a chyflwyno ymateb ar y cyd. Mae bron i 190 o randdeiliaid wedi bod yn rhan o'r gwaith o lunio a gweithredu'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, ac mae pob un ohonynt wedi rhoi'r bobl sydd wedi cael niwed, eu teuluoedd a'u cymunedau yn gyntaf. Mae'r trawsnewidiad hwn yn ategu ein hethos o gael un gwasanaeth cyhoeddus; mae'n creu diwylliant cryfach o atebolrwydd, ac arweinyddiaeth wasgaredig syn grymuso pobl i rannu dysgu.

Dechreuodd y gwaith arloesol hwn i gyd yn 2017, pan wnaeth Carl Sargeant, a oedd yn Ysgrifennydd Cabinet dros Gymunedau a Phlant ar y pryd, ofyn pam nad oedd Adolygiadau Lladdiadau Domestig yn cael eu rhannu â Llywodraeth Cymru. Aeth ati i gomisiynu dau adolygiad, sef adolygiad academaidd gan Brifysgol Caerdydd ac adolygiad ymarferwyr gan Lywodraeth Cymru.

Dangosodd tystiolaeth o'r ddau adolygiad fod arnom angen system wedi'i chydlynu'n well ar gyfer adolygiadau yng Nghymru, ac arweiniodd hynny at alwad am gynnal un adolygiad o ddigwyddiad, a hynny er mwyn symleiddio a chanolbwyntio ymdrechion, lleihau trawma i deuluoedd, lleihau dyblygu ymdrechion, arbed amser gwerthfawr a nodi gwersi cyn gynted â phosibl.

Fe wnaeth Carl Sargeant hefyd gomisiynu Prifysgol Caerdydd i ddatblygu cronfa wybodaeth ar gyfer Cymru lle gellid storio adolygiadau a'u defnyddio i gyfosod canfyddiadau ac argymhellion er mwyn wella'r ffordd o weithio yn y dyfodol. Canlyniad y gwaith hwn yw Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru sy'n defnyddio gwyddor gymdeithasol a gwyddor gyfrifiadurol i i ddod o hyd i batrymau a gwybodaeth gudd o'r adolygiadau drwy ddefnyddio dulliau cloddio testun a dysgu peirianyddol.

Mae'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn berthnasol hefyd i'n huchelgais ehangach o greu Un Gwasanaeth Cyhoeddus Cymru. Yn unol â'r pum ffordd o weithio a nodir yn *Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru),* fe wyddom mai'r unig ffordd o sicrhau'r canlyniadau gorau i bobl yn awr ac yn y dyfodol yw mynd ati mewn ffordd gyfannol a chydweithredol i greu polisïau a'u rhoi ar waith. Byddwn yn gwneud hyn drwy chwalu ffiniau, drwy wahodd syniadau gan bobl o wahanol feysydd arbenigol, a thrwy annog gwaith partneriaeth ar draws y gwasanaeth cyhoeddus cyfan yn ogystal â gyda phartneriaid cymdeithasol ehangach.

Mae'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn gosod fframwaith ar gyfer y ffordd y dylai Byrddau Diogelu Rhanbarthol weithio mewn partneriaeth â Phartneriaethau Diogelwch Cymunedol a phartneriaethau eraill yn yr ardal megis Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus a Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol er mwyn diogelu pobl

rhag niwed – gan rannu gwersi a sicrhau ein bod yn cydweithio i sicrhau lles pob person yng Nghymru.

Dal i gael i ddatblygu y mae'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, ond mae'n amlwg ei fod yn cael ei weld fel patrwm i eraill ei ddilyn, yn genedlaethol ac yn rhyngwladol. Gan ein bod wrthi yng Nghymru yn dal i ddatblygu ffordd o weithio fel un gwasanaeth cyhoeddus, mae'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael ei weld yn enghraifft o'r ffordd y gallwn greu newid drwy gydweithio er lles pawb.

1 Cyflwyniad

1.1 Datblygwyd y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yng Nghymru er mwyn sicrhau bod pob agwedd yn cael ei hystyried ar draws yr holl asiantaethau perthnasol, rhai datganoledig a rhai anatganoledig, yn hytrach na mewn seilos sefydliadol, yn dilyn digwyddiad arwyddocaol sy'n sbarduno'r broses adolygu. Yn benodol, bydd yn:

a) Adeiladu ar yr arferion da a ddaeth i'r amlwg o greu'r prosesau Adolygiad Ymarfer Oedolion (Ebrill 2016) ac Adolygiad Ymarfer Plant (Ionawr 2013) a ddisodlodd y canllawiau Adolygiad Achos Difrifol blaenorol. Gosodwyd prosesau'r Adolygiad Ymarfer Oedolion a'r Adolygiad Ymarfer Plant yn *Rheoliadau Byrddau Diogelu (Swyddogaethau a Gweithdrefnau) (Cymru) 2015*[1] er mwyn gallu deall yn well beth ddigwyddodd, a pham, yn ystod digwyddiad/cam gweithredu neu gyfres ohonynt dros gyfnod o amser. Y nod yw ceisio gwella dealltwriaeth o weithredoedd sefydliadau ac asiantaethau cyn y digwyddiad. Mae'n ystyried a allai gwahanol gweithredu'n wahanol neu ddiffyg gweithredu fod wedi arwain at ganlyniadau gwahanol i'r plentyn neu'r oedolyn. Y nod cyffredinol yw creu amgylchedd dysgu.

b) Gweithredu canfyddiadau adolygiad academaidd 2018 dan arweiniad yr Athro Amanda Robinson (2018)[2] o Brifysgol Caerdydd ac adolygiad ymarferwr Llywodraeth Cymru gan y Prif Gwnstabl Cynorthwyol Liane James (2018)[3]. Roedd yr adroddiadau'n dadansoddi'r sefyllfa bresennol o ran adolygiadau diogelu, ochr yn ochr â sampl o Adolygiadau Lladdiadau Domestig, Adolygiadau Ymarfer Oedolion, Adolygiadau Ymarfer Plant ac Adolygiadau Lladdiadau Iechyd Meddwl. Roedd yr adroddiadau hyn yn dangos yr angen i wella cydgysylltu, cydweithredu, cyfathrebu, a llywodraethiant wrth gynnal adolygiadau yng Nghymru. Roedd argymhellion yn yr adroddiadau, sydd wedi'u seilio ar eu canfyddiadau, ac mae'r rheini wedi'u hadlewyrchu ym mhrosesau newydd y system Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Roedd yr adroddiadau'n dangos hefyd mor gymhleth yw'r sefyllfa lle mae cyrff wedi'u datganoli a chyrff annatganoledig yn cynnal adolygiadau ar wahân ac, mewn rhai achosion, heb yn wybod i Lywodraeth Cymru a heb gyfraniad ganddi. Arweiniodd hyn yn y pen draw at yr argymhelliad i gael proses adolygu sengl.

1.2 Yn sgil y dystiolaeth o'r adolygiad academaidd a'r adolygiad ymarferwyr uchod, cafodd Gweinidogion Cymru dystiolaeth gref i gefnogi'r angen am newid yn y prosesau adolygu yng Nghymru. O ganlyniad i hynny, mae'r broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl wedi cael ei datblygu i gryfhau adolygiadau yng Nghymru.

[1] *Rheoliadau Byrddau Diogelu (Swyddogaethau a Gweithdrefnau) (Cymru) 2015.* [Rheoliadau Byrddau Diogelu (2015)]

[2] Robinson, A., Rees, A. a Dehaghani, R. (2018) *'Canfyddiadau dadansoddiad thematig o adolygiadau i farwolaethau oedolion yng Nghymru: Adolygiadau Lladdiad Domestig, Adolygiadau Ymarfer Oedolion ac Adolygiadau Lladdiad Iechyd Meddwl'*

[3] James, L. (2018) '*Domestic Homicide Reviews in Wales: Illuminate the Past to Make the Future Safer'*

Nod yr adolygiad yw:

- creu un broses adolygu sy'n creu dull gweithredu amlasiantaethol lle caiff y meini prawf ar gyfer **un neu ragor** o'r adolygiadau canlynol eu bodloni:
  - Adolygiad Ymarfer Oedolion (boed yn gryno neu'n estynedig);
  - Adolygiad Ymarfer Plant (boed yn gryno neu'n estynedig);
  - Adolygiad Lladdiad Domestig;
  - Adolygiad Lladdiad Iechyd Meddwl;
  - Adolygiad Lladdiad ag Arf Ymosodol[4].
- osgoi'r angen i deuluoedd gymryd rhan mewn cylch beichus a phoenus o roi gwybodaeth ac aros am ganlyniadau sawl adolygiad;
- defnyddio'r wybodaeth a'r gwersi o'r adolygiad i greu newid cadarnhaol yn ymarferol er mwyn atal niwed yn y dyfodol;
- darparu fframwaith lle mae corff cenedlaethol yn chwarae rôl gydlynu/gweithredu i oruchwylio'r broses o'r dechrau i'r diwedd (yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl);
- sicrhau bod y dull llywodraethu y cytunwyd arno wedi'i roi ar waith a'i fod yn effeithiol;
- sicrhau cysylltiadau clir rhwng cyrff lleol, rhanbarthol a chenedlaethol, gan barchu amrywiadau rhanbarthol a lleol mewn trefniadau;
- cadw'r adroddiad adolygu terfynol mewn cronfa wybodaeth ganolog (Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru) a hwyluso hyfforddiant ym mhob rhan o Gymru a dysgu lleol, rhanbarthol, cenedlaethol a rhyngwladol;
- defnyddio'r Gronfa i gefnogi unrhyw newidiadau i arferion, prosesau a diwylliannau a fydd yn atal niwed yn y dyfodol.

1.3 "*Diogelu"* – y diffiniad o ddiogelu yn y cyd-destun hwn yw cadw pobl yn ddiogel, p'un a yw hynny'n deillio o gamdriniaeth fel y'i diffinnir yn *Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014*[5] neu o fod yn ddioddefwr lladdiad neu hunanladdiad lle mae gorfodaeth wedi digwydd.

1.4 "*Yr Adolygiad"* – yn y Canllawiau hyn, mae hyn yn cyfeirio at yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl.

1.5 Dyroddir y canllawiau hyn o dan adran 139 o *Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014*[6]. Mae'r meini prawf ar gyfer cynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cynnwys sawl rhan ryng-gysylltiedig, fel y'u nodir yn *Rheoliadau Byrddau Diogelu (Swyddogaethau a Gweithdrefnau) (Cymru) 2015*[7]*, Deddf Trais Domestig, Troseddu a Dioddefwyr (2004)*[8] *ac adran 24 o Ddeddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd 2022 a Rheoliadau Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd 2022 (Adolygiadau Lladdiadau ag Arf*

---

[4] Cynhelir cynllun peilot o Adolygiadau Lladdiad ag Arf Ymosodol (2023) gan ddefnyddio proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yng Nghymru, ac felly fe allai newid.

[5] Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant

[6] Adran 139(2) Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru). Adran 139

[7] Rheoliad 4(3) a 4(4). Rheoliadau Byrddau Diogelu 2015

[8] Adran 9(1). Deddf Trais Domestig, Troseddu a Dioddefwyr 2004

Ymosodol) 2022[9].

1.6 Datblygwyd y Canllawiau hyn ar Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl gan ddefnyddio'r canllawiau ar Adolygiadau Ymarfer Plant, Adolygiadau Ymarfer Oedolion ac Adolygiadau Lladdiadau Domestig, gan adeiladu ar y meysydd cryfder ym mhob set o ganllawiau a chan ymgorffori'r canllawiau ar Adolygiadau Lladdiadau ag Arf Ymosodol a gwybodaeth am Adolygiadau Lladdiadau Iechyd Meddwl. Mae'r drafft a grëwyd ar y cyd gan ymarferwyr ar lefelau gweithredol a strategol wedi cael ei fireinio ymhellach drwy ymgysylltu'n eang. Bydd y canllawiau statudol hyn ar Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl nawr yn disodli *Cydweithio i Ddiogelu Pobl, Cyfrol 2 a 3,* ac o ganlyniad bydd newidiadau'n cael eu gwneud i Gyfrol 1 y canllawiau i adlewyrchu hyn.

Partneriaethau yng Nghymru

1.7 Mae'r adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn digwydd mewn cyd-destun unigryw o ran gweithredu a deddfwriaeth. Mae'n hanfodol bod sefydliadau datganoledig ac annatganoledig yn gweithio mewn partneriaeth yng Nghymru, ar bob lefel, i sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i bobl, a sicrhau bod gwersi perthnasol yn cael eu dysgu ar draws y strwythurau llywodraethu a bod y newidiadau a'r addasiadau gofynnol yn cael eu gwneud pan fo hynny'n briodol yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol.

1.8 Mae'r dull hwn o weithio mewn partneriaeth wedi'i wreiddio'n dda, gyda pherthynas waith gref a llywodraethiant cadarn yn sail i waith arloesol ar y lefel strategol a gweithredol yng Nghymru. Mae sefydliadau fel Llywodraeth Cymru, Iechyd Cyhoeddus Cymru, awdurdodau lleol, byrddau iechyd lleol, Gwasanaeth Carchardai a Phrawf Ei Mawrhydi, yr Plismona yng Nghymru (Prif Gwnstabliaid a Chomisiynwyr Heddlu a Throseddu) a'r trydydd sector yn cydweithio'n agos i ddarparu gwasanaethau effeithiol.

1.9 Bydd gan bob ardal awdurdod lleol yng Nghymru ystod o drefniadau amlasiantaethol ar waith ar hyn o bryd. Bydd y partneriaethau presennol hyn yn cynnwys Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (*Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015*[10]), Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol (*Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014*[11]), Byrddau Diogelu Rhanbarthol ar gyfer Oedolion a Phlant (*Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014*), Partneriaethau Diogelwch Cymunedol Rhanbarthol neu Leol (*Deddf Trosedd ac Anhrefn 1998*[12]), Byrddau Rhanbarthol Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (*Deddf Trais yn erbyn Menywod,*

---

[9] Rheoliadau Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd 2022 (Adolygiadau Lladdiad ag Arf Ymosodol) 2022. Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd

[10] Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

[11] Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant

[12] Deddf Trosedd ac Anhrefn 1988. Deddf Trosedd ac Anhrefn

Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015[13]*)*, ochr yn ochr â Byrddau Cyfiawnder Troseddol Lleol, Grwpiau Rheoli Troseddwyr Integredig, Trefniadau Diogelu'r Cyhoedd amlasiantaethol a Byrddau Cynllunio Ardal Camddefnyddio Sylweddau. Defnyddiwch Atodiad Un fel pwynt cyfeirio ar gyfer y strwythurau hyn.

1.10 Dylid defnyddio'r strwythurau llywodraethu presennol bob amser wrth gymhwyso'r canllawiau hyn. Cynlluniwyd hyblygrwydd i ganiatáu i awdurdodau adeiladu ar seilwaith, cryfderau a galluoedd presennol yn unol â *Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015*. Yn wir, rydym o'r farn fod y partneriaethau cryf sydd eisoes yn bodoli yng Nghymru mewn sefyllfa gref i ddarparu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl a monitro cynnydd Cynlluniau Gweithredu.

1.11 Er mwyn cyflawni'r nodau hyn, datblygwyd rhwydwaith cymorth ar gyfer y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl (gweler Ffigur 1 a Ffigur 2). Mae'r systemau newydd a grybwyllir uchod wedi'u crynhoi isod:

Bwrdd Gweinidogol Cymru ar gyfer Adolygiadau Unedig Sengl

a) Mae'r Bwrdd Gweinidogol yn darparu goruchwyliaeth wleidyddol a strategol ar gyfer yr Adolygiadau, gan sicrhau bod materion cenedlaethol yn cael eu hystyried a bod ymateb ar sail Cymru gyfan yn cael ei ddarparu pan fo angen. Bydd y Bwrdd yn darparu cefnogaeth ar gyfer newidiadau deddfwriaethol ac yn sicrhau'r adnoddau angenrheidiol er mwyn sicrhau bod arferion gorau yn cael eu gweithredu a'u rhannu. Bydd y Bwrdd yn llwyfan hefyd ar gyfer uwchgyfeirio unrhyw faterion rhanbarthol a nodir sydd angen ymateb cenedlaethol neu ymateb ar lefel y DU. Gweler Adran 5 am rolau a chyfrifoldebau'r Bwrdd Gweinidogol.

Grŵp Strategaeth Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl

b) Diben y Grŵp Strategaeth yw darparu arweinyddiaeth, trosolwg a chyfeiriad i'r Bwrdd Gweinidogol a'r Bwrdd Rheoli Gweithredol.

c) Bydd y Grŵp Strategaeth Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cynghori, yn hysbysu ac yn dylanwadu ar Lywodraeth Cymru, Llywodraeth y DU (y Swyddfa Gartref a'r Weinyddiaeth Gyfiawnder), y Comisiynydd Dioddefwyr, y Comisiynydd Cam-drin Domestig a chyrff cynrychioladol mewn llywodraeth leol, plismona, cyfiawnder troseddol a'r trydydd sector ar themâu a gwybodaeth arall sy'n gysylltiedig â'r argymhelliad o adolygiadau yng Nghymru.

d) Bydd y Grŵp Strategaeth yn nodi, yn canmol ac yn hyrwyddo arferion effeithiol ac yn annog mabwysiadu, uwchraddio a phrif ffrydio cynlluniau y profwyd eu bod yn gweithio.

[13] Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015. Deddf Trais yn erbyn Menywod

Bwrdd Rheoli Gweithredol Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl

e) Pwrpas y Bwrdd yw darparu arweinyddiaeth, goruchwyliaeth a chyfeiriad i raglen ar y cyd rhwng Llywodraeth Cymru, Llywodraeth Leol, yr Heddlu yng Nghymru, Prifysgol Caerdydd a phartneriaid allweddol eraill. Mae'n sicrhau bod cyd-arweinyddiaeth effeithiol yn cael ei darparu wrth gyfrannu at y gwaith o gyflwyno'r rhaglen Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl, a hynny'n benodol o ran yr Hyb Cydgysylltu a'r Gonfa Gwybodaeth Ddiogelu. Mae'n sicrhau bod cysylltiadau allweddol gyda rhannau eraill y rhaglen Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl yn cael eu cynnal. Mae hyn yn cynnwys darparu llywodraethiant i'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl a Chronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru

Grŵp Cyfeirio Dioddefwyr a Theuluoedd Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl

f) Bydd y Grŵp Cyfeirio Dioddefwyr a Theuluoedd yn fforwm ar gyfer llais dioddefwyr a'u teuluoedd ym mhob rhan o Gymru, i lywio proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a'i lywodraethiant a'i waith trosolwg cenedlaethol. Gweler Adran 6 i gael rhagor o wybodaeth.

Byrddau Diogelu Rhanbarthol

g) Mae Byrddau Diogelu Rhanbarthol wedi bod yn gyfrifol am gynnal Adolygiadau Ymarfer Oedolion ac Adolygiadau Ymarfer Plant. Byddant nawr yn ysgwyddo cyfrifoldebau ychwanegol ar gyfer ysgogi'r holl Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl (a fydd yn cymryd lle Adolygiadau Ymarfer Plant ac Oedolion). Byddant wrth wraidd y broses a bydd ganddynt gyfrifoldebau ychwanegol, gan gynnwys:
   - rheoli'r broses yn eu hardal yn gyffredinol;
   - gwaith partneriaeth effeithiol gyda'r asiantaethau priodol, Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl a Chronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru;
   - gweithio gyda Phartneriaethau Diogelwch Cymunedol sydd â chyfrifoldeb am Adolygiadau Lladdiad Domestig a byddant yn bartneriaid allweddol i'r Byrddau Diogelu Rhanbarthol os yw'r achos yn cynnwys lladdiad;
   - gweithio gyda Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus a Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol yr ardal pan fo lladdiad wedi digwydd, er enghraifft pan fo canfyddiadau'r Adolygiad yn ymwneud â'r blaenoriaethau a nodwyd yng Nghynllun Llesiant y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

h) Cyfeiriwch at baragraff 5.3 sy'n amlinellu rôl a chyfrifoldebau'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol.

Yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl

i) Rôl yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl yw cefnogi'r broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a helpu i nodi a lledaenu'r prif negeseuon, themâu a materion, drwy weithio ar y cyd â Chronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru, Byrddau Diogelu Rhanbarthol, Partneriaid Diogelwch Cymunedol a phartneriaid a phartneriaethau allweddol eraill.

j) Bydd yr Hyb Cydgysylltu yn dwyn ynghyd ganlyniadau Digwyddiadau Dysgu (gweler Adran 7) gan sicrhau bod yr holl ganlyniadau'n cael eu lledaenu ledled Cymru, ac i gyrff perthnasol yn y DU lle bo hynny'n briodol. Bydd hyn yn cynnwys darparu hyfforddiant ar themâu penodol a digwyddiadau lledaenu gwybodaeth ar thema benodol bob chwe mis (gweler Adran 8 y canllawiau hyn i gael rhagor o wybodaeth) i rannu arferion da a gwersi a ddysgwyd ledled Cymru. Bydd hyn yn sicrhau bod dysgu'n cael ei gyflawni a'i weithredu i ddiogelu unigolion a chymunedau ledled Cymru.

Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru

k) Bydd yr holl Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl a gwblheir yn cael eu cadw yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru. Defnyddir eu canfyddiadau i hysbysu dysg ar draws Cymru drwy greu adroddiadau thematig. Gweler yr adran am Gronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru (Adran 8 y canllawiau hyn) i gael rhagor o fanylion.

1.12 Crëwyd y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl gan ymarferwyr ac arweinwyr strategol er mwyn datblygu proses amlasiantaethol fwy effeithiol ac effeithlon a fydd yn fanwl ond yn symlach o ran ei dull gweithred, drwy wneud y canlynol:

- cyflwyno un adolygiad yn lle sawl adolygiad mewn perthynas â digwyddiad(au);
- creu dull symlach, er yn ddwys, o gynnal adolygiadau, mewn ffordd sy'n lleihau trawma i deuluoedd;
- osgoi'r bydd dyblygu ymdrech yn sicrhau'r defnydd mwyaf effeithlon o adnoddau ac yn sicrhau'r gwerth gorau;
- llunio Adroddiad Adolygu sy'n canolbwyntio ar wella'r gwaith o ddarparu gwasanaethau gyda Chynllun Gweithredu clir a fydd yn cael ei fonitro a'i adolygu gan yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl ac yn cael ei rannu â Byrddau Diogelu Rhanbarthol, Partneriaethau Diogelwch Cymunedol a grwpiau perthnasol eraill i sicrhau bod argymhellion yn cael eu gweithredu;
- sicrhau mai'r dioddefwr/teulu yr effeithiwyd arnynt yw canolbwynt y broses adolygu;
- cymryd ymagwedd "un gwasanaeth cyhoeddus" fel nad yw dioddefwyr a'u teuluoedd yn cael eu gadael i wneud synnwyr o waith asiantaethau neu broffesiynau gwahanol;
- sicrhau y gellir rhannu gwybodaeth, argymhellion, a dysgu thematig i

ddiogelu cenedlaethau'r dyfodol;
- sicrhau bod yr argymhellion hyn yn cael eu gweithredu i wella arferion ac i atal niwed yn y dyfodol.

1.13 Mae hefyd yn adeiladu ar y fframwaith Adolygiadau Ymarfer Plant ac Adolygiadau Ymarfer Oedolion, a'r canllawiau ar Adolygiadau Lladdiadau Domestig gan sicrhau ei fod:

- yn cynnwys asiantaethau, staff, a theuluoedd mewn ymdrech ar y cyd i adlewyrchu ar yr hyn sydd wedi digwydd a dysgu ohono, er mwyn gwella ymarfer yn y dyfodol, gan ganolbwyntio ar atebolrwydd yn hytrach nag ar feiusrwydd (*culpability*);
- yn meddu ar y potensial i ddatblygu arferion amlasiantaethol mwy cymwys a hyderus yn y tymor hir, lle mae gan staff well dealltwriaeth o'r sylfaen wybodaeth a safbwynt y gweithwyr proffesiynol gwahanol y maent yn cydweithio â nhw;
- yn cryfhau atebolrwydd rheolwyr o ran cymryd cyfrifoldeb am y cyd-destun a'r diwylliant y mae eu haelodau staff yn gweithio ynddynt a gweld bod ganddynt y gefnogaeth a'r adnoddau sydd eu hangen arnynt;
- yn cydnabod effaith amgylchiadau trasig marwolaethau nad ydynt yn ddamweiniol neu niwed difrifol ar deuluoedd ac ar staff, ac yn rhoi cyfleoedd i adolygu digwyddiadau difrifol mewn diwylliant sy'n deg a chyfiawn;
- yn caniatáu defnydd mwy adeiladol a phriodol o adnoddau nag yn y system flaenorol ac yn gweithio yn ôl amserlenni byrrach;
- yn canolbwyntio ar ddysgu allweddol a nodwyd drwy'r broses adolygu, sy'n arwain at argymhellion a chamau gweithredu perthnasol.

1.14 Yn cyd-fynd â'r canllawiau hyn mae set o adnoddau a deunyddiau hyfforddi sy'n cefnogi trefniadau'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Cyfeiriwch at y Pecyn Cymorth Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ar gyfer y templedi y mae'n rhaid eu defnyddio drwy gydol proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Bydd hyn yn sicrhau y cynhelir dull safonol ledled Cymru er mwyn sicrhau cysondeb drwy holl broses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Gellir cael gafael ar y templedi hyn drwy'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl.

1.15 Mae'r gwaith o ddatblygu'r trefniadau hyn wedi'i lywio gan drafodaethau, ymgynghori, adborth a phrofi helaeth drwy weithdai i randdeiliaid, a chynlluniau peilot gan Fyrddau Diogelu Rhanbarthol a Phartneriaethau Diogelwch Cymunedol. Maent i gyd wedi gwneud cyfraniad amhrisiadwy at ddatblygu manylion y canllawiau.

1.16 Dylid darllen y Canllawiau Statudol hyn ar y cyd â'r holl Atodiadau sy'n gysylltiedig â hwy.

Rhwydwaith Cymorth Cyffredinol yr ADUU
Dysgu o'r Gorffennol i wneud y Dyfodol yn Fwy Diogel

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Rolau'r Rhwydwaith Cymorth

Bwrdd Gweinidogol:

Darperir goruchwyliaeth strategol a gwleidyddol o adolygiadau diogelu, gan sicrhau bod materion cenedlaethol yn cael eu hystyried a bod ymateb Cymru gyfan yn cael ei gyflwyno pan fod angen. Darperir cymorth ar gyfer newidiadau deddfwriaethol a sicrheir yr adnoddau gofynnol fel bod arfer gorau'n cael ei weithredu a'i rannu a bod modd dwysau materion rhanbarthol os oes angen er mwyn cael ymateb cenedlaethol/DU.

Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol:

Rhoddir cymorth a chyngor i Fyrddau Diogelu Rhanbarthol er mwyn sicrhau digonolrwydd ac effeithiolrwydd trefniadau ar gyfer diogelu plant ac oedolion yng Nghymru a chyflwyno argymhellion i Weinidogion Cymru o ran sut y gellid gwella'r trefniadau hynny.

Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus a Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol:

Mae gan bob ardal awdurdod lleol yng Nghymru amrediad o drefniadau amlasiantaeth mewn grym yn barod. Bydd y partneriaethau hyn sy'n bodoli eisoes yn cynnwys Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus a Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol. Gallai Byrddau Diogelu Rhanbarthol a/neu Bartneriaethau Diogelwch Cymunedol ddewis gynnwys y Byrddau hyn pan mae angen ystyried oblygiadau ehangach. Er enghraifft, lle mae canfyddiadau'r Adolygiad yn ymwneud â'r blaenoriaethau a nodwyd yng Nghynllun Lles y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

Byrddau Diogelu Rhanbarthol:

Mae'n rhaid i Fyrddau Diogelu ddiogelu plant ac oedolion sydd mewn perygl o gam-drin, esgeulustod a mathau eraill o niwed. Mae'n rhaid i'r Bwrdd geisio cyflawni ei amcanion drwy gydlynu a sicrhau effeithiolrwydd yr hyn sy'n cael ei wneud gan bob unigolyn neu gorff a gynrychiolir ar y Bwrdd; i nodi ei gynigion ar gyfer cyflawni ei amcanion ar ddechrau pob blwyddyn ariannol; a chydweithredu â'r Bwrdd Cenedlaethol a rhoi unrhyw wybodaeth y mae'n gofyn amdani iddo. Disgwylir i bob Bwrdd adnabod a meincnodi'r meysydd ymarfer sydd angen eu gwella, adolygu anghenion hyfforddi ymarferwyr, a sicrhau y rhoddir hyfforddiant i sefydliadau unigol a rhyngasiantaethol.

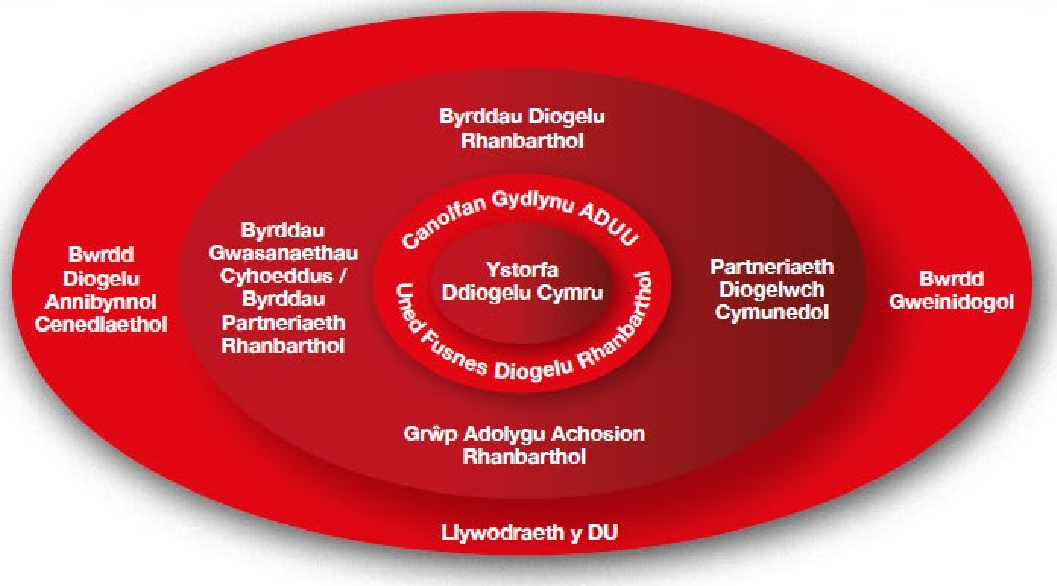

Grŵp Adolygu Achosion Rhanbarthol:

Grŵp amlbartneriaeth sy'n ystyried pob cyfeiriad ar gyfer Adolygiadau Diogelu Unedig Unigol ar gyfer eu rhanbarth. Bydd gan bob Bwrdd Diogelu Rhanbarthol ei Grŵp Adolygu Achosion ei hun sy'n cynnwys cynrychiolwyr ac arbenigwyr o asiantaethau gwahanol. Bydd y grŵp yn sicrhau bod gan bob grŵp adnoddau priodol, a bod Cynlluniau Gweithredu gweithredol a strategol yn cael eu cydlynu a'u rheoli'n effeithiol.

Canolfan Gydlynu ADUU:

Bydd y ganolfan yn cydlynu agweddau allweddol o'r broses ADUU, yn rheoli'r canfyddiadau sy'n deillio o'r ystorfa, ac yn nodi digwyddiadau dysgu gofynnol a fydd yn helpu i rannu arfer da a gwersi a ddysgwyd. Mae'n gyfrifol am gyfathrebu a hysbysu gwasanaethau cyhoeddus am argymhellion a themâu sy'n dod i'r amlwg, a gweithredir prosesau Sicrhau Ansawdd ar draws y broses ADUU.

Ystorfa Ddiogelu Cymru:

Bydd pob adolygiad diogelu sydd wedi'i gwblhau'n cael ei godio a'i gyflwyno i'r ystorfa i gael ei goladu a'i guradu. Bydd canfyddiadau o godio gwyddorau cymdeithasol a dysgu peiriant yn cael eu cyflwyno i'r Ganolfan Gydlynu er mwyn sicrhau bod gwersi'n cael eu nodi a'u dysgu a'u cynnwys mewn arferion presennol.

Fradd Consultancy Ltd
Louise Fradd 2023
Document Version: 1.9

Ffigur 1

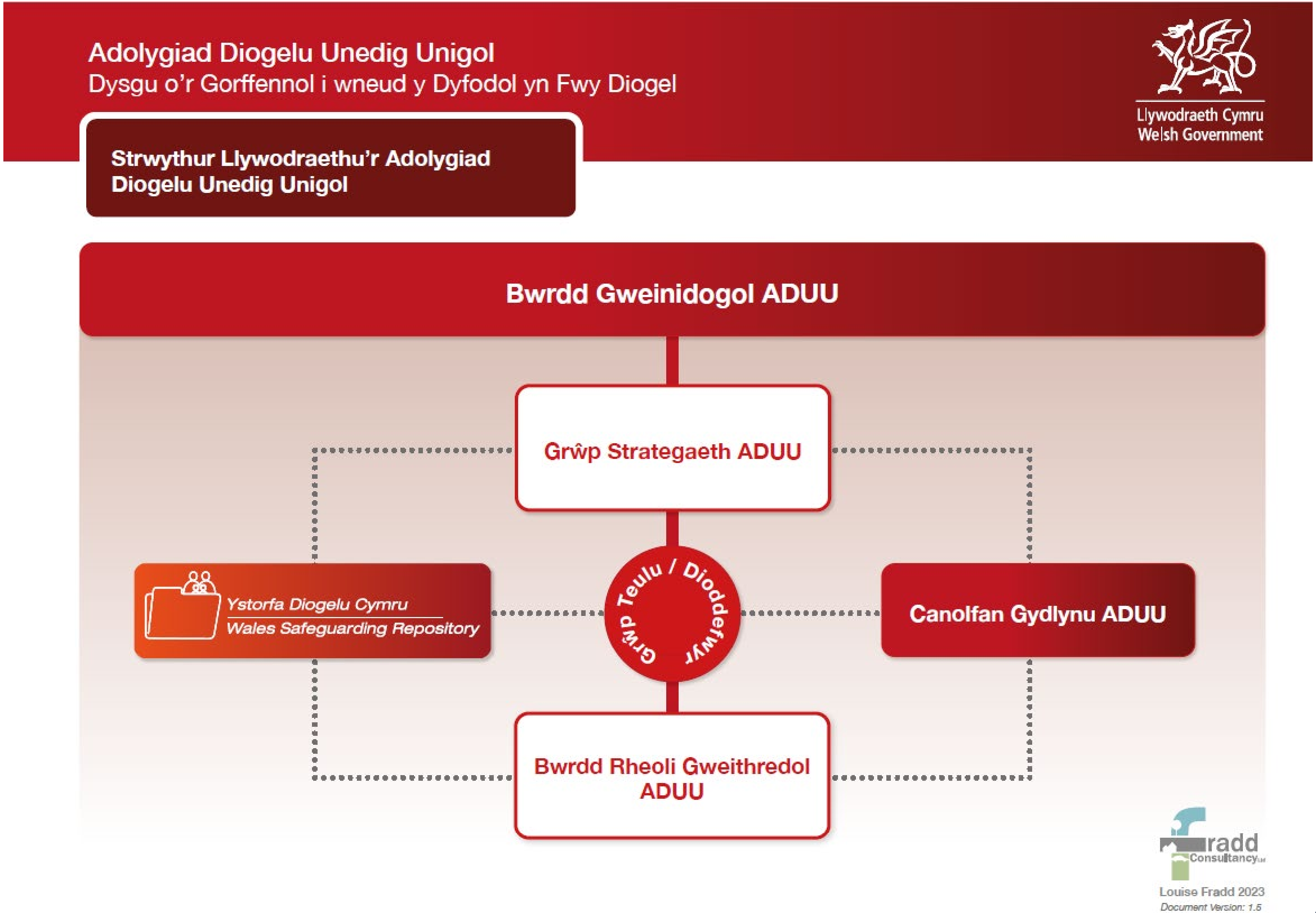
Adolygiad Diogelu Unedig Unigol
Dysgu o'r Gorffennol i wneud y Dyfodol yn Fwy Diogel
Llywodraeth Cymru
Welsh Government
Strwythur Llywodraethu'r Adolygiad Diogelu Unedig Unigol
Bwrdd Gweinidogol ADUU
Grŵp Strategaeth ADUU
Ystorfa Diogelu Cymru
Wales Safeguarding Repository
Grŵp Teulu / Dioddefwyr
Canolfan Gydlynu ADUU
Bwrdd Rheoli Gweithredol ADUU
Fradd Consultancy
Louise Fradd 2023
Document Version: 1.5

Ffigur 2

2 Y Diben a’r Egwyddorion sy'n sail i'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl

Diben

2.1 Mae'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl wedi'i ddatblygu gydag ymarferwyr er mwyn sicrhau bod modd nodi a gweithredu gwersi yn gyflym ar sail Cymru gyfan, gan sicrhau y gellir rhannu dysgu gyda'r bwriad o sicrhau newidiadau polisi ac, yn y pen draw, lleihau'r risg ei fod yn digwydd eto, ac arbed bywydau.

2.2 Nod yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yw datblygu un mecanwaith cymesur ar gyfer cynnal adolygiad yn dilyn y digwyddiadau mwyaf difrifol yng Nghymru. Os bydd **un neu ragor** o feini prawf yr adolygiad yn cael eu bodloni, bydd y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn osgoi'r angen i gynnal cyfres o adolygiadau lluosog (e.e. Adolygiadau Lladdiadau Domestig, Adolygiadau Ymarfer Plant, Adolygiadau Ymarfer Oedolion, Adolygiadau Lladdiadau Iechyd Meddwl ac Adolygiadau Lladdiadau ag Arf Ymosodol) ar gyfer yr un digwyddiad unigol. Mae adolygiadau lluosog wedi arwain at ddyblygu ymdrechion ac adnoddau yn sylweddol, ac maent wedi arwain hefyd at y teulu a'r prif unigolion yn gorfod mynd drwy nifer o adolygiadau, gan achosi oedi wrth nodi’r gwersi a’u rhoi ar waith.

2.3 Mae'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cynnwys ymarferwyr, rheolwyr, ac uwch-swyddogion sy'n archwilio manylion a chyd-destun gwaith asiantaethau, yn unigol ac ar y cyd, gyda phlentyn a/neu oedolyn sy’n wynebu risg neu sydd wedi dioddef lladdiad, a'u teulu, lle bydd pob ymdrech yn cael ei gwneud i sicrhau bod eu lleisiau’n ganolog i’r Adolygiad. Diben Adolygiad yw cynhyrchu dysgu proffesiynol a sefydliadol a hyrwyddo gwelliant mewn ymarfer rhwng asiantaethau yn y dyfodol, er mwyn cadw pobl yn ddiogel. Nid yw'n golygu bwrw bai, ond yn hytrach, sicrhau bod gwersi'n cael eu nodi a'u gweithredu drwy Gynllun Gweithredu clir (gweler Adran 7 i gael rhagor o wybodaeth am Gynlluniau Gweithredu). Dim ond drwy drafodaethau agored a gonest y bydd hyn yn cael ei gyflawni. Nid yw cynnal Adolygiad yn golygu y bu camymddwyn.

2.4 **Nid** ymchwiliad i’r ffordd y gwnaeth y dioddefydd farw neu dderbyn anafiadau, neu i bwy sy’n gyfrifol, yw Adolygiad Diogelu Unedig Sengl; mater i’r crwneriaid, yr heddlu, Gwasanaeth Erlyn y Goron a’r llysoedd troseddol yn ôl eu trefn benderfynu arno fel y bo’n briodol yw hwnnw. Nid yw Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl yn rhan benodol o unrhyw ymchwiliad neu broses ddisgyblu. Pan fo gwybodaeth yn dod i'r amlwg yn ystod yr Adolygiad, sy'n dangos y dylid cychwyn camau disgyblu, dylid cynnal gweithdrefn ddisgyblu'r asiantaeth berthnasol ar wahân i broses yr Adolygiad. Fel arall, gellir cynnal rhai Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl yr un pryd â chamau disgyblu (ond ar wahân iddynt).

Egwyddorion

2.5 Mae'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn seiliedig ar gyfres o egwyddorion i arwain Byrddau Diogelu Rhanbarthol, eu hasiantaethau partner a phartneriaid cymunedol eraill yn eu cyfrifoldebau dros ddysgu, adolygu, a gwella polisïau ac ymarfer diogelu. Mae'r egwyddorion hyn wedi gwneud cyfraniad annatod at lywio dyluniad a datblygiad yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ar gyfer adolygiadau diogelu amlasiantaethol. Dyma'r egwyddorion a nodwyd:

a) bod gweithwyr proffesiynol ym mhob gwasanaeth sy'n gweithio gyda phlant a/neu oedolion sy'n wynebu risg a'u teuluoedd yn yr ardal leol yn cael y cymorth sydd arnynt ei angen, fel y gallant fynd ati'n hyderus a chymwys i ymgymryd â'r gwaith cymhleth ac anodd o amddiffyn plant ac oedolion sy'n wynebu risg;
b) bod arferion yn cael eu gwella ar sail dysgu er mwyn gweithio tuag at atal niwed i blentyn a/neu oedolyn sy'n wynebu risg;
c) bod diwylliannau sefydliadol, a'r prosesau sy'n sail i'r diwylliant, yn deg ac yn gyfiawn, a'u bod yn helpu gweithwyr proffesiynol i gael rheolwyr ac amgylchedd gwaith cefnogol;
d) bod diwylliant o dryloywder yn cael ei greu sy'n gwneud y canlynol:
    - darparu cyfleoedd rheolaidd i ymdrin â chydweithio ac ymarfer amlasiantaethol, a dysgu, myfyrio a datblygu amlasiantaethol;
    - cynnwys prosesau ar gyfer dysgu ac adolygu sy'n hyblyg a chymesur ac sy'n agored i gael eu herio gan weithwyr proffesiynol a'r cyhoedd;
    - ymgysylltu â phlant a/neu oedolion sy'n wynebu risg a'u teuluoedd mewn achosion unigol ac ystyried eu dymuniadau a'u safbwyntiau;
    - darparu atebolrwydd a sicrwydd i blant a/neu oedolion sy'n wynebu risg, a'u teuluoedd a'r cyhoedd yn ehangach;
    - nodi'n brydlon yr angen am newidiadau systemig neu broffesiynol a sicrhau bod camau amserol yn cael eu cymryd;
    - rhannu a lledaenu gwybodaeth neu wersi newydd a ddysgwyd ar sail amlasiantaethol yn lleol, yn rhanbarthol, ac yn genedlaethol;
    - mae'r gwaith o ddysgu, adolygu, a gwella polisi ac ymarfer diogelu amlasiantaethol lleol yn cael ei archwilio a'i werthuso am ei effeithiolrwydd.

Canlyniadau

2.6 Y canlyniad cyffredinol yw creu dull rhagweithiol o fwrw ymlaen ag atebion, a diwylliant cadarnhaol o ddysgu ar y cyd, sy'n ofyniad hanfodol ar gyfer cyflawni a darparu gwasanaeth amlasiantaethol yn effeithiol ac yn well. Felly, mae un broses adolygu, sy'n osgoi'r angen am adolygiadau lluosog mewn perthynas ag un digwyddiad(au), yn creu dull sy'n symlach ond eto'n ddwys. Bydd y dull hwn yn lleihau trawma pellach i ddioddefwyr a theuluoedd. Bydd yn dileu unrhyw ddyblygu ymdrech a allai ddigwydd, a bydd yn defnyddio adnoddau ac yn darparu dysgu mewn modd amserol a chymesur.

2.7 Bydd canlyniadau'r broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael effaith yn lleol, yn rhanbarthol, ac yn genedlaethol ar arferion ledled Cymru. Mae’r rhain yn cynnwys y canlynol:

- darparu un broses ar gyfer naill ai adolygiad sengl neu adolygiad lluosog yng Nghymru, gan ei wneud yn gliriach ar gyfer yr asiantaethau partner sydd ynghlwm ag ef;
- lleihau trawma i’r sawl sy’n destun yr adolygiad, ei deulu, a phrif unigolion eraill drwy gynnal un adolygiad sengl yn hytrach nag adolygiadau lluosog;
- monitro a lledaenu'r Cynllun Gweithredu gan yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl i’r Byrddau Diogelu Rhanbarthol, y Partneriaethau Diogelwch Cymunedol a grwpiau perthnasol eraill;
- system lywodraethiant well a fydd yn sicrhau bod gan Lywodraeth Cymru drosolwg ar yr argymhellion ar gyfer gwasanaethau datganoledig ac annatganoledig yng Nghymru. Gwneir hyn lle mae angen uwchgyfeirio materion i'r Bwrdd Gweinidogol;
- Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru, a fydd yn galluogi ymarferwyr i dynnu ynghyd yr hyn a ddysgwyd o’r Adroddiadau Adolygiad Diogelu Unedig Sengl i greu adroddiadau thematig. Bydd yr hyn a ddysgir o’r adroddiadau thematig yn cael ei ledaenu'n genedlaethol gan yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl, ynghyd ag unrhyw argymhellion a chamau y bydd angen eu rhoi ar waith o ganlyniad.
- Ystyried hyn a ddysgwyd yn flaenorol;
- sicrhau ymgysylltiad a chysylltiad â’r Comisiynwyr Heddlu a Throseddu, y Swyddfa Gartref, y Comisiynydd Dioddefwyr a’r Comisiynydd Cam-drin Domestig pan mae dynladdiad domestig neu ddynladdiad arfau bygythiol yn gysylltiedig â’r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl.

2.8 Bydd esblygu arferion yn y modd hwn yn sicrhau eu bod yn parhau'n addas i'r diben mewn cymdeithas sy'n newid drwy’r amser. Bydd hyn yn helpu i atal digwyddiadau tebyg ac, yn y pen draw, yn lleihau niwed yn y dyfodol.

3 Pryd i gynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl

3.1 Datblygwyd yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl i alluogi Byrddau Diogelu Rhanbarthol, Partneriaethau Diogelwch Cymunedol (mewn achosion o laddiad domestig) a'r asiantaethau sy'n bartneriaid iddynt i weithio mewn amgylchedd agored a thryloyw, sy'n hyrwyddo dysgu. Mae hyn yn seiliedig ar y ffordd y maent yn gweithio'n unigol ac ar y cyd mewn perthynas â'u gwaith achos eu hunain ac eraill, ac ar ffynonellau ychwanegol megis archwiliadau, ymchwil, ac arolygiadau. Bydd hyn yn cael ei gryfhau ymhellach drwy'r canlynol:

- datblygu Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru a gaiff ei defnyddio'n adnodd i lywio adolygiadau, canlyniadau, ac ymarfer yn y dyfodol;
- lledaenu'r dysgu hwn drwy'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl

3.2 Er mwyn sicrhau bod dysgu'n cael ei ledaenu, a bod Cynlluniau Gweithredu yn cael eu rhoi ar waith, bydd Uned Fusnes y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol mewn partneriaeth â Phartneriaethau Diogelwch Cymunedol, a'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl yn cynhyrchu Adroddiadau Diweddaru (gweler y Pecyn Cymorth Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ar gyfer templed yr Adroddiad Diweddaru). Bydd y rhain yn crynhoi'r dysgu a gyflawnwyd ac unrhyw feysydd y mae angen eu huwchgyfeirio ymhellach. Bydd yr Adroddiadau Diweddaru'n cael eu cyflwyno i'r Byrddau Diogelu Rhanbarthol a, lle bo angen, y Grŵp Strategaeth Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl a'r Bwrdd Gweinidogol i'w huwchgyfeirio lle nodir rhwystrau. Yn achos Adolygiad Diogelu Unedig Sengl sy'n cynnwys lladdiad ag arf ymosodol bydd yr Adroddiad Diweddaru a'r Cynlluniau Gweithredu yn cael eu cyflwyno i Fwrdd Trosolwg y Swyddfa Gartref.

3.3 I grynhoi, mae'r meini prawf ar gyfer cynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cynnwys sawl rhan ryng-gysylltiedig, fel y'u nodwyd yn *Rheoliadau Byrddau Diogelu (Swyddogaethau a Gweithdrefnau) (Cymru) 2015*[14], *Deddf Trais Domestig, Troseddu a Dioddefwyr (2004)*[15] *ac adran 24 o Ddeddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd 2022 a Rheoliadau Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd 2022 (Adolygiadau Lladdiadau ag Arf Ymosodol) 2022*[16].

Meini prawf ar gyfer Adolygiad Diogelu Unedig Sengl

3.4 Maen prawf allweddol ar gyfer Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yw dysgu amlasiantaeth, sy'n gymesur yn ei ymagwedd ac yn nodi argymhellion clir sy'n gwella cyflenwi gwasanaeth ac ymyrraeth ac atal cynnar yn y dyfodol gan yr

---

[14] Rheoliad 4(3) a 4(4). [Rheoliadau Byrddau Diogelu 2015]

[15] Adran 9(1). [Deddf Trais Domestig, Troseddu a Dioddefwyr 2004]

[16] Rheoliadau Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd 2022 (Adolygiadau Lladdiad ag Arf Ymosodol) 2022. [Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd]

amrywiol bartneriaid/asiantaethau cysylltiedig. Mae hyn wrth galon y broses ac yn ffurfio elfen allweddol wrth benderfynu pa un ai a oes angen Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ai peidio.

3.5 Rhaid i Fwrdd Diogelu Rhanbarthol gynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl pan fo **un neu ragor** o'r canlynol yn gymwys:

a) Mae'n hysbys neu mae amheuaeth bod **plentyn** yn cael ei gam-drin neu ei esgeuluso, yn ardal y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, ac mae'r plentyn:
   i. wedi marw; neu
   ii. wedi cael anaf a allai fwgwth ei fywyd; neu
   iii. wedi cael nam difrifol a pharhaol i'w iechyd neu ei ddatblygiad.

Os oedd y plentyn, yn y chwe mis blaenorol, wedi bod ar y gofrestr amddiffyn plant neu wedi derbyn gofal, rhaid i'r Panel Adolygu roi sylw dyladwy i'r ffactorau ychwanegol fel yr amlinellir hwy yn y Cylch Gorchwyl enghreifftiol;

b) Mae'n hysbys neu mae amheuaeth bod **oedolyn sy'n wynebu risg** wedi cael ei gam-drin neu ei esgeuluso, yn ardal y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, ac mae'r oedolyn dan sylw:
   i. wedi marw; neu
   ii. wedi cael anaf a allai fygwth ei fywyd; neu
   iii. wedi cael nam difrifol a pharhaol i'w iechyd neu ei ddatblygiad.

Os oedd yr oedolyn wedi bod, ar unrhyw ddyddiad yn ystod y chwe mis cyn dyddiad y digwyddiad, yn destun camau y penderfynodd yr awdurdod lleol eu cymryd i'w amddiffyn rhag camdriniaeth neu esgeulustod, rhaid i'r Panel Adolygu roi sylw dyladwy i'r ffactorau ychwanegol a amlinellir yn y Cylch Gorchwyl enghreifftiol.

c) Pan fo'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn bodloni'r meini prawf ar gyfer Adolygiadau Ymarfer Oedolion neu Adolygiadau Ymarfer Plant (a a b yn y canllawiau hyn), ystyriwch y canlynol. Fel y nodir yn *Rheoliadau Byrddau Diogelu (Swyddogaethau a Gweithdrefnau) (Cymru) 2015*[17], rhaid i'r Byrddau Diogelu Rhanbarthol gynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn unol â rheoliad 4 a phenderfynu a oes angen adolygiad cryno neu estynedig. Rhaid ystyried hefyd nifer yr Adolygwyr sy'n cael eu comisiynu.

d) Lladdiad Domestig
   i. pan fo marwolaeth person 16 oed neu hŷn wedi digwydd, neu'n ymddangos ei bod wedi digwydd, o ganlyniad i drais, camdriniaeth, neu esgeulustod:
      - gan berson yr oedd testun yr adolygiad yn perthyn iddo neu wedi bod

[17] Rheoliadau Byrddau Diogelu (Swyddogaethau a Gweithdrefnau) (Cymru) 2015 (legislation.gov.uk)

mewn perthynas bersonol agos ag ef, neu;

- gan aelod o'r un aelwyd â thestun yr adolygiad, a'r adolygiad yn cael ei gynnal gyda'r nod o nodi'r gwersi i'w dysgu o'r farwolaeth; neu
- os gwnaeth dioddefwr ddiweddu ei fywyd ei hun (hunanladdiad) a bod yr amgylchiadau'n peri pryder, er enghraifft, os daw'n amlwg fod ymddygiad rheolaeth drwy orfodaeth yn y berthynas, dylid cynnal adolygiad, hyd yn oed os nad yw unigolyn dan amheuaeth yn cael ei gyhuddo o drosedd neu os yw'n cael ei erlyn a'i ryddfarnu. Nid yw adolygiadau'n ymwneud â phwy sy'n euog.

Gweler adran 2 o'r Canllawiau Statudol Amlasiantaethol ar gyfer cynnal Adolygiadau Lladdiadau Domestig (2016)[18] *i weld y maen prawf hwn.*

Mae'r Canllawiau Statudol ar Adolygiadau Lladdiadau Domestig a ddyroddwyd o dan *adran 9(3) o Ddeddf Trais Domestig, Troseddu a Dioddefwyr 2004*[19], yn nodi bod rhaid i berson sy'n sefydlu neu'n cymryd rhan mewn adolygiad lladdiad domestig (p'un ai a yw'n cael ei gynnal yn dilyn cyfarwyddyd o dan is-adran (2) ai peidio) roi sylw i'r canllawiau hyn. Mae hyn yn golygu bod rhaid i'r personau hynny sy'n ymwneud ag Adolygiad Lladdiad Domestig ystyried y canllawiau hyn ac, os ydynt yn penderfynu gwyro oddi wrthynt, bod ganddynt resymau clir dros wneud hynny. Mae rhai camau ym mhroses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn gofyn am wyro oddi wrth y canllawiau Adolygu Lladdiad Domestig sy'n angenrheidiol i wella'r broses adolygu. O fewn y canllawiau statudol hyn, lle gwneir y gwyriadau hyn, rhoddir rhesymau clir dros wneud hynny. Mae'r holl wyriadau oddi wrth y canllawiau Adolygu Lladdiadau Domestig wedi'u cydlynu a'u cytuno â thîm Adolygu Lladdiadau Domestig y Swyddfa Gartref.

e) Lladdiad Iechyd Meddwl yw:
   i. pan fo lladdiad wedi'i gyflawni, a bod y cyflawnwr honedig wedi bod mewn cysylltiad â gwasanaethau Iechyd Meddwl sylfaenol, eilaidd, neu drydyddol yn y flwyddyn ddiwethaf.

Yn y meini prawf hyn, gall 'cysylltiad' gynnwys asesiad neu ymyrraeth. Rhaid rhoi ystyriaeth benodol hefyd i Fesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010[20] sy'n diffinio'r ddarpariaeth o wasanaethau iechyd meddwl i gleifion mewn sefyllfaoedd penodol.

Mae'n ofynnol i gyrff cyfrifol GIG Cymru roi gwybod am rai digwyddiadau penodol i Lywodraeth Cymru drwy Fframwaith Digwyddiadau Adroddadwy Cenedlaethol GIG Cymru. Dylid nodi y byddai angen atgyfeiriad o'r fath ar gyfer Lladdiad Iechyd Meddwl.

---

[18] Adran 2. Canllawiau Statudol Amlasiantaethol
[19] Adran 9(3) o Ddeddf Trais Domestig, Troseddu a Dioddefwyr 2004. Deddf Trais Domestig, Troseddu a Dioddefwyr
[20] Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010. Model Gwasanaeth Cenedlaethol ar gyfer Gwasanaethau Iechyd Meddwl Sylfaenol Lleol. Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010

Mae rhagor o wybodaeth ynghylch Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010 a Digwyddiadau Adroddadwy yn Genedlaethol wedi'i chynnwys yn Atodiad Dau: Llwybrau Cyfeirio Lladdiad Iechyd Meddwl a gwybodaeth ategol.

Camau gweithredu yn dilyn penderfyniad y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol:
Pan fydd Grŵp Adolygu Achos Adolygiad Diogelu Unedig Sengl wedi penderfynu y bydd lladdiad iechyd meddwl yn destun Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, bydd yr Adolygiad yn cael ei ystyried yn broses briodol at ddibenion y Polisi Cenedlaethol ar Ddigwyddiadau'n ymwneud â Diogelwch Cleifion[21]. Ar ddiwedd yr adolygiad, dylid adrodd canfyddiadau'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn ôl i Uned Gyflawni GIG Cymru drwy'r ffurflen "Dysgu o Ddigwyddiadau" sydd ar gael ar wefan yr Uned Gyflawni[22].

Os yw'r Panel Adolygu Achosion wedi penderfynu **na fydd** Lladdiad Iechyd Meddwl yn destun Adolygiad Diogelu Unedig Sengl (er enghraifft, os na fu unrhyw ymwneud amlasiantaethol), rhaid i'r Bwrdd Iechyd neu'r Ymddiriedolaeth berthnasol ystyried cynnal adolygiad priodol yn unol â'u prosesau mewnol.

f) Lladdiad ag Arf Ymosodol:
   i. os digwyddodd ardal Heddlu De Cymru sy'n un o'r tair ardal beilot ar gyfer Adolygiad Lladdiad ag Arf Ymosodol;
   ii. os oedd y person yn 18 oed neu'n hŷn, a bod y farwolaeth wedi digwydd yng Nghymru; neu
   iii. os oedd y farwolaeth, neu'r digwyddiadau cysylltiedig, yn cynnwys defnyddio arf ymosodol.

Mae'r meini prawf canlynol wedi'u nodi yn *Rheoliadau Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd (Adolygiadau Lladdiadau ag Arf Ymosodol) 2022*[23]*.* Dyma'r meini prawf sydd i'w bodloni:

   i. mae un o'r canlynol wedi'i ganfod –
      - corff y person sydd wedi marw; neu
      - rhan o gorff y person sydd wedi marw.
   ii. cofnodwyd pwy yw un o'r canlynol –
      - y person sydd wedi marw; neu
      - o leiaf un person a achosodd, neu sy'n debygol o fod wedi achosi, marwolaeth y person hwnnw.
   iii. mae gan un neu ragor o bartneriaid yr adolygiad wybodaeth am, neu byddai disgwyl yn rhesymol iddynt fod â gwybodaeth am –
      - y person sydd wedi marw neu sy'n debygol o fod wedi marw; neu
      - o leiaf un person a achosodd, neu sy'n debygol o fod wedi achosi, marwolaeth y person hwnnw.

[21] Digwyddiadau'n Ymwneud â Diogelwch Cleifon. Diogelwch Cleifion GIG Cymru
[22] Uned Gyflawni GIG Cymru. Yr Uned Gyflawni
[23] Rheoliadau Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd 2022 (Adolygiadau Lladdiad ag Arf Ymosodol) 2022. Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd

“Mae "gwybodaeth" yn golygu gwybodaeth bod risg y gallai’r person gyflawni, neu y gallai ddioddef, ymddygiad gwrthgymdeithasol neu droseddol. Mae hyn -

- *yn cynnwys gwybodaeth am addysg, ymddygiad gwrthgymdeithasol neu droseddol, tai, hanes meddygol, iechyd meddwl a diogelu y person; c*
- *nid yw'n cynnwys gwybodaeth nad oedd yn hysbys i bartner yn yr adolygiad tan ar ôl i farwolaeth y person sydd wedi marw neu sy'n debygol o fod wedi marw gael ei chofnodi.)*

iv. nid yw'r farwolaeth yn "fater o farwolaeth neu anaf difrifol" o fewn ystyr adran 12(2A) o Ddeddf Diwygio'r Heddlu 2002 (h.y. wedi'i hachosi gan swyddog heddlu yn ystod ei ddyletswyddau swyddogol).

v. Fel y nodir yn adran 26 o *Ddeddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd 2022,* nid oes angen cynnal Adolygiad Lladdiad ag Arf Ymosodol ar gyfer marwolaeth os oes Adolygiad Lladdiad Domestig i’w gynnal yn Lloegr, neu os oes Adolygiad Diogelu Unedig Sengl (sy’n bodloni unrhyw un o feini prawf a-d) i’w gynnal gan Fwrdd Diogelu Rhanbarthol yng Nghymru.

Diffinnir arf ymosodol, at ddibenion Adolygiad Lladdiad ag Arf Ymosodol, yn adran 1 o *Ddeddf Atal Troseddu 1953*[24] fel:

> "Any article made or adapted for use for causing injury to the person or intended by the person having it with him for such use by him [or by some other person].”

3.6 Gan mai’r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yw’r brif broses Adolygu yng Nghymru, bydd mathau o adolygiadau newydd a allai ddod i’r amlwg yn cael eu cynnwys yn y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl lle y tybir bod hynny'n briodol. Disgwylir y byddai adolygiadau o’r fath yn cael eu trafod gyda’r cyrff llywodraethu/asiantaethau perthnasol, yn cael eu hystyried gan y Grŵp Strategaeth, ac yn cael eu cadarnhau gan y Bwrdd Gweinidogol.

[24] Adran 1. Deddf Atal Troseddu 1953

4 Beth yw'r Broses ar gyfer Adolygiad Diogelu Unedig Sengl?

4.1 Mae Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cynnwys nifer o weithgareddau cysylltiedig a grynhoir isod, y bwriedir i bob un ohonynt gyfrannu at drylwyredd y broses ac at yr hyn a ddysgir o'r achos a adolygir. Disgrifir diben pob elfen yn y broses yn fanylach yn y paragraffau priodol sydd wedi'u cynnwys yn yr adran hon. Dangosir y broses gyffredinol yn y siart lif (Ffigur 3) ar ddiwedd yr adran hon.

4.2 Disgrifir diben y gwahanol elfennau sy'n ffurfio'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn fanylach yn Adran 5. Mae'r canlynol yn rhoi crynodeb byr o'r broses yn ei chyfanrwydd.

4.3 Bydd proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael ei rheoli gan y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol priodol. Bydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn:

- sefydlu Grŵp Adolygu Achos mewn ymgynghoriad â Chadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, gan weithio gyda'r Partneriaethau Diogelwch Cymunedol, yn arbennig pan mae Dynladdiad Domestig wedi digwydd;
- cefnogi'r Grŵp Adolygu Achosion i benodi Adolygw(y)r priodol; a
- goruchwylio'r ymgysylltiad ag unigolion sy'n ran o'r broses adolygu. Er enghraifft, cysylltiad partneriaid adolygu perthnasol h.y., yr awdurdod lleol, Comisiynwyr Heddlu a Throseddu, a chynrychiolwyr o'r Bwrdd Iechyd o fewn y Panel Adolygu (pan mae Adolygiad Diogelu Unedig Sengl lle mae Dynladdiad Arf Bygythiol wedi digwydd, cyfeiriwch at Ganllawiau Statudol Dynladdiadau Arfau Bygythiol am ragor o wybodaeth ynghylch nodi'r partneriaid adolygu perthnasol[25]).

4.4 Rheolir yr Adolygiad gan Grŵp Adolygu Achosion a phenodir Adolygydd/Adolygwyr i gydweithio â'r Panel Adolygu (gweler Adran 5 am ddisgrifiadau o'r rolau), sy'n cynnwys asiantaethau a phartneriaid perthnasol sydd wedi bod yn rhan o'r achos. Mae'r Adolygiad yn darparu:

- ymgysylltiad uniongyrchol â'r dioddefwyr, aelodau'r teulu a phrif unigolion fel y dymunant ac fel y bo'n briodol, fel y gellir cynnwys eu safbwyntiau ym mhroses yr Adolygiad;
- cynnwys ymarferwyr sydd wedi bod yn gweithio gyda'r plentyn a/neu'r oedolyn sy'n wynebu risg a'i deulu;
- Digwyddiad Dysgu, wedi'i gynllunio a'i hwyluso, sy'n canolbwyntio ar ymarferwyr (gweler Adran 7 i gael rhagor o wybodaeth) a gynhelir gan yr Adolygydd/Adolygwyr, i archwilio ymarfer o fewn llinell amser gyfyngedig, gan ddefnyddio dull systemau.

4.5 Y canlyniad yw Adroddiad drafft yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a chynllun gweithredu amlinellol sy'n cael ei lunio gan yr Adolygydd/Adolygwyr gan

[25] Rheoliadau Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd 2022 (Adolygiadau Lladdiad ag Arf Ymosodol) 2022 Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd

ddefnyddio argymhellion o'r Adroddiad ac a gyflwynir yn amserol i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol. Bydd yr Adroddiad drafft a'r Cynllun Gweithredu Amlinellol yn cael eu paratoi mewn ffordd sy'n dileu unrhyw ddynodwyr personol [neu defnyddir ffugenwau] i leihau posibilrwydd o adnabod unigolion o fewn yr Adroddiad ac o ganlyniad iddo. Os ydynt yn dymuno, caiff dioddefwyr, teuluoedd neu brif unigolion ddewis ffugenw addas ar gyfer y dioddefwr, i'w ddefnyddio yn yr Adroddiad. Dylid trafod peidio â chyfeirio at ryw penodol fel rhan o'r drafodaeth hon. Gweler Adran 6 i gael rhagor o wybodaeth ac arweiniad ar ymgysylltu â dioddefwyr, teuluoedd, a phrif unigolion.

4.6 Rhaid i aelodau'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol ystyried, herio, a chyfrannu at gasgliadau'r Adolygiad, a nodi'r goblygiadau strategol ar gyfer gwella ymarfer a systemau i'w cynnwys yn y Cynllun Gweithredu.

4.7 Cymeradwyir yr Adroddiad terfynol gan Gadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, ac fe'i cyflwynir i'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl i'w gadw yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru, a chaiff ei gyhoeddi gan y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol. Fodd bynnag, yn yr amgylchiadau a ganlyn, ni fydd y broses uchod yn berthnasol nes gwneir y canlynol:

- Bydd Adolygiad Diogelu Unedig sy'n cynnwys lladdiad domestig yn cael ei anfon gan yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl i Banel Sicrhau Ansawdd y Swyddfa Gartref, cyn cael ei gwblhau a'i roi yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru a'i rannu â'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol.
- Bydd Adolygiad Diogelu Unedig Sengl sy'n cynnwys lladdiad ag arf ymosodol yn cael ei anfon gan yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl Ysgrifennydd Gwladol y Swyddfa Gartref. Bydd yn cael ei osod yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru a'i gyhoeddi gan y Byrddau Diogelu Rhanbarthol o fewn mis i'r dyddiad yr anfonir ef at yr Ysgrifennydd Gwladol, oni bai y ceir gwybod angen gwneud diwygiadau cyn y dyddiad hwnnw.

4.8 Bydd y Cynllun Gweithredu'n cael ei gwblhau o fewn pedair wythnos ar ôl i'r Adroddiad terfynol gael ei gymeradwyo gan y Cadeirydd, ei gymeradwyo gan y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, a'i anfon ymlaen gan y Cadeirydd i Lywodraeth Cymru, a'r Ganolfan Gydlynu Adolygiad Diogelu Unedig Sengl i'w chadw yn Ystorfa Ddiogelu Cymru, er mwyn sicrhau bod dysgu'n cael ei rannu a'i weithredu. Bydd rhoi'r Cynllun Gweithredu ar waith yn cael ei adolygu'n rheolaidd gan y Ganolfan Gydlynu Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, Uned Fusnes y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol priodol a Bwrdd Goruchwylio'r Swyddfa Gartref ar gyfer Dynladdiadau Arfau Bygythiol. Bydd cynnydd mewn perthynas â gweithredu'r argymhellion drwy'r Cynllun Gweithredu'n cael eu hadrodd wrth, a'u monitro gan, y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol a'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol perthnasol. Bydd y Ganolfan Gydlynu Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn darparu adroddiadau monitro ar gyfer y Grŵp Strategaeth Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a bydd materion yn cael eu dwysáu i'r Bwrdd Gweinidogol pan nodir rhwystrau. Gweler y siart llif Llywodraethu (Ffigur 2).

4.9 Mae Cynlluniau Gweithredu'n ganlyniad sylfaenol y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a dylent ystyried yr argymhellion o'r Adroddiad Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Bydd hyn yn arwain at welliannau mewn perthynas â diogelu ar draws yr holl asiantaethau ac yn hwyluso ymyrraeth ac atal cynnar (gweler y Pecyn Cymorth Adolygiad Diogelu Unedig Sengl am ganllawiau a thempled Cynllun Gweithredu). Rhaid i'r argymhellion:

- nodi'n benodol beth y dylid ei wneud, a hynny mewn modd clir a phendant;
- nodi'n glir y camau angenrheidiol ar gyfer gweithredu, gan gynnwys amserlenni ar gyfer cwblhau, a'r adnoddau angenrheidiol;
- nodi'r manteision i'r asiantaethau a phartneriaid perthnasol;
- nodi pa broblemau fydd yn cael eu cywiro neu eu hosgoi.

4.10 Mae'n bwysig bod argymhellion yn gryno ac yn berthnasol ac ni ddylent fod yn ddatganiadau cyffredinol; mae hyn yn ffactor allweddol a fydd yn cael ei asesu cyn i'r Adroddiad gael ei gwblhau.

4.11 Wrth gynnal Adolygiadau Diogelu Un Unedig, rhaid i'r asiantaethau sy'n ymwneud â rhoi'r broses adolygu ar waith lynu wrth Safonau'r Gymraeg lle bo hynny'n berthnasol. Rhaid i'r rheini sy'n cymryd rhan mewn Adolygiad gael y cyfle i gyfrannu at yr adolygiad yn eu dewis iaith: Cymraeg neu Saesneg. Pan fydd adroddiadau Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael eu cyhoeddi, rhaid eu cyhoeddi yn Gymraeg ac yn Saesneg.

Ffigur 3

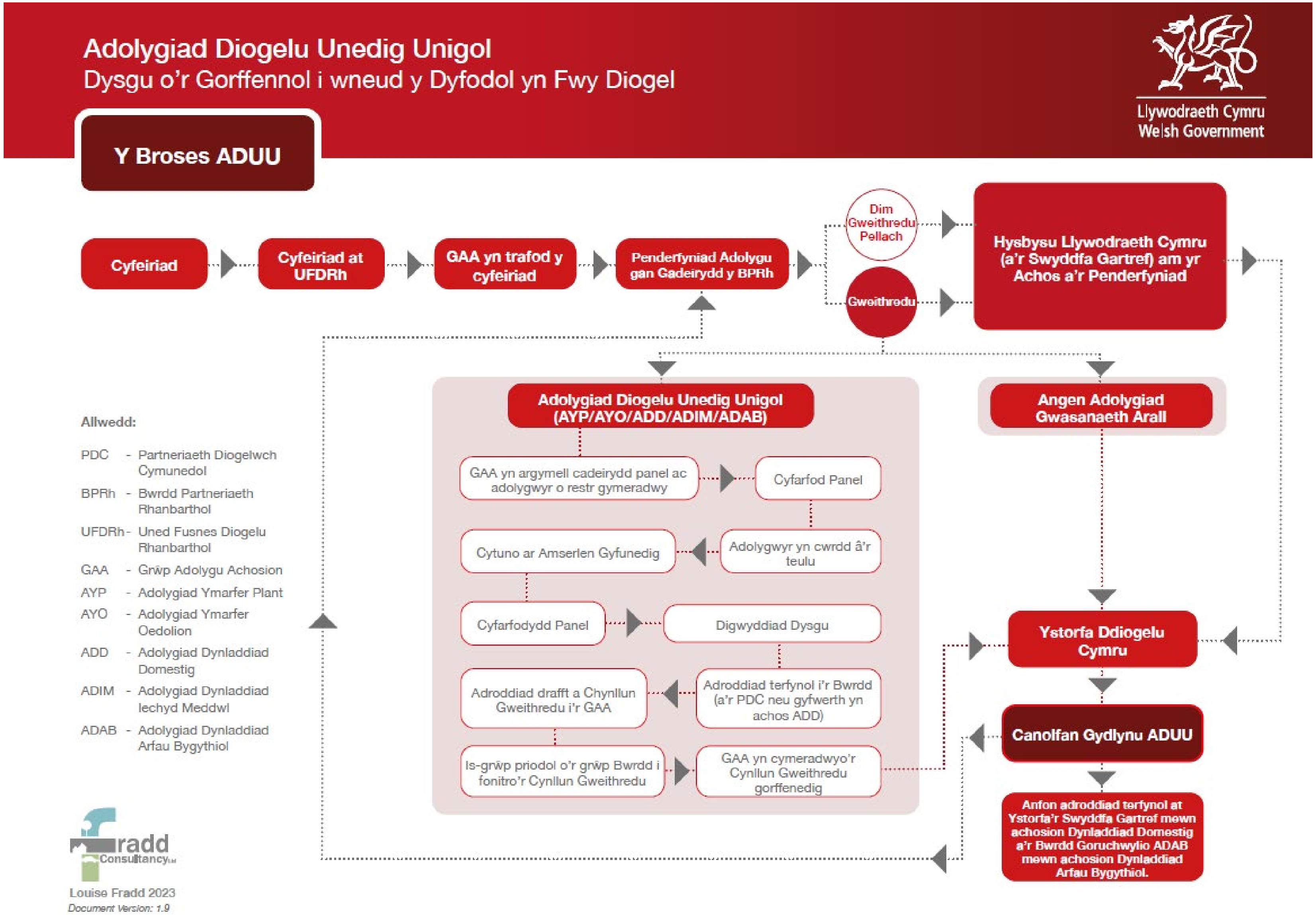
Adolygiad Diogelu Unedig Unigol
Dysgu o'r Gorffennol i wneud y Dyfodol yn Fwy Diogel
Llywodraeth Cymru
Welsh Government
Y Broses ADUU
Cyfeiriad
Cyfeiriad at UFDRh
GAA yn trafod y cyfeiriad
Penderfyniad Adolygu gan Gadeirydd y BPRh
Dim Gweithredu Pellach
Gweithredu
Hysbysu Llywodraeth Cymru (a'r Swyddfa Gartref) am yr Achos a'r Penderfyniad
Adolygiad Diogelu Unedig Unigol (AYP/AYO/ADD/ADIM/ADAB)
GAA yn argymell cadeirydd panel ac adolygwyr o restr gymeradwy
Cyfarfod Panel
Adolygwyr yn cwrdd â'r teulu
Cytuno ar Amserlen Gyfunedig
Cyfarfodydd Panel
Digwyddiad Dysgu
Adroddiad terfynol i'r Bwrdd (a'r PDC neu gyfwerth yn achos ADD)
Adroddiad drafft a Chynllun Gweithredu i'r GAA
Is-grŵp priodol o'r grŵp Bwrdd i fonitro'r Cynllun Gweithredu
GAA yn cymeradwyo'r Cynllun Gweithredu gorffenedig
Angen Adolygiad Gwasanaeth Arall
Ystorfa Ddiogelu Cymru
Canolfan Gydlynu ADUU
Anfon adroddiad terfynol at Ystorfa'r Swyddfa Gartref mewn achosion Dynladdiad Domestig a'r Bwrdd Goruchwylio ADAB mewn achosion Dynladdiad Arfau Bygythiol.
Allwedd:
PDC - Partneriaeth Diogelwch Cymunedol
BPRh - Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol
UFDRh - Uned Fusnes Diogelu Rhanbarthol
GAA - Grŵp Adolygu Achosion
AYP - Adolygiad Ymarfer Plant
AYO - Adolygiad Ymarfer Oedolion
ADD - Adolygiad Dynladdiad Domestig
ADIM - Adolygiad Dynladdiad Iechyd Meddwl
ADAB - Adolygiad Dynladdiad Arfau Bygythiol
Fradd Consultancy
Louise Fradd 2023
Document Version: 1.9

5 Rhoi'r Broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ar Waith

Rolau a Chyfrifoldebau

5.1 Mae'r adran hon yn nodi rolau a chyfrifoldebau'r rhai sy'n ymwneud â'r broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl.

5.2 O fewn proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, bydd yna bob amser Gadeirydd y Panel Adolygu ynghyd ag Adolygydd/Adolygwyr. Penodir Cadeirydd y Panel Adolygu gan y Panel Adolygu i sicrhau bod momentwm y broses adolygu yn cael ei gynnal. Yr Adolygydd yw awdur Adroddiad yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ac ymhlith ei gyfrifoldebau mae cwrdd â'r sawl sy'n destun yr adolygiad pan fo hynny'n briodol, a hefyd ei deulu a'r prif unigolion, a chynrychiolwyr asiantaethau perthnasol.

5.3 Gelwir yr Adolygydd yn Gadeirydd Annibynnol o fewn proses Adolygiad Lladdiad Domestig a phrosesau Adolygiad Lladdiad ag Arf Ymosodol, ond cyfeirir at yr unigolyn hwn fel yr Adolygydd drwy gydol proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Mae cyfrifoldebau manwl Cadeirydd y Panel Adolygu a'r Adolygydd/Adolygwyr i'w gweld yn y Pecyn Cymorth Adolygiad Diogelu Unedig Sengl.

Byrddau Diogelu Rhanbarthol

5.4 Mae sicrhau gwelliant mewn polisïau, systemau ac ymarfer diogelu yn ddiben craidd i'r Byrddau Diogelu Rhanbarthol. Er mwyn bodloni'r gofynion statudol a nodir o dan *Reoliadau Byrddau Diogelu (Swyddogaethau a Gweithdrefnau) (Cymru) 2015*[26], mae gan Fyrddau Diogelu Rhanbarthol gyfrifoldeb am y canlynol:

- sefydlu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl a sicrhau eu bod yn cael eu rheoli'n effeithiol;
- cyfrannu at yr Adolygiadau a darparu her broffesiynol;
- nodi goblygiadau strategol ar gyfer gwella systemau ac ymarfer mewn asiantaethau unigol neu ar sail ryngasiantaethol;
- cymeradwyo'r Adroddiad a'r Cynllun Gweithredu terfynol pan fydd Adolygiad wedi'i gwblhau;
- cyhoeddi Adroddiad yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a'i gyflwyno i'r Hyb Cydgsylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl i'w roi yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru;
- gweithredu ac archwilio newidiadau mewn polisïau, systemau ac ymarfer lleol er mwyn nodi'r gwahaniaeth y maent wedi'i wneud mewn partneriaeth â'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl;

---

[26] Rheoliadau Byrddau Diogelu (Swyddogaethau a Gweithdrefnau) (Cymru) 2015 (legislation.gov.uk)

- gweithio gyda'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol briodol, yn enwedig pan mae'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cynnwys Dynladdiad Domestig neu lle mae'n cael ei ystyried yn berthnasol fel arall; a
- cynnwys y Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol a'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ar gyfer yr ardal lle mae goblygiadau ehangach y mae angen eu hystyried. Er enghraifft, pan fydd canfyddiadau'r Adolygiad yn ymwneud â'r blaenoriaethau a nodwyd yng Nghynllun Llesiant y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

5.5 Mae gan y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol hefyd rôl ymgysylltu o ran cyflawni Adolygiadau Lladdiadau ag Arf Ymosodol. Gweler y testun am gyflawni adolygiadau laddiadau ag arf ymosodol yng Nghymru yn adran 5 o'r Canllawiau Statudol ar Adolygiadau Lladdiadau ag Arf Ymosodol[27]. Bydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn:

- derbyn yr atgyfeiriad pan fo lladdiad yn digwydd sy'n debygol o fod yn gymwys ar gyfer Adolygiad Diogelu Unedig Sengl o Laddiad ag Arf Ymosodol;
- bydd Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn cysylltu â Chadeirydd y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol i'w hysbysu bod atgyfeiriad wedi'i wneud.
- cynorthwyo'r Partneriaid Adolygu Perthnasol[28]: yr heddlu, yr awdurdod lleol, a'r bwrdd iechyd i sicrhau bod y gofynion deddfwriaethol a roddir arnynt ar gyfer Adolygiadau Lladdiadau ag Arf Ymosodol yn cael eu bodloni gan y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, gyda chytundeb ac ymgysylltiad yr awdurdodau hynny fel rhan o'r Grŵp Adolygu Achos a'r Panel Adolygu (y Grŵp Adolygu Achos sy'n cynnwys y Partneriaid Adolygu Perthnasol a fydd yn penderfynu a fydd Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael ei gynnal ai peidio);
- gweithredu argymhelliad y Grŵp Adolygu Achos a phenderfyniad dilynol Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol ynghylch a fydd Adolygiad Diogelu Unedig Sengl o Laddiad ag Arf Ymosodol yn cael ei gynnal, a chyfleu hyn i'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl fel eu bod yn bodloni'r gofyniad statudol (ar ran yr heddlu, yr awdurdod lleol, a'r bwrdd iechyd) i hysbysu Ysgrifennydd Gwladol y Swyddfa Gartref o fewn mis i'r digwyddiad.

5.6 Bydd set sgiliau, gwybodaeth a phrofiad y Paneli Adolygu a Chadeiryddion y Paneli Adolygu'n dibynnu ar y math o ddigwyddiad. Er enghraifft, lle mae dynladdiad wedi'i gyflawni sy'n gysylltiedig ag arf bygythiol, mae'n bosibl iawn y bydd cynrychiolwyr trosedd a chyfiawnder yn fwy cyffredin ar y paneli. Er mwyn hwyluso dethol unigolion sydd â sgiliau priodol, bydd y Ganolfan Gydlynu ADUU yn dal rhestr o Adolygwyr a Chadeiryddion Cymeradwy y gall Byrddau Diogelu Rhanbarthol ddefnyddio er mwyn sicrhau eu bod wedi dewis rhywun sydd â sgiliau a gwybodaeth sy'n berthnasol i'r achos.

---

[27] Rheoliadau Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd 2022 (Adolygiadau Lladdiadau ag Arf Ymosodol) 2022 [Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd]
[28] Adran 9. Rheoliadau Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd 2022 (Adolygiadau Lladdiadau ag Arf Ymosodol) 2022

5.7 Mae'r cyfrifoldebau hyn yn gofyn am fyrddau Diogelu Rhanbarthol ymroddedig, sy'n gweithio'n dda, sy'n herio ac yn ysbrydoli, ac sy'n cael eu harwain yn gryf, gyda chefnogaeth lawn a chyson eu haelodaeth. Mae'n bosibl hefyd y bydd gofyn iddynt gael partneriaeth weithredol gyda gwasanaethau cymunedol eraill nad ydynt yn aelodau o'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol ond sy'n gweithio'n lleol gyda phlant a/neu oedolion sy'n wynebu risg, a'u teuluoedd.

5.8 Gall ymgysylltu o'r fath ddigwydd gyda sefydliadau ac unigolion perthnasol gan gynnwys rhai o'r sectorau statudol ac annibynnol a'r trydydd sector. Mae gan gynrychiolwyr annibynnol a chynrychiolwyr y trydydd sector gyfraniad sylweddol i'w wneud ochr yn ochr â Phartneriaid y Bwrdd Diogelu ac asiantaethau statudol, felly, a dylai Byrddau Diogelu Rhanbarthol drafod y ffordd orau o sicrhau cyfranogiad cynrychiolwyr o'r fath ar lefel Bwrdd, is-grŵp neu grŵp gorchwyl a gorffen (gweler paragraff 174-181 o *Gweithio Gyda'n Gilydd i Ddiogelu Pobl, Cyfrol 1)*. Mae rhestr **nad yw'n hollol gynhwysfawr** o bartneriaid lleol y dylid eu hystyried ar gyfer aelodaeth neu gyfranogiad wedi'i chynnwys yn Atodiad Tri. Pan fyddai'n ddefnyddiol i'r partneriaid cymunedol hyn fod yn rhan o'r broses Adolygu, dylai'r Adolygydd/Adolygwyr sicrhau bod gwahoddiadau i ymgysylltu yn cael eu trefnu.

5.9 At hynny, mae gan Fyrddau Diogelu Rhanbarthol y pŵer i ofyn am wybodaeth benodedig gan 'berson neu gorff cymwys', os mai diben y cais yw galluogi neu gynorthwyo'r Bwrdd i gyflawni ei swyddogaethau o dan *Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014*[29]. Ystyr 'person neu gorff cymwys' yw person neu gorff y mae'r Bwrdd yn ystyried bod ganddynt swyddogaethau neu weithgareddau sy'n golygu ei bod yn debygol fod ganddynt wybodaeth sy'n berthnasol i swyddogaeth a arferir gan y Bwrdd. Mae hyn yn galluogi'r personau neu'r cyrff hynny i ddarparu gwybodaeth i Fyrddau Diogelu Rhanbarthol yn gyfreithlon pan ofynnir amdanynt. (Gweler paragraffau 218 - 226 o *Gweithio gyda'n Gilydd i Ddiogelu Pobl, Cyfrol 1*).

5.10 Felly, os ystyrir y byddai ymgysylltu â phartneriaid cymunedol perthnasol neu wybodaeth benodedig gan 'berson neu gorff cymwys' yn cynorthwyo'r broses Adolygu, dylai'r Adolygydd/Adolygwyr sicrhau y gofynnir am ymgysylltiad neu wybodaeth o'r fath.

5.11 Mae angen i Fyrddau Diogelu Rhanbarthol ganolbwyntio ar ddysgu a chanlyniadau, ac annog amgylchedd cefnogol. Er mwyn parhau i gynnal cysylltiad â'r gwaith diogelu heriol a chymhleth y mae staff proffesiynol mewn asiantaethau lleol yn ei gyflawni, mae angen i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol cynnal trosolwg a dealltwriaeth agos o'r ymarfer.

Rôl Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol

5.12 Mae gan bob Bwrdd Diogelu Rhanbarthol Gadeirydd ac mae'r rôl hon yn hanfodol i'r broses o wneud penderfyniadau a chyfathrebu o fewn proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Bydd angen i'r Cadeirydd gyfleu penderfyniadau

[29] Adran 137. Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014

allweddol yn effeithiol i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol; Cadeirydd y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol yn achos lladdiad domestig neu laddiad ag arf ymosodol; y Swyddfa Gartref a'r Gweinidogion. Amlinellir y rôl yn fanylach isod:

Cam Un: Bydd penderfyniad y Grŵp Adolygu Achosion ynglŷn â sut i fynd ati ar ôl cael atgyfeiriad yn cael ei anfon ymlaen fel argymhelliad i Gadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, gyda'r wybodaeth ganlynol:

- amlinelliad byr o amgylchiadau'r achos;
- y rhesymau dros gynnal adolygiad;
- y Cylch Gorchwyl arfaethedig;
- amserlen yr adolygiad;
- asesiad o'r materion tebygol o ran cyfathrebu a'r cyfryngau, yn ôl yr hyn sy'n hysbys ar y pryd.

Cam Dau: Bydd Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn cysylltu â Chadeirydd y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol berthnasol ar argymhelliad y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, os yw'n cynnwys naill ai laddiad domestig neu laddiad ag arf ymosodol.

Cam Tri: bydd Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn hysbysu'r Grŵp Adolygu Achos (a Chadeirydd y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol yn achos lladdiad domestig neu laddiad ag arf ymosodol) o'u penderfyniad ynghylch a ddylid cymeradwyo'r argymhelliad ai peidio.

Cam Pedwar: os yw'r Cadeirydd wedi cymeradwyo'r argymhelliad i gynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl bydd y broses yn cychwyn.

Cam Pump: os yw'r Cadeirydd yn gwrthod yr argymhelliad i gynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl neu'n cytuno â'r argymhelliad i beidio â chynnal un, bydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn cael gwybod gan y Cadeirydd a bydd trafodaethau pellach yn cael eu cynnal. Os mai'r penderfyniad terfynol yw cynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, bydd angen i Gadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol roi gwybod yn ysgrifenedig i'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl, gan nodi'r rhesymau, ynghyd ag unrhyw wahaniaeth barn. Fodd bynnag, rhaid defnyddio'r ystyriaethau canlynol hefyd pan fo lladdiad domestig yn rhan o'r broses: rhaid i Gadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol gysylltu â Chadeirydd y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol briodol a hysbysu'r Swyddfa Gartref. Os bydd y Swyddfa Gartref yn dweud bod rhaid cynnal Adolygiad, bydd y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael ei sefydlu gan y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol (gweler paragraff 5.10).

Cam Chwech: Yn unol ag amgylchiadau lleol, dylai Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol benodi Adolygydd annibynnol (neu ddau Adolygydd os cynhelir Adolygiad estynedig) fydd yn gyfrifol am reoli a chydlynu'r broses adolygu, ac am lunio'r Adroddiad terfynol yn seiliedig ar dystiolaeth y mae'r Panel Adolygu yn penderfynu ei bod yn berthnasol.

Cam Saith: Mae'r Cadeirydd yn cymeradwyo'r adroddiad terfynol a luniwyd gan y Panel Adolygu (a bydd yn cysylltu â Chadeirydd y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol os yw'n cynnwys lladdiad domestig neu laddiad ag arf ymosodol, ac

yn ei gyflwyno i'r Swyddfa Gartref i'w gymeradwyo gan y Panel Sicrhau Ansawdd yn achos lladdiad domestig) a bydd yn sicrhau:

- y cyflwynir ef i'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl;
- y caiff copi ei gadw yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru a Chronfa Wybodaeth y Swyddfa Gartref os yw'n cynnwys lladdiad domestig;
- y caiff ei gyhoeddi gan y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol a'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol os yw'n cynnwys lladdiad domestig neu laddiad ag arf ymosodol, am o leiaf 12 wythnos;
- y caiff y dysgu ei rannu.

Cam Wyth: Rhaid i'r Cadeirydd ynghyd â'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol sicrhau bod yr argymhellion yn cael eu gweithredu ac, os bydd materion yn codi o ran eu gweithredu, bod y rhain yn cael eu codi drwy'r strwythur llywodraethu priodol o fewn y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a chyda phartneriaethau perthnasol eraill gan gynnwys y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol, y Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol a'r Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus.

Partneriaethau Diogelwch Cymunedol

5.13 Mae'r is-bennawd hwn yn berthnasol i Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl sy'n bodloni'r meini prawf ar gyfer lladdiad domestig fel y'u nodir yn Adran 3 (d).

5.14 Pan fo lladdiad domestig wedi digwydd, bydd yr heddlu'n hysbysu Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol a Chadeirydd y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol leol ar gyfer yr ardal lle'r oedd testun yr adolygiad yn byw. Unwaith y bydd yr atgyfeiriad wedi'i dderbyn, bydd y Grŵp Adolygu Achos (a fydd yn cynnwys cynrychiolaeth o'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol) yn argymell i Gadeirydd y Bwrdd a ddylai'r lladdiad fod yn destun Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Yna bydd Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn cyfleu'r penderfyniad i Gadeirydd y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol. Yna, bydd y camau canlynol yn cael eu cymryd:

- os yw'r ddau Gadeirydd yn cytuno y dylid cynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, bydd y broses yn dechrau;
- os yw'r ddau Gadeirydd yn cytuno **na** ddylid cynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl unigol, bydd adroddiad sy'n nodi'r rhesymau pam yn cael ei gyflwyno i'r swyddogion perthnasol yn y Swyddfa Gartref ac i'r Hyb Cydgysylltu. Os bydd y Swyddfa Gartref yn gwrthdroi'r penderfyniad, bydd y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn dechrau;
- os nad oes consensws rhwng y Cadeiryddion ynghylch a ddylid cynnull Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ai peidio, bydd y penderfyniad yn cael ei drafod gyda'r swyddogion perthnasol yn y Swyddfa Gartref. Os bydd y Swyddfa Gartref yn dweud:
    - y dylid cynnal adolygiad, bydd y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael ei dilyn;
    - **na** ddylid cynnal adolygiad, bydd adroddiad yn cael ei lunio yn nodi'r rhesymau pam nad oes Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael ei gynnal a'i gyflwyno i'r Hyb Cydgysylltu i'w gynnwys yng Nghronfa

Gwybodaeth Ddiogelu Cymru, er mwyn sicrhau bod yr wybodaeth yn cael ei dal.

5.15 Os penderfynir y bydd Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael ei gynnal, disgwylir y bydd rheolwr/arweinydd o'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol berthnasol yn ymuno â'r Panel Adolygu.

5.16 Bydd Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, yn dilyn trafodaeth â Chadeirydd y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol, yn gwneud y canlynol:

- rhoi gwybod i'r Swyddfa Gartref am y penderfyniad ynghylch a ddylid cynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl (bydd y penderfyniad hwn yn cael ei adolygu gan Banel Sicrhau Ansawdd y Swyddfa Gartref ac yn y pen draw Ysgrifennydd Gwladol y Swyddfa Gartref, a all ddewis rhoi cyfarwyddyd i gynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl os mai'r penderfyniad cychwynnol oedd peidio â chynnal adolygiad). Dylid anfon hyn yn ysgrifenedig i flwch negeseuon e-bost Adolygiadau Lladdiadau Domestig y Swyddfa Gartref: DHRENQUIRIES@homeoffice.gsi.gov.uk.
- hysbysu'r teulu neu eraill sy'n gysylltiedig â thestun yr adolygiad, yn ysgrifenedig, o'i benderfyniad yn ogystal ag anfon gohebiaeth berthnasol i'r teulu gan y Panel Sicrhau Ansawdd ynghylch ei sefyllfa. Os na roddir gwybod i'r teulu, mae angen hysbysu'r Swyddfa Gartref o sail resymegol y Cadeirydd dros beidio â gwneud hynny.
- cwblhau'r camau cymeradwyo terfynol ar gyfer yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl;
- cyflwyno'r Adroddiad terfynol i'r Swyddfa Gartref ac aros am unrhyw sylwadau pellach, cyn ei gyhoeddi. Yna bydd yn cael ei rannu hefyd â'r Comisiynydd Cam-drin Domestig.

5.17 Unwaith y bydd yr Adolygiad a'r Cynllun Gweithredu wedi'i ddychwelyd gan Banel Sicrhau Ansawdd y Swyddfa Gartref, bydd yr Adroddiad yn cael ei ddarparu i'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl i'w brosesu a'i gadw yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru a'i gyhoeddi gan y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol a'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol priodol ar eu gwefannau am gyfnod o 12 wythnos o leiaf. Bydd yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl yn sicrhau bod unrhyw argymhellion yn y Cynllun Gweithredu sy'n berthnasol i Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol benodol, neu i bob un, yn cael eu cyfleu yn unol â hynny.

5.18 Disgwylir i Gadeiryddion Partneriaethau Diogelwch Cymunedol:

- rannu gwersi ac argymhellion yr Adroddiadau Adolygiad Diogelu Unedig Sengl;
- uwchgyfeirio unrhyw faterion sy'n berthnasol (megis lladdiadau domestig) i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a/neu y Bwrdd Partneriaeth Ranbarthol;
- sicrhau bod asiantaethau partner priodol o Bartneriaethau Diogelwch Cymunedol yn dod i ddigwyddiadau dysgu;
- sicrhau bod cynrychiolaeth briodol o'r Bartneriaeth Diogelwch

5.19 Mae'r canllawiau statudol ar adolygiadau lladdiad domestig a ddyroddwyd o dan *adran 9(3) o Ddeddf 2004*[1] yn nodi bod rhaid i berson sy'n sefydlu adolygiad lladdiad domestig neu'n cymryd rhan mewn adolygiad o'r fath (p'un ai a yw hynny'n unol â chyfarwyddyd o dan is-adran (2) ai peidio) roi sylw i'r canllawiau hyn. Mae hyn yn golygu bod rhaid i'r personau hynny sy'n ymwneud ag Adolygiad Lladdiad Domestig ystyried y canllawiau hyn ac, os ydynt yn penderfynu gwyro oddi wrthynt, bod ganddynt resymau clir dros wneud hynny. Mae rhai camau o broses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn golygu gwyro oddi wrth y canllawiau ar Adolygiad Lladdiad Domestig, sy'n angenrheidiol i wella'r broses adolygu. O fewn y canllawiau statudol hyn, lle gwyrir yn y fath fodd, rhoddir rhesymau clir dros wneud hynny. Mae'r holl wyriadau oddi wrth y canllawiau ar Adolygiad Lladdiad Domestig wedi'u cydgysylltu a'u cytuno â thîm Adolygiadau Lladdiadau Domestig y Swyddfa Gartref.

Grŵp Adolygu Achosion

5.20 Bydd y Grŵp Adolygu Achosion yn gwneud yr argymhelliad cychwynnol ynghylch a ddylid cynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ai peidio. Rhaid i'r Grŵp Adolygu Achosion gynnwys personél sydd â'r lefel briodol o arbenigedd a statws er mwyn sicrhau bod y penderfyniadau cywir yn cael eu gwneud. Bydd y grŵp hwn yn penderfynu pwy yw'r partneriaid adolygu perthnasol mewn perthynas â'r digwyddiad ac yn rhoi gwybod iddynt am eu dyletswydd i ymwneud yn llawn â’r trafodaethau a’r penderfyniadau.

5.21 Gall unrhyw aelod o'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol (pan fo lladdiad domestig wedi digwydd neu pan fo’n berthnasol fel arall), asiantaeth neu ymarferydd atgyfeirio achos y credir ei fod yn bodloni'r meini prawf a amlinellir yn Adran 3 y canllawiau hyn. Gall aelod o’r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol geisio cyngor gan yr asiantaeth berthnasol cyn gwneud cyfeiriad. Fodd bynnag, dylid cyfeirio unrhyw atgyfeiriad o'r fath at Reolwr Uned Fusnes y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol (neu'r rôl gyfatebol) a fydd yn sicrhau bod Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn cael ei hysbysu. Bydd gan bob Bwrdd Diogelu Rhanbarthol Grŵp Adolygu Achosion sefydlog. Yna dylid anfon yr atgyfeiriad at Gadeirydd y grŵp hwn i'w ystyried. Mae'r ffurflen atgyfeirio ar gyfer Adolygiad Diogelu Unedig Sengl i'w gweld yn y Pecyn Cymorth, a rhaid ei defnyddio i gwblhau'r cam hwn o'r broses.

5.22 Mae rhai materion y gellid bod angen eu trafod a’u penderfynu gan y Grŵp Adolygu Achosion. Mae’r rhain yn cynnwys:

[Adran 1(3) o Ddeddf Trais Domestig, Troseddu a Dioddefwyr 2004. Deddf Trais Domestig, Trosedd a Dioddefwyr

Mwy nag un Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn rhan o'r broses:

- Lle mae cyfeiriad y mae'r Grŵp Adolygu Achosion yn ei dderbyn yn cynnwys mwy nag un Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, bydd angen cydweithredu a chynllunio gofalus rhwng Grwpiau Adolygu Achosion perthnasol y Byrddau Diogelu Rhanbarthol hynny er mwyn cytuno ar ffordd ymlaen. Fel arfer, yr egwyddor arweiniol yw y dylai'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol lle mae, neu lle'r oedd, y plentyn neu'r oedolyn mewn perygl yn byw gymryd cyfrifoldeb arweiniol dros gynnal yr Adolygiad.
- Yn achos Adolygiad Diogelu Unedig Sengl sy'n cynnwys lladdiad ag arf ymosodol, rhaid i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol lle digwyddodd y lladdiad gymryd prif gyfrifoldeb am gynnal yr Adolygiad, i sicrhau y cydymffurfir â'r gofynion rheoliadol presennol.

Mwy nag un Bwrdd Diogelu Rhanbarthol mewn gwahanol wledydd yn rhan o'r broses:

- Os yw atgyfeiriad a dderbynnir gan y Grŵp Adolygu Achosion yn cynnwys mwy nag un awdurdod mewn gwahanol wledydd o fewn y Deyrnas Unedig, bydd yr egwyddor preswylfa arferol yn penderfynu pa Fwrdd Diogelu Rhanbarthol a ddylai gymryd y prif gyfrifoldeb dros gynnal Adolygiad. Fodd bynnag, efallai y bydd angen i Fyrddau Diogelu Rhanbarthol gydweithredu a chynllunio'n ofalus er mwyn cytuno ar y ffordd y bydd y gweithdrefnau adolygu priodol yn cael eu dilyn a sut y bydd yr adolygiad yn ymdrin ag unrhyw faterion ychwanegol. Efallai y bydd angen i'r penderfyniadau hyn gynnwys y llywodraethau priodol hefyd er mwyn sicrhau cytundeb pan fo gwahaniaethau trawsffiniol yn y trefniadau ar gyfer adrodd a chyhoeddi.
- Yn achos Adolygiad Diogelu Unedig Sengl sy'n cynnwys lladdiad ag arf ymosodol, rhaid i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol lle digwyddodd y lladdiad gymryd prif gyfrifoldeb am gynnal yr Adolygiad, i sicrhau y cydymffurfir â'r gofynion rheoliadol presennol.

Mwy nag un prif blentyn neu oedolyn sy'n wynebu risg yn destun Adolygiad[30]:

- Efallai bydd achosion lle mae mwy nag un plentyn neu oedolyn mewn perygl wedi marw neu ddioddef niwed difrifol o ganlyniad i gam-drin neu esgeulustod yn rhan o'r un adolygiad (h.y., mae sawl unigolyn mynegai o'r adolygiad hwnnw). Rhaid i'r broses adolygu ystyried safbwynt a phrofiad pob plentyn neu oedolyn yn unigol, ond fel arfer, dylid sicrhau bod y dysgu sy'n deillio o amgylchiadau'r plant neu oedolion yn cael ei ddwyn ynghyd mewn un Adroddiad Adolygiad Diogelu Unedig Sengl cynhwysfawr ar ddiwedd yr adolygiad. Mae'n bwysig fod Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn cael gwybod gan y Grŵp Adolygu Achosion am bob plentyn neu oedolyn sydd i'w gynnwys yn yr adolygiad yn ei argymhelliad ar gyfer y ffordd ymlaen.

5.23 Bydd penderfyniad y Grŵp Adolygu Achos ynglŷn â sut i fwrw ymlaen ar ôl cael atgyfeiriad yn cael ei anfon fel argymhelliad i Gadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol (gyda chopi er gwybodaeth i Gadeirydd y Bartneriaeth Diogelwch

[30] Mae *prif blentyn* yn derm a ddefnyddir i nodi'r plentyn sy'n destun ac yn ganolbwynt adolygiad, er mwyn gwahaniaethu rhwng y plentyn hwnnw a phlant eraill a allai fod yn ynghlwm wrth yr achos.

Cymunedol os oes elfen lladdiad domestig), gyda'r wybodaeth ganlynol:

- amlinelliad byr o amgylchiadau'r achos;
- y rhesymau dros gynnal adolygiad;
- y Cylch Gorchwyl arfaethedig;
- amserlen yr adolygiad;
- asesiad o'r materion tebygol o ran cyfathrebu a'r cyfryngau, fel y maent yn hysbys ar y pryd.

5.24 Mae templed Adroddiad Adolygiad Diogelu Unedig Sengl wedi'i ddarparu (gweler y Pecyn Cymorth Adolygiad Diogelu Unedig Sengl) er mwyn:

- symleiddio'r broses;
- sicrhau cysondeb;
- darparu Adroddiad i'w gyflwyno i'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl a Chronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru.

5.25 Bydd Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn rhoi gwybod i'r Grŵp Adolygu Achosion am eu penderfyniad o ran a yw'r argymhelliad i gynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael ei gymeradwyo a bydd yn hysbysu'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol. Pe bai'r argymhelliad i gynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael ei wrthod gan Gadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, dylid hysbysu'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol a chynnal trafodaeth bellach. Os mai 'na' yw'r penderfyniad terfynol, bydd angen i Gadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol roi gwybod yn ysgrifenedig i'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl, gan nodi'r rhesymau a rhoi gwybod am unrhyw wahaniaeth barn. Fodd bynnag, rhaid ystyried y pethau canlynol hefyd:

- yn achos lladdiad domestig, bydd rhaid i Gadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol gysylltu â Chadeirydd y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol briodol a hysbysu'r Swyddfa Gartref.
- yn achos lladdiad ag arf ymosodol rhaid anfon hysbysiad i Ysgrifennydd Gwladol y Swyddfa Gartref o fewn un mis i'r dyddiad y daw'r partneriaid adolygu perthnasol yn ymwybodol o farwolaeth y mae'n debygol fod dyletswydd arnynt i i gynnal adolygiad lladdiad ag arf ymosodol ar ei chyfer[31].

5.26 Dylid rhoi gwybod i'r Grŵp Strategaeth Adolygiad Diogelu Unedig Sengl am bob achos sy'n bodloni'r meini prawf ar gyfer Adolygiad Diogelu Unedig Sengl sydd wedi'i ystyried gan y Grŵp Adolygu Achosion, gan gynnwys y rhai lle mae'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol arweiniol mewn gwlad arall o bosibl, a dylid ei hysbysu am ganlyniad yr argymhelliad.

5.27 Bydd argymhelliad y Grŵp Adolygu Achosion yn mynd at Gadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol. Yn achos lladdiad domestig, bydd Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol wedyn yn cyfleu'r penderfyniad i Gadeirydd y Bartneriaeth

[31] Mae'r hysbysiad hwn a'r dyddiad terfyn yn ofyniad deddfwriaethol a nodir yn adran 27 o Ddeddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd 2022. Mae canllawiau pellach a thempled ar gyfer yr hysbysiad ar gael yn y canllawiau statudol ar Adolygiad Lladdiad ag Arf Ymosodol yn adran 2.16 -2.22 ac Atodiad 2.

Diogelwch Cymunedol. Yna, bydd y camau canlynol yn cael eu cymryd:

- os yw'r ddau Gadeirydd yn cytuno y dylid cynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, bydd y broses yn dechrau;
- os yw'r ddau Gadeirydd yn cytuno **na** ddylid cynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl unigol, bydd adroddiad sy'n nodi'r rhesymau pam yn cael ei gyflwyno i'r swyddogion perthnasol yn y Swyddfa Gartref ac i'r Hyb Cydgysylltu. Os bydd y Swyddfa Gartref yn gwrthdroi'r penderfyniad, bydd y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn dechrau;
- os nad oes consensws rhwng y Cadeiryddion ynghylch a ddylid cynnull Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ai peidio, bydd y penderfyniad yn cael ei drafod gyda'r swyddogion perthnasol yn y Swyddfa Gartref. Os bydd y Swyddfa Gartref yn dweud:
  - y dylid cynnal adolygiad, bydd y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael ei dilyn;
  - **na** ddylid cynnal adolygiad, bydd adroddiad yn cael ei lunio yn nodi'r rhesymau pam nad oes Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael ei gynnal a'i gyflwyno i'r Hyb Cydgysylltu i'w gynnwys yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru, er mwyn sicrhau bod yr wybodaeth yn cael ei dal.

5.28 Os bydd Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael ei gymeradwyo, bydd y Grŵp Adolygu Achosion yn sefydlu Panel Adolygu amlasiantaethol ac yn penodi Adolygydd/Adolygwyr (awdur yr Adroddiad). Fodd bynnag:

- os yw'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cynnwys lladdiad domestig, rhaid i'r Panel a'r Adolygydd/Adolygwyr sy'n cael eu dewis gan y Grŵp Adolygu Achosion adlewyrchu'r canllawiau ar Adolygiadau Lladdiadau Domestig[32] o ran annibyniaeth ac aelodaeth.

5.29 Mae'n bwysig nodi bod y ddeddfwriaeth[33] ar Adolygiad Lladdiad ag Arf Ymosodol yn rhoi'r gallu i bartneriaid adolygu perthnasol ofyn am wybodaeth gan bartneriaid adolygu. Gellir dirprwyo'r cyfrifoldebau deddfwriaethol hyn i Adolygydd (Cadeirydd Annibynnol) (gweler y canllawiau statudol ar adolygiad lladdiad ag arf ymosodol i gael rhagor o wybodaeth).

Y Panel Adolygu

5.30 Mae'r Panel Adolygu yn rheoli'r broses Adolygu ac mae ganddo rôl allweddol o ran sicrhau y dysgir o'r achos. Dylai cynrychiolwyr o'r asiantaethau sy'n rhan o'r achos, gan gynnwys gwasanaethau plant neu oedolion, gael eu penodi'n aelodau o'r Panel Adolygu. Pan fydd yr achos yn cynnwys lladdiad domestig, rhaid gwahodd rheolwr/arweinydd o'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol berthnasol i ymuno â'r Panel Adolygu. Ar gyfer lladdiad ag arf ymosodol bydd y partneriaid

[32] Adran 4. Canllawiau Statudol Amlasiantaethol 2016
[33] Rheoliadau Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd 2022 (Adolygiadau Lladdiadau ag Arf Ymosodol) 2022 Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd

adolygu perthnasol yn cael eu gwahodd i fod yn rhan o'r panel hwn. Bydd aelodau'r Panel Adolygu yn cytuno ar benodiad Cadeirydd y Panel Adolygu.

5.31 Dylai Aelodau'r Panel Adolygu fod â gwybodaeth ymarferol am y gwasanaethau y maent ynghlwm wrthynt, ond ni ddylent fod wedi ymwneud yn uniongyrchol â'r achos. Dylid cynnull Panel Adolygu amlasiantaethol ym mhob achos, hyd yn oed os yw'r achos yn cynnwys un asiantaeth yn unig neu nifer bach o asiantaethau. Gan fod y Panel Adolygu yn rhan annatod o'r broses Adolygu, mae'n hanfodol sicrhau, ar ôl ei benodi, bod ei aelodaeth yn gyson a'u bod yn bresennol yng nghyfarfodydd y Panel Adolygu. Dim ond mewn amgylchiadau eithriadol y dylid caniatáu dirprwyon.

5.32 Caiff Cylch Gorchwyl cychwynnol ei ddatblygu gan Gadeirydd y Panel Adolygu mewn partneriaeth ag aelodau'r Panel Adolygu. Bydd y Cylch Gorchwyl cychwynnol hwn yn cael ei gyflwyno i Gadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol (a'i gopïo i Gadeirydd y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol lle bo hynny'n berthnasol) yn seiliedig ar wybodaeth sy'n hysbys ar y pryd. Dylid nodi mai dogfen fyw yw'r Cylch Gorchwyl a bod modd ei newid. Efallai y bydd angen ei diwygio, yng ngoleuni unrhyw wybodaeth newydd sy'n dod i'r amlwg, ar unrhyw adeg yn ystod Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Bydd y Panel Adolygu yn gyfrifol am gytuno i unrhyw amrywiad i'r Cylch Gorchwyl.

5.33 Bydd y Cylch Gorchwyl terfynol (gyda dynodyddion personol wedi'u dileu) yn cael ei gynnwys yn Adroddiad yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a gaiff ei lunio pan fydd yr Adolygiad wedi'i gwblhau.

5.34 Mae enghraifft o Gylch Gorchwyl Adolygiad Diogelu Unedig Sengl wedi'i gynnwys yn y templed ar gyfer Adroddiad Adolygiad Diogelu Unedig Sengl.

5.35 Bydd y Panel Adolygu yn llunio Llinell Amser Asiantaethau (gweler Adran 7) gan ddefnyddio gwybodaeth gan y gwasanaethau sy'n ymwneud â'r achos sy'n cael ei adolygu. Bydd y Llinell Amser Asiantaeth yn darparu gwybodaeth sy'n ymwneud â digwyddiadau arwyddocaol ynghyd â dadansoddiad byr o'r cyd-destun, y materion neu'r digwyddiadau perthnasol. Gellir cynnwys gwybodaeth am gamau sydd eisoes wedi'u cymryd neu argymhellion gan staff ar gyfer gwelliannau mewn systemau neu ymarfer yn y dyfodol, os yw hynny'n briodol. Dylai'r gwaith o baratoi Llinellau Amser Asiantaethau a dadansoddiadau gael ei gwblhau gan reolwyr sydd heb fod â chyfrifoldeb gweithredol dros yr achos, ond sy'n deall y gwasanaeth, gan sicrhau felly eu bod yn annibynnol.

5.36 Os mai ychydig iawn o brofiad sydd gan aelodau'r panel o ddefnyddio "lens amrywiaeth" ar gyfer y broses adolygu, neu ddim profiad o gwbl, dylai aelodau a Chadeirydd Panel yr Adolygiad Diogelu Sengl Unedig geisio arbenigedd gan weithwyr proffesiynol arweiniol annibynnol a/neu asiantaethau cefnogi annibynnol.

Yr Adolygydd/Adolygwyr

5.37 Yn unol ag amgylchiadau lleol, dylai Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol benodi Adolygydd annibynnol (neu ddau Adolygydd os cynhelir Adolygiad estynedig) sy'n gyfrifol am reoli a chydlynu'r broses adolygu, ac am lunio'r Adroddiad terfynol yn seiliedig ar dystiolaeth y mae'r Panel Adolygu yn penderfynu ei bod yn berthnasol. Nodwch fod y rôl hon yn cael ei hadnabod fel 'Cadeirydd Annibynnol' mewn prosesau Adolygiad Lladdiad Domestig ac Adolygiad Lladdiadau ag Arf Ymosodol ond y cyfeirir ati fel 'Adolygydd' drwy gydol proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl.

5.38 Yr Adolygydd yw awdur Adroddiad yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Wrth benodi'r Adolygydd, ac

- os yw lladdiad domestig yn rhan o broses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl; dylid sicrhau bod yr Adolygydd yn ymwybodol o'r gofyniad i'r Adroddiad terfynol gael ei gyflwyno i Banel Sicrhau Ansawdd y Swyddfa Gartref. Gall hyn o bosibl ei gwneud yn ofynnol i newidiadau pellach gael eu gwneud i'r Adroddiad cyn iddo gael ei gwblhau, ei gyhoeddi gan y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol a'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol berthnasol, a'i roi yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru a Chronfa Wybodaeth y Swyddfa Gartref, a'i rannu â'r Comisiynydd Cam-drin Domestig; neu
- os oes lladdiad ag arf ymosodol bydd angen i'r partneriaid adolygu perthnasol ar gyfer y farwolaeth gytuno i ddirprwyo eu cyfrifoldebau o dan y ddeddfwriaeth Adolygiad Lladdiad ag Arf Ymosodol i Adolygydd (Cadeirydd Annibynnol). Gweler adran 3.12 'dirprwyo swyddogaethau' yn y canllawiau statudol ar adolygiad lladdiad ag arf ymosodol[34].

5.39 Dylai'r Adolygydd fod yn unigolyn profiadol nad yw'n gysylltiedig yn uniongyrchol ag unrhyw un o'r asiantaethau sy'n ymwneud â'r adolygiad. Pennir profiad perthnasol yn ôl materion iaith, ethnigrwydd, crefydd, neu iechyd, megis anabledd, neu ffactorau eraill sy'n allweddol i amgylchiadau'r achos.

5.40 Os nad ydynt wedi ymgymryd â rôl Adolygydd o'r blaen byddant yn cael cyfle i 'gysgodi' Adolygydd profiadol a medrus. Bydd hyn yn gyfle mentora i sicrhau bod Adolygwyr newydd yn deall eu rôl. Gall Adolygwyr hefyd droi at y canllaw arferion gorau ar Adolygiad Diogelu Unedig Sengl i sicrhau eu bod yn dysgu gan Adolygwyr profiadol eraill ar draws Cymru.

5.41 Dylai'r Adroddiad ddangos yn glir annibyniaeth yr Adolygydd oddi wrth y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol a gomisiynodd yr adolygiad a'r asiantaethau sy'n rhan o'r adolygiad. Er mwyn sicrhau darllenwyr nad oes unrhyw wrthdaro buddiannau o ran yr Adolygydd, dylid cynnwys 'datganiad annibyniaeth' fel atodiad sy'n nodi hanes gyrfa, profiad perthnasol ac annibyniaeth yr Adolygydd.

---

[34] Rheoliadau Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd 2022 (Adolygiadau Lladdiadau ag Arf Ymosodol) 2022. Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd

5.42 Mewn achos o Laddiad Domestig, ni ddylai'r Adolygydd fod yn aelod o'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol berthnasol. Os oedd Adolygydd yn arfer bod yn aelod o un o'r asiantaethau sy'n gysylltiedig â'r adolygiad neu'n rhan o un o asiantaethau'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol berthnasol, rhaid i'r datganiad annibyniaeth nodi'n glir faint o amser sydd wedi mynd heibio ers i'r person adael yr asiantaeth honno. Os yw'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn ymwneud â lladdiad domestig, gweler yr adran berthnasol yn y canllawiau statudol amlasiantaethol ar gyfer cynnal adolygiadau lladdiadau domestig[35].

5.43 Mae’n bosibl y bydd Byrddau Diogelu Rhanbarthol am ystyried datblygu cytundeb rhanbarthol lle mae unigolion profiadol o ardaloedd cyfagos yn cael eu cyfnewid neu eu benthyg i'r Panel Adolygu er mwyn helpu i rannu arferion da a hybu'r gwaith o ledaenu gwybodaeth a dysg newydd.

5.44 Bydd Rhestr o Gadeiryddion ac Adolygwyr Cymeradwy yn cael ei llunio a'i hwyluso gan yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl ac yn cael ei hadolygu a'i diweddaru'n gyson, a gall Byrddau Diogelu Rhanbarthol gyfeirio ati wrth gomisiynu Adolygydd/Adolygwyr.

5.45 Dyma'r arbenigedd a'r sgiliau sydd eu hangen ar Adolygydd/Adolygwyr i gael eu cynnwys ar y rhestr hon, er enghraifft:

a) gwybodaeth fanwl am faes pwnc yr Adolygiad dan sylw, er enghraifft cam-drin domestig, trais ar sail 'anrhydedd', iechyd meddwl, cam-drin plant;
b) dealltwriaeth o rôl a chyd-destun y prif asiantaethau a fydd yn rhan o'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl;
c) profiad o reoli ac arwain ar lefel uwch, gan felly ddarparu'r weledigaeth strategol briodol sydd ei hangen;
d) sgiliau dadansoddi, cyfweld a chyfathrebu da;
e) dealltwriaeth o bwysigrwydd darparu gwasanaethau a chymorth yn Gymraeg yn ogystal ag yn Saesneg heb i unigolion orfod gofyn amdanynt;
f) cwblhau'r hyfforddiant priodol a/neu brofiad perthnasol yn ymwneud â'r meysydd arbenigol yr ymdrinnir â nhw yn yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl.

5.46 Gweler y Fframwaith Cymwyseddau Allweddol Adolygiad Diogelu Unedig Sengl i gael rhagor o wybodaeth am ofynion y rolau o fewn proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Mae hwn ar gael trwy'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl.

5.47 Wrth ddewis Adolygydd/Adolygwyr, mae'n bwysig cofio bod ansawdd a phrofiad yr Adolygydd/Adolygwyr yn hanfodol i ansawdd y canlyniad. Mae'r rôl yn gofyn am amrywiaeth eang o wybodaeth, sgiliau a galluoedd sy'n cynnwys:

a) gwybodaeth drylwyr am systemau, materion, cyfrifoldebau ac ymarfer

[35] Adran 4. Canllawiau Statudol Amlasiantaethol 2016

diogelu;

b) dealltwriaeth o waith amlddisgyblaethol;
c) gallu i ymholi a chyfathrebu ynghylch ymarfer gyda gweithwyr proffesiynol, plant ac aelodau o'r teulu;
d) dealltwriaeth o bwysigrwydd darparu gwasanaethau a chymorth yn Gymraeg i'r holl unigolion sy'n cymryd rhan yn y broses adolygu;
e) sgiliau ar gyfer hwyluso a rheoli prosesau grŵp yn effeithiol.

5.48 Wrth benodi Adolygydd/Adolygwyr, bydd angen i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol fod yn fodlon bod arferion recriwtio diogel wedi'u dilyn.

5.49 I grynhoi, mae'r rolau a'r cyfrifoldebau a nodwyd uchod yn adlewyrchu'r angen i'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl fodloni'r elfennau canlynol:

a) cael ei gynnal gan Adolygydd/Adolygwyr Annibynnol gyda chefnogaeth y Panel Adolygu;
b) dylai'r Adolygydd annibynnol a/neu'r Panel a'r Cadeirydd ymgynghori â'r teulu a rhoi sylw dyladwy i farn, dymuniadau a theimladau'r teulu o fewn cyd-destun y canllawiau statudol, lle bo modd a phan ystyrir bod hynny'n briodol, a dylai'r Panel eu hystyried wrth lunio'r Cylch Gorchwyl;
c) sicrhau eglurder a ffiniau clir sy'n gwahaniaethu rhwng rolau a chyfrifoldebau proffesiynol y Panel Adolygu, yr Adolygydd/Adolygwyr a Chadeirydd y Panel Adolygu, a fydd yn ystyried yn wrthrychol yr amgylchiadau a arweiniodd at yr adolygiad, ac aelodau o'r teulu a allai fod â diddordeb agos yn y digwyddiadau a'r broses ei hun;
d) sicrhau bod y Panel Adolygu a'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn gyfrifol ac yn atebol am yr Adroddiad terfynol, ei gynnwys a'r Cynllun Gweithredu y cytunir arno;
e) rhannu copi o'r Adroddiad terfynol gyda:
    - dioddefwyr;
    - aelodau teulu allweddol cyn cyhoeddi ac ymateb i unrhyw faterion diogelu data
    - y Ganolfan Gydlynu Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a fydd yn anfon copi at:
        - yr Ysgrifennydd Gwladol ar gyfer y Swyddfa Gartref (ar gyfer Dynladdiad Arfau Bygythiol);
        - Ystorfa Ddiogelu Cymru (ac Ystorfa'r Swyddfa Gartref yn achos Dynladdiad Domestig). Bydd amseru hyn yn cael ei benderfynu gan y Panel Adolygu a chadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol;
        - Partneriaethau, gan dynnu sylw at unrhyw argymhellion perthnasol.

Yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl

5.50 Rôl yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl yw symbylu, cefnogi a datblygu adolygiadau i sicrhau bod dysgu'n cael ei gyflawni a'i weithredu i

ddiogelu cymunedau. Mae'r Hyb Cydgysylltu wrth wraidd proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, gan sicrhau ei fod yn gweithredu'n effeithiol ac yn effeithlon. Nod yr Hyb Cydgysylltu yw ymgymryd â'r pum elfen ganlynol:

a) Cydgysylltu
- Rheoli a diweddaru Rhestr Cadeiryddion ac Adolygydd/Adolygwyr cymeradwy Cymru ar gyfer Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl;
- Derbyn, rheoli, a goruchwylio holl argymhellion Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl yng Nghymru a monitro cynnydd Cynlluniau Gweithredu a'u huwchgyfeirio i'r Grŵp Strategaeth neu'r Bwrdd Gweinidogol lle bo angen;
- Darparu swyddogaeth ysgrifenyddiaeth i'r Bwrdd Gweinidogol Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl a grwpiau llywodraethu eraill;
- Cadw a rheoli'r rhestr weithredol o adolygiadau dan y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a chefnogi cynnydd gydag Unedau Busnes y Byrddau Diogelu Rhanbarthol;
- Llunio ac adolygu polisïau a chanllawiau Adolygiad Diogelu Unedig Sengl;
- Cydgysylltu a rheoli cyllideb Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl.

b) Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru
- Rheoli mewnbwn a llif allbwn Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru;
- Rhyddhau Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl i Gronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru i'w mewnbynnu, gan sicrhau bod ffurflen gyflwyno Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru wedi'i llenwi'n gywir;
- Derbyn a gweithredu themâu a nodwyd gan Gronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru a hysbysu Cydgysylltwyr Hyfforddiant a Dysgu. Bydd y rhain yn cael eu rhannu ledled Cymru ag asiantaethau perthnasol er mwyn iddynt eu gweithredu er mwyn gwella arferion;
- Goruchwylio mynediad i borth allanol Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru.

c) Hyfforddiant a Dysgu
- Rheoli canlyniadau Digwyddiadau Dysgu gan sicrhau bod yr holl ganlyniadau yn cael eu rhannu ledled Cymru. Mae hyn yn cynnwys unrhyw ddysgu thematig;
- Cydlynu cyrsiau hyfforddi cenedlaethol ar Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl ar gyfer Cadeiryddion Panel Adolygu, Adolygwyr ac aelodau Paneli;
- Rheoli Rhestr Adolygydd/Adolygwyr Cymeradwy Cymru a chysylltu â Rheolwyr Busnes y Byrddau Diogelu Rhanbarthol i gydlynu cyrsiau

d) Cyfathrebu
- Llunio hysbysiad misol yn rhoi gwybod i wasanaethau cyhoeddus a phartneriaid am argymhellion, arferion gorau a themâu sy'n dod i'r amlwg o Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl;

- Ar ddiwedd pob Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, llunio a chyhoeddi dogfennau briffio saith munud. Mae templed ar gyfer hyn ar gael yn y Pecyn Cymorth Adolygiad Diogelu Unedig Sengl.

e) Adolygu Prosesau
   - Derbyn adolygiadau wedi'u cwblhau gan Unedau Busnes Byrddau Diogelwch Rhanbarthol sydd wedi bod drwy broses Sicrhau Ansawdd yn lleol;
   - Darparu dolen i'r Swyddfa Gartref, gan gynnwys ymgysylltu â'r Bwrdd Trosolwg Adolygu Lladdiadau ag Arf Ymosodol, ei Ysgrifenyddiaeth a'r tîm Adolygu Lladdiad Domestig perthnasol. a rhannu Adroddiadau Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a Chynlluniau Gweithredu lle bo hynny'n briodol
   - Darparu cyswllt rhwng Llywodraeth Cymru ac Unedau Busnes y Byrddau Diogelu Rhanbarthol a Phartneriaethau Diogelwch Cymunedol (lle bo'n briodol) pan fo angen gwaith ychwanegol ar Gynlluniau Gweithredu Adolygiad Diogelu Unedig Sengl.

Bwrdd Gweinidogol Cymru ar gyfer Adolygiadau Unedig Sengl

5.51 Y Bwrdd yw'r corff cyffredinol sy'n dwyn ynghyd yr agweddau datganoledig ac annatganoledig ar ddiogelu o dan un model llywodraethu. Nodir diben y Bwrdd mewn pedwar maes isod:

a) Arweinyddiaeth
   - Darparu Fforwm Cenedlaethol er mwyn helpu i atal digwyddiadau a rheoli adolygiadau diogelu yng Nghymru a dysgu ohonynt.
   - Annog y gwaith o ddatblygu a gweithredu dull cyson ledled Cymru gyda phartneriaid allweddol.
   - Ystyried unrhyw newidiadau posibl y gallai fod rhaid i Lywodraeth Cymru eu gwneud o ran cyfrifoldebau statudol sy'n gysylltiedig â deddfwriaeth, canllawiau, polisïau, neu ddyrannu adnoddau, o ganlyniad i Gynlluniau Gweithredu ac argymhellion a ddaw i'r amlwg mewn Adolygiad Diogelu Unedig Sengl.

b) Proses
   - Bod â goruchwyliaeth strategol dros nifer yr Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl cyfredol ac yn ystod y cyfnod pontio, adolygiadau diogelu (gan gynnwys Adolygiadau Lladdiad Domestig) a'r materion cenedlaethol, patrymau a themâu dysgu cyffredin sy'n dod i'r amlwg sy'n gofyn am ymateb ledled Cymru/y DU.
   - Sicrhau bod ffocws ar ddysgu gan yr asiantaethau priodol ac ar ganlyniadau o adolygiadau a gwblhawyd, a bod mecanweithiau ar waith

i gyflawni yn unol â’r canlyniadau hynny.
- Derbyn a gweithredu ar faterion a uwchgyfeiriwyd o ranbarthau na ellir eu datrys ar y lefel honno ac sydd angen ymateb ar lefel Cymru/y DU, gan gynnwys newidiadau posibl i bolisïau a deddfwriaeth sydd eisoes yn bodoli.

c) Cadw a Chynhyrchu Gwybodaeth
- Derbyn themâu allweddol a dysgu a nodwyd gan yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl gan ddefnyddio data o Gronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru.
- Derbyn adroddiadau monitro ar y ffordd y mae'r dysgu sy'n deillio o'r wybodaeth a gafwyd o'r gronfa wybodaeth yn cael ei roi ar waith.

d) Cyfleoedd Dysgu Ehangach
- Annog y gwaith o archwilio cyfleoedd diogelu o safbwynt rhyngwladol a nodi a rhannu arferion gorau.

Adolygiad Diogelu Unedig Sengl Dioddefwr a Grŵp Cyfeirio Teuluol

5.52 Er mwyn sicrhau bod y teulu a’r prif unigolion yn parhau’n rhan ganolog o broses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, defnyddir Grŵp Cyfeirio Dioddefwyr a Theuluoedd i roi cyfrwng ar gyfer llais dioddefwyr a theuluoedd ar draws Cymru.

5.53 Bydd aelodau o’r grŵp yn bwydo i broses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl drwy gynrychioli dioddefwyr a theuluoedd yng Nghymru mewn modd sy’n unol ag amrywiaeth a chynhwysiant, gan ymgynghori â’u rhanddeiliaid er mwyn:

a) siapio’r broses o greu cynhyrchion yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl y gellir eu hymgorffori o fewn y Pecyn Cymorth Adolygiad Diogelu Unedig Sengl;
b) datblygu a chyfrannu at ganllawiau arferion da yn y dyfodol ar ymgysylltu â’r dioddefwr a’r teulu yn ystod proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl;
c) adolygu a chyfrannu at yr ymateb i:
    - Ffurflen fyfyrdodau’r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ar adborth y dioddefwr a’r teulu;
    - themâu Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru sy’n gysylltiedig â’r dioddefwr a’r broses o ymgysylltu â dioddefwyr a theuluoedd.

5.54 Yn ogystal â hyn, mae’n bosibl y gwahoddir aelodau o’r grŵp i gynrychioli'r Grŵp Cyfeirio Dioddefwyr a Theuluoedd mewn cyfarfodydd eraill sy'n ategu strwythur llywodraethu ehangach yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yng Nghymru, er enghraifft Grŵp Strategaeth yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl neu'r Bwrdd Gweinidogol Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl. Yn yr amgylchiadau hyn bydd Cadeirydd y Grŵp Cyfeirio Dioddefwyr a Theuluoedd yn ymgynghori â’r grŵp

er mwyn penodi cynrychiolydd i ymgymryd â'r rôl. Bydd angen i'r aelod a ddewisir adrodd yn ôl i'r Grŵp Cyfeirio Dioddefwyr a Theuluoedd ar unrhyw waith y mae'n ei wneud yn y rôl honno.

6 Ymgysylltu â Dioddefwyr, y Teulu a Phrif Unigolion yn ystod y Broses Adolygu

6.1 Mae'r adran hon yn amlinellu sut y mae proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn sicrhau ymgysylltiad priodol â'r unigolion sy'n dymuno cyfrannu at yr adolygiad. Bydd yr unigolion hynny'n wahanol ar gyfer pob adolygiad ac ni fyddant o reidrwydd y rhai sy'n perthyn yn agos i'r unigolyn sy'n destun y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Felly, at ddibenion y canllawiau hyn, gall y grŵp hwn o unigolion gynnwys y canlynol:

- dioddefwyr;
- aelodau allweddol o'r teulu sy'n agos at destun yr adolygiad; a/neu
- prif unigolion (er enghraifft (ond nid yn gyfyngedig i'r rhain) cyflawnwr, ffrindiau, cynrychiolwyr cymunedol/gwasanaethau cymorth, cymdogion, cydweithwyr, arweinwyr ffydd ac arweinwyr cymunedol neu gyflogwyr).

6.2 Mae cyfranogiad y dioddefwr, y teulu a'r prif unigolion, er yn wirfoddol, yn rhan annatod o broses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Rhaid rhoi'r cyfle iddynt gymryd rhan yn yr adolygiad a'u trin fel rhanddeiliaid allweddol lle bo hynny'n briodol ac yn bosibl. Mae eu safbwyntiau a'u profiadau yn hanfodol i ddatblygu dysgu o fewn adolygiad.

6.3 Tra bod canllawiau ar gyfer ymgysylltu wedi'u nodi, bydd angen i'r Adolygwr weithredu'r canllawiau mewn modd cytbwys, gan sicrhau bod prif ffocws yr adolygiad, sef dysgu gwersi, yn ganolog i benderfyniadau a wneir. Mewn sawl achos, bydd gan ddioddefwyr, troseddwyr ac aelodau teulu safbwyntiau gwahanol, a chroes hyd yn oed. Yn yr amgylchiadau hyn, rôl yr Adolygwr yw ystyried yn bwyllog, gan gipio eu safbwyntiau er mwyn hysbysu'r farn broffesiynol am y gwersi y gellir eu dysgu o'r achos.

Canllawiau ar gyfer ymgysylltu

6.4 Diben Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yw dysgu gwersi er mwyn gwella arferion ac mae profiad a barn y dioddefydd, y teulu ac unigolion allweddol yn bwysig gan eu bod yn ychwanegu gwybodaeth arwyddocaol a safbwynt na fydd o bosibl yn ymddangos mewn cofnodion swyddogol. Mae pob achos yn unigryw a bydd angen ystyried y cynllun i gynnwys dioddefwyr, teuluoedd ac unigolion allweddol eraill o'r cychwyn. Lle penderfynir peidio ymgysylltu ag unigolyn (er enghraifft, troseddwr neu rywun sy'n wrthwynebus i'r broses adolygu), dylid cofnodi'r rhesymau'n ofalus. Dyma'r canllawiau allweddol ar gyfer ymgysylltu:

a) bydd teuluoedd a phrif unigolion y person sy'n destun yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael eu nodi a chysylltir â nhw mor gynnar â phosibl a byddant yn parhau i gael yr wybodaeth ddiweddaraf am y broses adolygu, os ydynt yn dymuno;

b) bydd gan ddioddefwyr, teuluoedd a phrif unigolion berson(au) cyswllt dibynadwy a phenodedig ar gyfer proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl;
c) Bydd dioddefwyr, teuluoedd a phrif unigolion yn cael eu trin â pharch a chwrteisi. Bydd anghenion ychwanegol penodol yn cael ystyriaeth briodol, i'w helpu i gymryd rhan yn effeithiol yn yr adolygiad neu i gyfrannu ato, gan gynnwys unrhyw gymorth arbenigol, er enghraifft gofynion diwylliannol neu ieithyddol (gweler y Cynllun Gweithredu Gwrth-hiliaeth ar gyfer Cyfiawnder Troseddol yng Nghymru[36]);
d) bydd gweithwyr proffesiynol yn ymddwyn yn agored a thryloyw gyda dioddefwyr, teuluoedd a phrif unigolion a byddant, fel y bo'n briodol, yn cael yr wybodaeth sydd ei hangen arnynt gan gynnwys gwybodaeth am sut y bydd unrhyw ddata personol yn cael eu prosesu (bydd rhesymau dros beidio â datgelu yn cael eu datgan yn glir i deuluoedd pan fydd cais yn cael ei wrthod);
e) bydd adolygwyr yn wybodus am yr achos cyn siarad â dioddefwyr teuluoedd a phrif unigolion a dylid sicrhau eu bod wedi hyfforddi'n briodol a/neu wedi cael profiad o weithio gydag unigolion sydd wedi wynebu trawma a'u cefnogi (gweler Fframwaith Cymru sy'n Ystyriol o Drawma[37] i gael gwybodaeth a chanllawiau ychwanegol);
f) bydd y cyfathrebu â dioddefwyr, teuluoedd a phrif unigolion yn glir ac ni ddefnyddir jargon a bydd unrhyw gyfathrebu yn digwydd yn eu dewis iaith. Caiff dioddefwyr, teuluoedd a phrif unigolion ddewis Cymraeg neu Saesneg fel eu dewis iaith ar gyfer cyfathrebu yn ystod y broses. Efallai y bydd angen elfen o greadigrwydd hefyd ar gyfer ymwneud â phlant a phobl ifanc;
g) bydd adolygwyr yn rhoi cyfle i ddioddefwyr, teuluoedd a phrif unigolion weld yr Adroddiad drafft yn breifat ac yn rhoi digon o amser iddynt wneud hynny, a rhoddir cyfle iddynt wneud sylwadau a nodi unrhyw wallau. Pan nad oes modd gweithredu ar sylwadau/newidiadau dioddefwyr, aelodau'r teulu a phrif unigolion yn yr Adroddiad dylid rhoi eglurhad iddynt;
h) bydd dioddefwyr, teuluoedd a phrif unigolion yn gwybod pwy i gysylltu â nhw, a bydd gwasanaethau atebol yn mynd i'r afael â'u pryderon os na fydd unrhyw un o'r canllawiau hyn yn cael eu bodloni;
i) Lle mae nifer sylweddol o bobl o ddiddordeb yn yr achos, bydd angen i'r Adolygwr gydbwyso'r angen i gwblhau'r Adolygiad mewn modd amserol, arwyddocâd yr unigolyn, troseddwr neu aelod teulu, a theimladau'r unigolyn er mwyn ymgysylltu. Dylid bob amser ystyried rhoi cyfle i unigolion allweddol gyflwyno eu safbwyntiau'n ysgrifenedig i'w hystyried gan yr Adolygwr.

[36] Cynllun Gweithredu Gwrth-hiliaeth ar gyfer Cyfiawnder Troseddol i Gymru: Cynllun Gwrth-hiliaeth Cyfiawnder Troseddol
[37] Cymru sy'n Ystyriol o Drawma (traumaframeworkcymru.com)

Pan fo testun yr adolygiad yn Blentyn neu'n Oedolyn sy'n wynebu risg

6.5 Weithiau mae plant a phobl ifanc wedi cael eu heithrio rhag gwneud cyfraniad. Mae profiad yn tanlinellu pwysigrwydd sicrhau bod pob unigolyn (gan gynnwys pobl ifanc) yn rhan o'r broses, yn cael cyfrannu mewn ffordd mor fechan ag y mynnant, i'w helpu i ddylanwadu ar ddysg y rhai sy'n rhan o'r adolygiad, ac yna'n cael cyfle i weld a thrafod yr Adroddiad a'i ganfyddiadau ar ddiwedd yr adolygiad.

6.6 Dylai Byrddau Diogelu Rhanbarthol feddwl yn greadigol am sut y gellir cynnwys teuluoedd yn yr adolygiad a sut y darperir gwybodaeth esboniadol (gan gynnwys gwybodaeth am breifatrwydd) i blant ac aelodau o'r teulu sy'n oedolion, gan ystyried oedran ac amgylchiadau fel anabledd ac iaith gyntaf ac a yw'n briodol cynnig cymorth eiriolwr.

6.7 Dylid gwneud trefniadau gofalus ar gyfer adrodd yn ôl ar ddiwedd yr adolygiad a rhannu canfyddiadau'r Adroddiad. Efallai mai'r Adolygydd a/neu Gadeirydd y Panel Adolygu yw'r person mwyaf priodol i wneud hyn. Bydd aelodau'r teulu'n amrywio yn eu hymateb o ran a fyddant am dderbyn adborth, a sut y byddant am ei dderbyn, nid o reidrwydd wyneb yn wyneb ond dros y ffôn neu drwy lythyr. Bydd angen i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol ystyried yn ofalus yr amseriad ar gyfer rhannu cynnwys yr Adroddiad o ran dyddiad cyhoeddi a materion sensitif eraill i'r teulu. Ni ddylid rhoi copïau o'r Adroddiad i aelodau'r teulu i'w gadw nes y bydd wedi'i gwblhau'n derfynol, ei gymeradwyo gan y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, ei gyhoeddi, a'i rannu â'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Unedig Sengl i'w gynnwys yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru.

6.8 Gall yr adborth fod â nifer o swyddogaethau, yn dibynnu ar yr amgylchiadau. Gall ddarparu sicrwydd neu ddilysiad, cau pen y mwdwl, neu ddarparu trobwynt mewn rhaglen o ofal a thriniaeth neu gall beri gofid neu ddod ag atgofion poenus yn ôl. Mewn rhai amgylchiadau, efallai y bydd angen sicrhau bod cymorth priodol gan weithwyr proffesiynol allweddol ar gael i'r plant neu'r aelodau teulu dan sylw.

Pan fo Lladdiad Domestig (neu hunanladdiad cysylltiedig) wedi digwydd

6.9 Mae'r adran hon wedi'i chymryd o'r *Canllawiau Statudol Amlasiantaethol ar gyfer cynnal Adolygiadau Lladdiad Domestig (2016)*[38]. Fel y nodir yn adran 3.5 (d) uchod, mae lladdiad domestig hefyd yn cynnwys sefyllfa pan fo'r dioddefwr wedi diweddu ei fywyd ei hun ac mae proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn ymrwymedig i sicrhau bod unrhyw farwolaeth sy'n digwydd yng Nghymru ac sydd o fewn cwmpas y diffiniad yn cael blaenoriaeth gyfartal ac ystyriaeth ddyladwy.

---

[38] Canllawiau Statudol Amlasiantaethol ar gyfer cynnal Adolygiadau Lladdiad Domestig (2016). [Canllawiau Statudol Amlasiantaeth 2016]

6.10 Pan fo dioddefwyr wedi diweddu eu bywydau eu hunain, mae angen cymryd gofal i wneud yn siŵr bod pob cyfle i'n cael ei gymryd i ganfod pa ddigwyddiadau, cam-drin posibl, neu dramgwydd, a allai fod wedi cyfrannu at y penderfyniad. Os yw dioddefwyr wedi diweddu eu bywyd eu hunain, dyna'r dewis olaf yn aml, a hynny o ganlyniad i deimlo nad ydynt yn gallu cael gafael ar gefnogaeth; neu deimladau o gywilydd, stigma ac euogrwydd ynghylch yr hyn sydd wedi digwydd iddynt, a allai olygu y gallai rhyngweithio a mynediad at wybodaeth a gedwir gan wasanaethau, fod yn gyfyngedig. Gall y cywilydd a'r stigma hefyd fod yn ystyriaeth ddiwylliannol i'r teulu a'r gymuned, yn ogystal ag ofni awdurdod neu wahaniaethu, statws mewnfudo ansicr a rhwystrau o ran hil, diwylliant ac iaith sy'n eu llesterio rhag cael gafael ar gefnogaeth. Gall ymwneud mewn modd sy'n ddiwylliannol sensitif â theulu, prif unigolion, cyflawnwyr a'u teuluoedd fod yr unig ffordd y gall y broses adolygu ganfod a yw'r farwolaeth yn bodloni meini prawf adolygiad, ac os felly, i ddeall y gwersi a ddysgwyd. Mae dyfarniad y crwner ar achos marwolaeth hefyd yn bwysig er mwyn gwybod a oedd bwriad i gymryd bywyd, neu a allai fod unrhyw ymwneud gan drydydd parti. Pan fo cyflawnwr lladdiad domestig wedi cymryd eu i fywyd ei hun, mae achosion troseddol yn fwy heriol, a gall gwybodaeth felly fod yn fwy cyfyngedig, neu'n llai manwl.

6.11 Dyma rai o fanteision cynnwys y teulu, y prif unigolion a'r cyflawnwyr:

a) cynorthwyo teulu'r dioddefwr â'r broses adfer sy'n cysylltu ag amcanion y Weinyddiaeth Gyfiawnder o gefnogi dioddefwyr troseddau i ymdopi ac ymadfer am gyhyd ag sydd angen ar ôl y lladdiad;
b) rhoi cyfle i aelodau'r teulu gwrdd â'r Panel Adolygu os ydynt yn dymuno a chael y cyfle i ddylanwadu ar gwmpas, cynnwys, ac effaith yr Adolygiad. Rhaid i'w cyfraniadau, pryd bynnag y cânt eu rhoi yn ystod yr Adolygiad, gael yr un statws â chyfraniadau eraill. Mae cael y teulu i gymryd rhan yn ffordd o gydnabod y sawl sydd wedi marw hefyd ac mae'n helpu i sicrhau bod y broses yn canolbwyntio ar safbwyntiau'r dioddefwr a'r cyflawnwr yn hytrach na safbwyntiau asiantaethau'n unig;
c) helpu teuluoedd i fodloni'r angen, a fynegir yn aml, i gyfrannu at atal lladdiadau domestig eraill;
d) galluogi teuluoedd i lywio'r Adolygiad mewn ffordd adeiladol, drwy ganiatáu i'r Panel Adolygu gael golwg fwy cyflawn ar fywydau'r dioddefwr a/neu'r cyflawnwr er mwyn gweld y lladdiad drwy lygaid y dioddefwr a/neu'r cyflawnwr, gan gynnwys achosion lle maent wedi diweddu eu bywydau eu hunain, neu heb gael fawr o ymgysylltu â gwasanaethau statudol neu arbenigol. Gall y dull hwn helpu'r Panel i ddeall y penderfyniadau a'r dewisiadau a wnaed gan y dioddefwr a/neu'r cyflawnwr;
e) cael gwybodaeth berthnasol a gedwir gan aelodau o'r teulu, ffrindiau a phrif unigolion sydd heb ei chofnodi mewn cofnodion swyddogol. Er y gall datganiadau tystion a thystiolaeth a roddir yn y llys fod yn ffynonellau gwybodaeth defnyddiol ar gyfer yr Adolygiad, gall rhyngweithio penodol ac ar wahân gyda theuluoedd a ffrindiau ddatgelu gwybodaeth wahanol i'r hyn a nodir mewn dogfennau swyddogol. Dylai teuluoedd a phrif unigolion allu darparu gwybodaeth ffeithiol yn ogystal â thystiolaeth o effaith emosiynol y lladdiad. Mewn achosion o laddiadau domestig lle mae llofruddiaeth-

hunanladdiad yn digwydd, neu lle na fu fawr o gysylltiad â gwasanaethau, mae'n bosibl mai dyma'r unig wybodaeth sydd ar gael. Dylai'r Panel Adolygu fod yn ymwybodol hefyd o'r risg o greu 'hierarchaeth o dystiolaeth' mewn perthynas â'r pwys y maent yn ei roi ar y sector statudol, y sector gwirfoddol a chyfraniadau teuluoedd a phrif unigolion;

f) datgelu gwahanol safbwyntiau'r achos, gan alluogi asiantaethau i wella dyluniad a phrosesau gwasanaethau;

g) galluogi teuluoedd i ddewis, os dymunant, ffugenw addas ar gyfer y dioddefwr y gellir ei ddefnyddio yn yr Adroddiad. Mae dewis enw priod yn hytrach na'r arfer cyffredin o ddefnyddio blaenlythrennau, llythrennau a rhifau, enwau cyffredin neu symbolau, yn dyneiddio'r adolygiad ac yn ei gwneud yn haws i'r darllenydd ddilyn y naratif. Byddai'n ddefnyddiol pe bai Adroddiadau'n gallu nodi achosion lle mae teuluoedd wedi gwrthod y defnydd o ffugenw.

6.12 Bydd angen i adolygwyr ystyried pryd a sut maen nhw'n ymgysylltu â throseddwyr er mwyn sicrhau y rhoddir sylw dyledus i weithdrefnau troseddol neu grwner (gweler Adran 11) ac er mwyn sicrhau diogelwch teuluoedd ac unigolion allweddol sy'n cymryd rhan yn y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl.

6.13 Dylai'r Panel Adolygu fod yn ymwybodol o faterion sensitif posibl a'r angen am gyfrinachedd wrth gwrdd â theuluoedd a phrif unigolion yn ystod yr Adolygiad, a dylid recordio pob cyfarfod o'r fath. Dylid mynd ati'n gynnar yn y broses hefyd i ystyried cydweithio â Swyddogion Cyswllt Teulu ac Uwch Swyddogion Ymchwilio sy'n ymwneud ag unrhyw ymchwiliad cysylltiedig gan yr heddlu, er mwyn nodi unrhyw eiriolwyr presennol a sefyllfa aelodau'r teulu a'r prif unigolion o ran y lladdiad.

6.14 Wrth ystyried a ddylid cyfweld aelodau o'r teulu a phrif unigolion, rhaid i'r Panel Adolygu ystyried y gall unrhyw un o'r bobl hyn fod yn dystion posibl neu hyd yn oed yn ddiffynyddion mewn treial troseddol yn y dyfodol. Bydd angen i'r cadeirydd drafod yr amserlenni ar gyfer cyfweliadau â'r Uwch Swyddogion Ymchwilio a gofyn am arweiniad ganddynt mewn perthynas ag unrhyw achosion troseddol sydd ar y gweill.

6.15 Wrth gyfarfod â theulu a phrif unigolion, dylai'r Adolygydd:

a) cyfarfod ag aelodau'r teulu a'r prif unigolion ar y cyfle cyntaf a'u cyfeirio at wasanaethau cymorth eiriolaeth arbenigol a phrofiadol i'r rhai nad oes ganddynt eiriolwr dynodedig. Ni chaiff Adolygwyr fod yn eiriolwyr i'r teulu a'r prif unigolion gan fod angen iddynt fod yn gwbl annibynnol a gallent ddod i gasgliadau y mae'r teulu a'r prif unigolion yn anghytuno â nhw;

b) cyfathrebu, lle bo'n briodol, yn uniongyrchol neu, os yw'n yw hynny'n well gan y teulu a'r prif unigolion, drwy eiriolwr dynodedig, os oes un wedi'i ddynodi, sydd â pherthynas waith â'r teulu'n barod os oes modd, er enghraifft cynrychiolydd gwasanaeth cam-drin domestig lleol;

c) ystyried eu hanghenion ethnig, diwylliannol, ac ieithyddol;

d) gwneud penderfyniad ynghylch amseriad unrhyw gyswllt â'r teulu a'r prif unigolion, yn seiliedig ar wybodaeth gan yr eiriolwr a chan ystyried prosesau eraill sydd ar waith h.y. post-mortem, ymchwiliadau troseddol;
e) sicrhau bod cyswllt cychwynnol yn cael ei wneud wyneb yn wyneb (ond gan nodi'n glir bod gwahanol ffyrdd y gall y teulu a'r prif unigolion gyfrannu at yr Adolygiad e.e. yn ysgrifenedig, drwy gyfathrebu electronig) a chyflwyno'r daflen wybodaeth berthnasol (gweler y Pecyn Cymorth Adolygiad Diogelu Unedig Sengl i gael templed);
f) sicrhau ymgysylltu a diweddariadau rheolaidd ar hynt y broses, drwy'r eiriolwr, gan gynnwys yr amserlen a ddisgwylir ar gyfer cyhoeddi;
g) egluro'n glir sut y caiff yr wybodaeth a ddatgelwyd (gan gynnwys data personol) ei defnyddio ac a fydd y wybodaeth hon yn cael ei chyhoeddi;
h) egluro sut y mae eu gwybodaeth wedi helpu'r Adolygiad a sut y gallai helpu eraill sydd wedi dioddef trais domestig a chamdriniaeth;
i) rhannu fersiynau llawn a gorffenedig o Adroddiadau'r Adolygiad â'r teulu cyn eu hanfon i'r Swyddfa Gartref. Dylai Byrddau Diogelu Rhanbarthol sicrhau bod y teulu'n cael digon o amser i ystyried a phrosesu'r Adroddiad, nodi a oes unrhyw wybodaeth wedi'i chynnwys yn anghywir a chofnodi unrhyw feysydd y maent yn anghytuno â nhw. Mewn rhai achosion, gall hyn gynnwys llunio ffurflen gyfreithiol i sicrhau cyfrinachedd adolygiad sydd heb ei gyhoeddi;
j) cadw cysylltiad rhesymol â'r teulu a'r prif unigolion, drwy eiriolwr dynodedig os yw hynny'n briodol, hyd yn oed os ydynt yn gwrthod cymryd rhan yn y broses Adolygu. Mae hyn yn arbennig o bwysig pan fydd yr adolygiad yn cael ei gwblhau, wedi cael ei asesu ac yn barod i'w gyhoeddi. Dylid rhoi gwybod iddynt hefyd am ganlyniadau posibl cyhoeddi, h.y. sylw'r cyfryngau a diddordeb o'r newydd yn y lladdiad. Dylai'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol a'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol sicrhau bod y teulu a'r prif unigolion yn cael gweld unrhyw ddatganiadau i'r cyfryngau yn llawn a dylen fod yn ymwybodol o'r angen i ystyried dyddiadau allweddol fel pen-blwyddi a dyddiadau arwyddocaol eraill;
k) gwahodd y teulu i helpu i greu'r newid wedi'r Adolygiad.

6.16 Dylai'r Panel Adolygu ystyried cysylltu â theulu'r cyflawnwr oherwydd gallai fod ganddynt hwy wybodaeth berthnasol i'w chynnig hefyd. Dylai Cadeirydd y Panel Adolygu fod yn ymwybodol hefyd y gallai'r cyflawnwr neu aelodau o deulu'r cyflawnwr, mewn rhai achosion, beri risg parhaus o drais i deulu neu ffrindiau'r dioddefwr, neu i'r gwrthwyneb. Os oes pryder y gallai fod risg ddybryd o niwed corfforol i unrhyw unigolyn/unigolion hysbys, dylent gysylltu â'r heddlu ar unwaith fel y gellir cymryd camau i sicrhau diogelwch.

6.17 Dylai'r Panel Adolygu gysylltu hefyd â rhwydweithiau eraill y gallai dioddefwyr a chyflawnwyr fod wedi datgelu gwybodaeth iddynt, er enghraifft, cyflogwyr, gweithwyr iechyd proffesiynol, gweithwyr proffesiynol lleol sy'n gweithio yn y maes atal trais yn y cartref, neu asiantaethau gwasanaethau camdriniaeth domestig lleol. Mae taflenni gwybodaeth (sydd ar gael mewn sawl iaith) yn esbonio proses yr

Adolygiad Lladdiad Domestig ar gael ar gyfer y canlynol (gweler y Pecyn Cymorth Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ar gyfer templedi):

- Aelodau’r teulu
- Cyfeillion
- Cyflogwyr a chydweithwyr

6.18 Dylid ystyried yn benodol Adolygiadau lle amheuir camdriniaeth ar sail 'anrhydedd' fel y'i gelwir. Bydd angen bod yn arbennig o ofalus ynghylch cyfrinachedd mewn perthynas ag aelodau o asiantaethau a chyfieithwyr sydd â chysylltiadau posibl â'r teulu, sef y cyflawnwyr mewn rhai achosion. Bydd angen gofal ychwanegol hefyd wrth ystyried lefel cyfranogiad aelodau'r teulu a dylid ystyried hyn yn ofalus gan ymgynghori ag ymarferydd ag arbenigedd yn y maes hwn, er enghraifft, sefydliad arbenigol Pobl Ddu ac Ethnig Leiafrifol, neu arbenigedd diwylliannol annibynnol perthnasol sy’n berthnasol i'r gymuned.

Lladdiadau ar sail Anrhydedd ac achosion cysylltiedig o hunanladdiad dioddefwyr

6.19 Rhaid i laddiadau ar sail “anrhydedd", achosion lle’r amheuir bod dioddefwyr wedi cyflawni hunanladdiad a cham-drin posibl ar sail "anrhydedd" ystyried lefel cyfranogiad ac ymgysylltiad aelodau o’r teulu. Mewn adolygiadau o'r fath, rhaid i'r panel nodi risgiau ymgysylltu ag aelodau o'r teulu, y gymuned, neu staff mewn asiantaethau penodol, gan leihau'r effaith andwyol y gallai hyn ei chael ar broses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl oherwydd y cam-drin a’r orfodaeth ar sail anrhydedd y mae'r dioddefwr wedi cael profiad ohono. Yn ogystal, mae’n bosibl na fydd gan aelodau'r panel fawr o brofiad, os o gwbl, o ystyried y broses adolygu "drwy lens amrywiaeth”. Dylai aelodau panel yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a'r Cadeirydd geisio arbenigedd gan weithwyr proffesiynol arweiniol annibynnol a/neu asiantaethau cymorth arbenigol.

6.20 Mae’r rhai sy’n cyflawni trais neu laddiadau ar sail anrhydedd yn aml yn ceisio cyfiawnhau eu gweithredoedd drwy fynnu eu bod yn cynnal safonau diwylliannol a moesol y teulu. Felly mae angen i aelodau'r panel roi sicrwydd a hyder i'r broses, ac mae hynny’n cynnwys gwell dealltwriaeth ac ymwybyddiaeth o'r risgiau cysylltiedig ar ôl marwolaeth sy'n ymwneud â lladdiad ar sail anrhydedd. Gall hunanladdiad lle mae'r dioddefwr wedi dioddef arferion diwylliannol niweidiol eraill megis anffurfio organau cenhedlu benywod a phriodasau dan orfod hefyd ofyn am gymorth arbenigol i ddeall sut y gall pob math o VAWDASV gyfrannu at farwolaeth dioddefwr; mewn llawer o achosion mae'r arferion diwylliannol niweidiol hyn yn gydgysylltiedig; er enghraifft, gallai dianc rhag priodas dan orfod lle mai camdriniaeth yn digwydd arwain at ganfyddiad o ddiffyg anrhydedd.

Lladdiadau ag Arf Ymosodol

6.21 Mae hyn yn berthnasol yn unig yn ystod y cyfnod peilot o 18 mis yn ardal Heddlu De Cymru. Yn dilyn y peilot, bydd addasiadau'n cael eu gwneud yn unol â hynny.

6.22 Dylai'r Panel Adolygu ystyried adran 4 o'r canllawiau statudol Adolygiadau Lladdiadau ag Arf Ymosodol[39] wrth ystyried cysylltu ag aelodau o'r teulu, ffrindiau a rhwydweithiau eraill mewn perthynas â lladdiad ag arf ymosodol.

6.23 Er y penderfynir ar gwmpas a chylch gorchwyl yr Adolygiad drwy drafodaethau rhwng y partneriaid Adolygu perthnasol a'r Grŵp Adolygu Achosion/Panel Adolygu, gallai fod yn addas i nifer o unigolion gymryd rhan yn y broses Lladdiad ag Arf Ymosodol y tu allan i'r partneriaid lleol/cyrff priodol perthnasol. Cydnabyddir, fodd bynnag, y gallai cynnwys teulu a ffrindiau yn y broses gyflwyno elfen o gymhlethdod a her o ystyried sensitifrwydd yr achos, yn enwedig os yw'r adolygiad yn cael ei gynnal ochr yn ochr ag unrhyw ymchwiliadau ac achosion troseddol. Mae'n bosibl y bydd aelodau o deulu a ffrindiau'r dioddefwr yn gysylltiedig â'r lladdiad eu bod yn dystion neu'n agored i niwed neu'n wynebu risg eu hunain. Fan leiaf, dylid cysylltu â theulu/perthynas agosaf y dioddefwr fel rhan o'r broses adolygu ffurfiol a chyda cytundeb Uwch Swyddog Ymchwilio yr heddlu, i osgoi tanseilio uniondeb yr ymchwiliad neu'r achos. Dylid ystyried ymgysylltu â theulu'r troseddwr(wyr) honedig yn ogystal â ffrindiau a chynrychiolwyr o rwydweithiau cymorth ehangach os bernir bod hynny'n briodol. Dylid cysylltu â'r unigolion hyn drwy gytundeb/awgrym y teulu/perthynas agosaf lle bo modd, a chyda cytundeb Uwch Swyddog Ymchwilio yr heddlu sy'n ymchwilio i'r farwolaeth. O ran y teulu neu bobl eraill sydd â chysylltiad â'r troseddwr(wyr) honedig, dim ond ar ôl iddynt gael eu cyhuddo'n ffurfiol y byddai'n briodol ymgysylltu â hwy.

6.24 Y tri phwynt allweddol ar gyfer ymgysylltu ag aelodau teulu a/neu berthynas agosaf y dioddefwr yn ystod lladdiad ag arf ymosodol fyddai:

- pan wnaed penderfyniad i gynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl;
- i ofyn i'r teulu a ydynt am gyfrannu neu fewnbynnu i'r adolygiad;
- ar ôl cwblhau'r Adroddiad terfynol.

6.25 Efallai na fydd aelodau teulu a/neu berthynas agosaf y dioddefwr yn barod i fod yn rhan o'r broses. Yn y sefyllfaoedd hyn, os bydd y teulu neu'r perthynas agosaf yn ymateb ac yn gofyn am fwy o amser cyn iddynt deimlo'n barod i gymryd rhan, dylai'r Adolygydd ystyried beth sy'n gyfnod addas o amser cyn y byddai'n briodol cysylltu â nhw eto. Os oes eiriolwr gan y teulu a/neu'r perthynas agosaf, efallai y byddai'r unigolyn hwnnw yn gallu rhoi cyngor o ran yr hyn a fyddai'n gyfnod addas.

6.26 O ran rhoi copi o'r Adroddiad drafft i'r aelod teulu a/neu'r perthynas agosaf, bydd angen ystyried a oes angen cuddio unrhyw gynnwys i sicrhau na fydd unrhyw

[39] Rheoliadau Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd 2022 (Adolygiadau Lladdiad ag Arf Ymosodol) 2022. Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd

wybodaeth sensitif yn cael ei datgelu a allai danseilio unrhyw achos troseddol neu achos llys sydd ar y gweill. Dylid rhannu fersiynau cyflawn a therfynol o'r Adroddiadau Adolygu gyda'r teulu cyn eu hanfon at Ysgrifennydd Gwladol y Swyddfa Gartref. Dylai Byrddau Diogelu Rhanbarthol sicrhau y rhoddir digon o amser i'r teulu ystyried yr Adroddiad, canfod a oes unrhyw wybodaeth wedi'i chynnwys yn anghywir a chofnodi unrhyw beth y maent yn anghytuno ag ef. Mewn rhai achosion, gallai hyn gynnwys llunio ffurflen gyfreithiol i sicrhau cyfrinachedd adolygiad sydd heb ei gyhoeddi.

6.27 Ar ôl i'r aelod o'r teulu neu'r prif unigolion gael copi o'r Adroddiad drafft, efallai y byddant yn gofyn am fwy o amser i'w ddarllen yn llawn. Dylid ystyried ceisiadau o'r fath, ond dylid cytuno ar ddyddiad terfyn clir gyda'r aelod o'r teulu neu'r prif unigolion oherwydd yr angen i gwblhau'r Adroddiad a'i gyflwyno i Ysgrifennydd Gwladol y Swyddfa Gartref i'w gyhoeddi.

7 Cynnal yr Adolygiad

7.1 Mae gan Adolygiad Diogelu Unedig Sengl nifer o gamau y mae angen eu cynnal fel rhan o'r broses gyffredinol. Amlinellir y rhain isod yn eu trefn gronolegol.

Llinellau Amser Asiantaethau

7.2 Pwynt allweddol i'w ystyried yw llinell amser digwyddiadau ym mywyd y plentyn a/neu'r oedolyn sy'n destun yr adolygiadm a bywyd ei deulu a ddylai gael ei adolygu er mwyn ystyried amgylchiadau'r digwyddiad. Dyma rai o’r pwyntiau allweddol:

- pa mor bell yn ôl y dylai ymholiadau fynd?
- beth yw'r pwynt terfyn priodol?
- Pa hanes/gwybodaeth gefndirol fydd yn helpu i ddeall yn well y digwyddiadau a arweiniodd at y digwyddiad?

7.3 Pwrpas cyffredinol yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yw nodi a dysgu gwersi. Rhaid i'r Panel Adolygu gadw hynny mewn cof wrth lunio Llinell Amser Asiantaethau. Er mwyn galluogi'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl i archwilio lle gellir nodi gwersi, mae'n hanfodol i'r Panel Adolygu ystyried, fesul achos, pa mor bell yn ôl y mae angen i'r asiantaethau fynd er mwyn gweld lle mae'r wybodaeth, a fydd yn helpu i wella gwasanaethau ar gyfer y dyfodol. Mae angen i'r Panel Adolygu benderfynu beth sy'n berthnasol ac yn gymwys i'r achos a pha wersi sy’n deillio ohono er mwyn gwella’r ffordd y darperir gwasanaethau.

7.4 O ran Adolygiadau Achosion Difrifol (a ddisodlwyd yng Nghymru yn 2014 gan Adolygiadau Ymarfer Oedolion ac Adolygiadau Ymarfer Plant), mae hanes wedi dangos sut mae mynd yn ôl blynyddoedd lawer lle mae prosesau, polisïau, ac yn wir pobl, wedi newid yn medru bod yn aneffeithiol ac aneffeithlon. Mae angen ystyried hyn yn ofalus ar ddechrau pob adolygiad, a dylai’r Adolygwr barhau i’w ystyried yn ystod y broses.

7.5 Mae Arferion Gorau yng Nghymru wedi dangos y dylai’r Panel Adolygu, yn y lle cyntaf, ystyried y deuddeg mis cyntaf cyn y digwyddiad. Os bernir bod hynny’n gyfiawn, yn gymesur, ac yn angenrheidiol, gellir ymestyn hyn hyd at ddwy flynedd os yw’r Panel Adolygu o'r farn bod yr estyniad yn golygu bod ymarfer cyfredol yn berthnasol ac y gellir sicrhau dysgu. Efallai y bydd achosion lle mae'r Panel Adolygu yn penderfynu ystyried digwyddiadau arwyddocaol y tu hwnt i ddwy flynedd. Dylid nodi’r digwyddiadau hyn fel gwybodaeth gyd-destunol o fewn yr adran berthnasol yn y templed Adroddiad Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Mewn achosion lle mae lladdiad domestig wedi digwydd, dylai'r Panel Adolygu gyfeirio at y *Multi-agency Statutory Guidance for the Conduct of Domestic Homicide Review December 2016*[40] mewn perthynas â llinellau amser.

7.6 Gellir estyn y llinell amser hefyd i gynnwys penderfyniadau a chamau gweithredu

[40] Adran 4. Canllawiau Statudol Amlasiantaethol 2016

ar ôl y digwyddiad os ellir nodi dysgu proffesiynol, sefydliadol neu ryngasiantaethol.

7.7 Os oes gwybodaeth gefndirol arwyddocaol neu ddigwyddiad blaenorol, rhaid cynnwys hyn yn y dadansoddiad byr sy'n cyd-fynd â'r Llinell Amser. Mae hanes teuluol a/neu gyd-destun y farwolaeth ei hun yn hanfodol bwysig ond y mater tyngedfennol mewn Adolygiad yw pwy oedd yn gyfarwydd â hanes y teulu, sut y cafodd ei rannu o fewn y rhwydwaith proffesiynol a sut y cafodd ei ystyried mewn penderfyniadau cyfredol.

7.8 Os na fu unrhyw gyswllt ag asiantaeth cyn y digwyddiad, dylid cynnwys y rhesymau dros hyn wrth bwyso a mesur a ddylid cynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ai peidio. Os cynigir peidio â chynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, argymhellir cynnal Fforwm Proffesiynol Amlasiantaethol (gweler Adran 8 i gael rhagor o wybodaeth) i gipio unrhyw beth a ddysgwyd o’r achos. Yn achos lladdiad domestig, dylid anfon unrhyw ganfyddiadau gan y Fforwm Proffesiynol Amlasiantaethol ochr yn ochr â'r templed gorffenedig, ar gyfer peidio â chynnal Adolygiad, i'r Swyddfa Gartref yn ogystal ag i’r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl.

7.9 Dylai'r Panel Adolygu baratoi genogram llawn a chywir (caiff hwn ei alw hefyd yn Rhwydwaith Cyswllt Teulu yng ngwasanaeth yr heddlu) fel modd o egluro perthnasoedd teuluol. Dylid ei ddefnyddio yn ystod trafodaethau'r Panel Adolygu gyda'r Adolygydd/Adolygwyr a dylai od ar gael i gyfeirio ato ar bob cam o'r broses Adolygu. Dylid anfon y genogram fel Atodiad i'r Adroddiad i Banel Sicrhau Ansawdd y Swyddfa Gartref mewn achosion o laddiad domestig neu i’r Bwrdd Goruchwylio mewn achosion o laddiad ag arf ymosodol.

7.10 Bydd angen i bob asiantaeth ddarparu gwybodaeth ysgrifenedig i'r Panel Adolygu am ei ymwneud â'r plentyn neu'r oedolyn sy'n destun yr adolygiad.

7.11 Bydd y Panel Adolygu'n cynhyrchu Llinell Amser cyfun o ddigwyddiadau arwyddocaol o Linellau Amser asiantaethau unigol. Yna bydd y Llinell Amser gyfun, y genogram a dadansoddiadau byr yr asiantaethau'n cael eu defnyddio gan Aelodau'r Panel Adolygu a'r Adolygydd/Adolygwyr i ddatblygu cwestiynau a syniadau am yr hyn a ddigwyddodd yn yr achos. Bydd y ddealltwriaeth gychwynnol hon yn llywio'r gwaith o baratoi Digwyddiad Dysgu ar gyfer ymarferwyr a rheolwyr llinell i brofi ac archwilio ymhellach faterion yn ymwneud ag ymarfer gweithredol. Bydd gan yr Adolygydd/Adolygwyr fynediad at ddogfennau a deunydd ysgrifenedig perthnasol arall a byddant yn eu darllen, fel y bo'n briodol. Yn ystod y drafodaeth, gall materion godi sydd angen eglurhad a bydd y Panel Adolygu yn gofyn i wasanaethau ymateb; gellir diwygio neu ymestyn Cylch Gorchwyl yr Adolygiad o ganlyniad i hynny.

7.12 Ar unrhyw adeg yn ystod yr Adolygiad, gall y Panel Adolygu a/neu'r Adolygydd/Adolygwyr ddod i'r casgliad, o ddadansoddi Llinellau Amser neu ffynonellau eraill, nad yw'r achos yn bodloni'r meini prawf ar gyfer Adolygiad Diogelu Unedig Sengl neu na ellir ei gynnal yn unol â’r canllawiau. Ar gyfer lladdiad ag arf ymosodol gellir gwneud y penderfyniad yn unol ag adran 24 a 27 o Ddeddf

yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd 2022 yn unig[41]. Dylai hyn arwain at gynnig i derfynu'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Mae'r broses i derfynu Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cynnwys:

- cytundeb gan y Panel Adolygu;
- Adroddiad Terfynu (gweler y Pecyn Cymorth Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ar gyfer templed) sy'n cael ei gyflwyno i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol;
- Cymeradwyaeth Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol;
- hysbysu'r Tîm Diogelu yn Llywodraeth Cymru;
- cytundeb gan y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol berthnasol a'r Swyddfa Gartref mewn achosion o Ddynladdiad Domestig; a
- hysbysu Ysgrifennydd Gwladol y Swyddfa Gartref mewn achosion o laddiad ag arf ymosodol.

7.13 Bydd angen i'r Adroddiad Terfynu nodi nid yn unig y rhesymau dros derfynu'r Adolygiad, ond hefyd pa gamau amgen sy'n cael eu cynnig i alluogi dysgu.

Creu Digwyddiad Dysgu

7.14 Mae dysgu wrth wraidd proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Mae'r diagram llif yn Ffigur 4 yn nodi'r camau lle mae'n rhaid rhannu'r hyn a ddysgwyd (gweler Adran 8 i gael rhagor o fanylion am y camau cychwynnol). Mae'r adran hon yn canolbwyntio ar y trydydd cam, sef y Digwyddiad Dysgu.

7.15 Digwyddiad Dysgu: Bydd yr Adolygydd/Adolygwyr (un os yw'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn gryno neu ddau os caiff ei ymestyn pan fydd meini prawf Adolygu Ymarfer Plant neu Oedolion yn cael eu bodloni) a'r Panel Adolygu yn cychwyn Digwyddiad Dysgu ar ddechrau proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Mae'r Digwyddiad Dysgu yn dwyn ynghyd yr holl ymarferwyr sydd wedi ymwneud â'r achos fel y gallant rannu eu dealltwriaeth o'r hyn sydd wedi digwydd a nodi pwyntiau dysgu allweddol.

7.16 Mae'r Digwyddiad Dysgu yn rhan hanfodol o'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl gan ei fod yn sicrhau:

- bod llais ymarferwyr yn cyfrannu'n uniongyrchol at yr Adolygiad;
- y gall ymarferwyr glywed safbwyntiau'r teulu yn ystod y digwyddiad, gydag ymarferwyr eraill sydd wedi gweithio gyda'r plentyn a/neu'r oedolyn sy'n wynebu risg a'i deulu;
- bod ymarferwyr yn gallu myfyrio ar yr hyn ddigwyddodd a nodi dysgu ar gyfer ymarfer yn y dyfodol.

7.17 Mae'n hanfodol felly bod y rhai sy'n ymwneud â'r Digwyddiad Dysgu yn paratoi'n drylwyr er mwyn sicrhau eu bod yn gallu cyfrannu mewn modd ystyrlon.

---

[41] Rheoliadau Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd 2022 (Adolygiadau Lladdiad ag Arf Ymosodol) 2022. Deddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu a'r Llysoedd

7.18 Mae disgwyl i ymarferwyr a rheolwyr fod yn bresennol yn y Digwyddiad Dysgu os gofynnir iddynt. Dylai'r Panel Adolygu feddwl yn greadigol am sut y gellir cynnwys ymarferwyr a rheolwyr llinell perthnasol yn yr Adolygiad. Mewn rhai achosion, efallai y bydd yn briodol cynnal mwy nag un Digwyddiad Dysgu er mwyn sicrhau bod staff allweddol yn gallu cyfrannu at y broses ddysgu. Mae aelodau'r Panel Adolygu'n gyfrifol am baratoi a dadfriffio'r mynychwyr er mwyn rhoi cymorth i'r Adolygydd/Adolygwyr wrth gynnal Digwyddiad Dysgu effeithiol.

7.19 Bydd Cadeirydd y Panel Adolygu yn mynd i'r Digwyddiad Dysgu ar ran y Panel Adolygu er mwyn sicrhau yr ymdrinnir yn llawn â'r cwestiynau a'r materion a nodwyd gan y Panel Adolygu.

7.20 Ar ddiwedd y Digwyddiad Dysgu, bydd yr Adolygydd/Adolygwyr ar y cyd ag ymarferwyr yn nodi materion unigol a rhyngasiantaethol a phwyntiau dysgu i rab ymarfer, i'w hystyried a'u trafod ymhellach gan y Panel Adolygu a'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl.

Llunio Adroddiad yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl

7.21 Yn dilyn y Digwyddiad Dysgu, mae'r Adolygydd/Adolygwyr, mewn cydweithrediad ag Uned Fusnes y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, yn gyfrifol am goladu a chyfuno'r dysgu hyd yn hyn i'w drafod â'r Panel Adolygu ar ffurf Adroddiad drafft, gan ddefnyddio'r templed Adolygiad Diogelu Unedig Sengl y cytunwyd arno. Mae'r Adolygydd/Adolygwyr yn gyfrifol hefyd am gadarnhau bod y broses ddysgu wedi'i chynnal yn briodol.

7.22 Rhaid i Adroddiad drafft yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl:

- gael ei ysgrifennu gan ddefnyddio'r templed Adroddiad Adolygiad Diogelu Unedig Sengl;
- bod yn gryno a chanolbwyntio ar wella ymarfer;
- cynnwys yr amgylchiadau a arweiniodd at yr Adolygiad;
- sicrhau nad yw'r Adroddiad yn datgelu pwy yw'r plentyn neu'r oedolyn sy'n destun yr adolygiad na'i deulu, nac yn datgelu eu lleoliad;
- cynnwys y dysgu o ran ymarfer a'r dysgu sefydliadol a nodwyd yn ystod yr Adolygiad, gan gynnwys tynnu sylw at ymarfer effeithiol, ac ystyriaethau ynglŷn â'r hyn y mae angen ei wneud yn wahanol er mwyn gwella ymarfer yn y dyfodol;
- nodi'r camau a fydd yn arwain at welliannau mewn systemau ac ymarfer. Dylai'r rhain fod yn benodol, yn ymarferol, ac yn fforddiadwy, a dylent fod â chanlyniadau disgwyliedig sydd wedi'u diffinio'n glir;
- ar ôl cael ei gwblhau, cael ei gyhoeddi am gyfnod o ddeuddeg wythnos o leiaf;
- cael ei roi ar ffurflen gyflwyno Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru ar gyfer ei gynnwys yn y Gronfa Wybodaeth (gweler paragraff 7.31 i gael rhagor o wybodaeth)

7.23 Mae cyfarfodydd rhwng yr Adolygydd/Adolygwyr a'r Panel Adolygu yn gyfle am her broffesiynol sy'n rhoi sicrwydd ansawdd. Gellir edrych o'r newydd ar faterion ymarfer a nodwyd yn wreiddiol gan y Panel Adolygu yng ngoleuni canfyddiadau'r Adolygydd/Adolygwyr a'r Digwyddiad Dysgu, a gallai fod materion a nodwyd sydd angen eglurhad pellach gydag ymarferwyr, rheolwyr neu'r Panel Adolygu. Unwaith y cytunir arno, bydd Adroddiad drafft yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a Chynllun Gweithredu amlinellol yn cael ei gyflwyno i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol a'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol (pan fydd lladdiad domestig wedi digwydd, neu lle y bernir fel arall fod hynny'n berthnasol). Dylid dileu'r holl ddynodyddion personol (e.e. enwau, dyddiadau geni, cyfeiriad etc.) o Adroddiad dratt yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Mae templed wedi'i ddarparu ar gyfer Adroddiad yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl.

7.24 Bydd y Panel Adolygu yn gyfrifol am lunio crynodeb o'rLinell Amser Asiantaethau gyfun. Dylid dileu'r holl ddynodyddion personol o'r Llinell Amser Asiantaethau (dylid cynnwys y Linell Amser gryno gyda'r Adroddiad pan gaiff ei gyhoeddi a'i rannu â'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl).

Cyflwyno'r Adroddiad i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol (a'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol lle bo hynny'n briodol)

7.25 Dylai Cadeirydd y Panel Adolygu a'r Adolygydd/Adolygwyr gyflwyno Adroddiad drafft yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a Chynllun Gweithredu amlinellol i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol. Mae cyflwyno'r Adroddiad yn ffordd bwysig o sicrhau bod y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn cynnal perthynas agos ag ymarfer. Er mwyn cyflawni'r rôl hon, wrth gyflwyno'r Adroddiad Adolygiad Diogelu Unedig Sengl drafft i aelodau'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, bydd angen i'r Adolygydd/Adolygwyr eu harwain drwy fanylion y Llinell Amser Asiantaethau yn ogystal â'r materion ymarfer a sefydliadol sy'n deillio o'r Adolygiad. Rôl y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yw ymgysylltu a chyfrannu at y gwaith o ddadansoddi materion achos, darparu her briodol a sicrhau y gellir defnyddio'r dysgu o'r Adolygiad i lywio datblygiad systemau ac ymarfer. Bydd y dysgu a'r camau gweithredu yn cael eu rhannu'n ehangach wedyn gan yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl.

7.26 Gall y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol nodi materion dysgu ychwanegol neu gamau gweithredu sydd o bwysigrwydd strategol i asiantaethau unigol neu sy'n gyfrifoldeb cyfunol i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol. Rhaid i'r rhain gael eu cynnwys yn adroddiad terfynol yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ac yn y Cynllun Gweithredu, fel y bo'n briodol.

7.27 Yna bydd y Panel Adolygu a'r Adolygydd/Adolygwyr yn cwblhau Adroddiad terfynol yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl i adlewyrchu'r amrywiaeth o ddysgu a nodwyd. Mae gan y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol gyfrifoldeb am dderbyn yr Adroddiad, gan wneud argymhelliad i'r Cadeirydd, a darparu cyfarwyddyd ynglŷn â'r Cynllun Gweithredu arfaethedig. Y Cadeirydd sydd â chyfrifoldeb cyffredinol am dderbyn yr Adroddiad terfynol. Bydd rhaid i'r Cadeirydd gysylltu â'r Swyddfa Gartref cyn cwblhau'r adroddiad dan yr amgylchiadau canlynol:

- yn achos Lladdiad Domestig bydd rhaid i Gadeirydd y Bwrdd gysylltu â

Chadeirydd y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol briodol ac anfon yr adroddiad ymlaen at Banel Sicrwydd Ansawdd y Swyddfa Gartref ac aros am gymeradwyaeth ffurfiol;

- bydd Adolygiad Diogelu Unedig Sengl sy'n cynnwys lladdiad ag arf ymosodol yn cael ei anfon gan yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl at Ysgrifennydd Gwladol y Swyddfa Gartref. Bydd yn cael ei roi yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru a'i gyhoeddi gan y Byrddau Diogelu Rhanbarthol o fewn mis i'r dyddiad y bydd yn cael ei anfon at yr Ysgrifennydd Gwladol, oni bai y ceir gwybod bod angen unrhyw ddiwygiadau cyn y dyddiad hwnnw.

7.28 Bydd Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn cyflwyno'r Adroddiad i'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl ac i Lywodraeth Cymru. Bydd Llywodraeth Cymru hefyd yn anfon yr wybodaeth sydd ar gael at arweinwyr polisi ac arolygiaethau perthnasol. Bydd angen i'r Hyb Cydgysylltu gael yr Adroddiad o leiaf bythefnos cyn y dyddiad cyhoeddi arfaethedig a bennir gan y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol. Fodd bynnag, nid oes modd cwblhau'r Adroddiad:

- os oes lladdiad domestig yn rhan o'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, cyn cyhoeddi Adroddiad yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl rhaid ei anfon ymlaen at Banel Sicrhau Ansawdd y Swyddfa Gartref. Bydd angen i'r Panel Sicrhau Ansawdd roi'r wedd derfynol ar yr adroddiad cyn iddo gael ei gyhoeddi a'i gynnwys yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru a Chronfa Wybodaeth y Swyddfa Gartref. Ni fydd hyn yn achosi oedi yn y broses o ledaenu'r dysgu a nodwyd na'r broses o roi'r Cynllun Gweithredu ar waith. Os bydd y Panel Sicrhau Ansawdd yn nodi dysgu neu argymhellion pellach, bydd hyn yn cael ei ymgorffori mewn Cynllun Gweithredu diwygiedig.
- os oes lladdiad ag arf ymosodol yn rhan o'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, bydd yn cael ei osod yn Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru a'i gyhoeddi gan y Byrddau Diogelu Rhanbarthol o fewn mis i'r dyddiad y caiff ei anfon at yr Ysgrifennydd Gwladol, oni bai y ceir gwybod bod angen unrhyw ddiwygiadau cyn y dyddiad hwnnw.

7.29 Bydd Adroddiad terfynol yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael ei gyhoeddi ar wefan y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol a lle bo'n berthnasol, gwefan y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol, am o leiaf ddeuddeg wythnos. Yn dilyn y cyfnod cyhoeddi, bydd gwefan y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol perthnasol neu'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol berthnasol yn cynnwys cyfeiriad at y ffaith y bydd copi o'r Adroddiad ar gael ar gais.

- Pan fydd lladdiad domestig wedi digwydd, bydd yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl hefyd yn anfon Adroddiad terfynol yr Adolygiad Diogelu Unedig i'r Swyddfa Gartref i'w gynnwys yng Nghronfa Wybodaeth Lladdiadau Domestig y Swyddfa Gartref;
- Pan fydd lladdiad ag arf domestig wedi digwydd, bydd yr Adroddiad hefyd yn cael ei gyhoeddi gan Ysgrifennydd Gwladol y Swyddfa Gartref.

7.30 Bydd y broses Adolygu yn cael ei chwblhau cyn gynted â phosibl ond ni fydd yn para'n hirach na deuddeg mis o'r dyddiad cyfeirio at Grŵp Adolygu Achosion y

Bwrdd Diogelu Rhanbarthol fel rheol.

7.31 Rhaid i'r Byrddau Diogelu Rhanbarthol a Phartneriaethau Diogelwch Cymunedol (pan fo lladdiad domestig wedi digwydd, neu yr ystyrir eu bod yn berthnasol fel arall) sicrhau bod pob Adroddiad yn cael ei rannu â Hyb Cydgysylltu'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl i gael ei gynnwys yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru. I gwblhau'r broses hon rhaid i Fyrddau Diogelu Rhanbarthol ddychwelyd ffurflen gyflwyno Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru' i'r Hyb Cydgysylltu. Bydd y ffurflen gyflwyno hon yn ei gwneud yn ofynnol i Fyrddau ddarparu:

- Rhif cyfeirnod unigryw Adolygiad Diogelu Unedig Sengl (i'w ddarparu gan yr Hyb Cydgysylltu);
- Adroddiad llawn yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a gyhoeddwyd;
- Y Cynllun Gweithredu (gweler isod);
- Cwblhau adran metadata Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru, a fydd yn darparu data meintiol hanfodol ar gyfer Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru a rhaid ei gasglu'n ofalus o Adroddiad yr Adolygiad Diogelu Unedig a gyhoeddwyd i sicrhau bod yr holl ddata perthnasol yn cael ei ddal.

7.32 Dylid rhannu argymhellion gyda threfniadau partneriaeth rhanbarthol eraill lle mae agweddau o Adolygiad sy’n berthnasol i’w gwaith fel bod modd gweithredu arnynt. Er enghraifft, Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus, Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol, Byrddau Cyfiawnder Troseddol Lleol ac eraill, fel y crybwyllir yn y cyflwyniad.

Cynllun Gweithredu

7.33 Bydd Cadeirydd y Panel Adolygu, y Panel Adolygu a'r Adolygydd/Adolygwyr yn gyfrifol am baratoi Cynllun Gweithredu amlinellol, i gyd-fynd â'r Adroddiad drafft i'w gyflwyno i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol ac i'w drafod ganddo (a chan y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol lle bo hynny’n berthnasol). Dylai'r Cynllun Gweithredu adlewyrchu'r dysgu a nodwyd yn yr Adroddiad, a chynnwys yr argymhellion, gan gynnwys ymarfer effeithiol lle bo hynny'n briodol. Gellir cyfeirio'r camau gweithredu at un asiantaeth neu mae’n bosibl y bydd angen iddynt gael eu gweithredu ar sail amlasiantaethol i sicrhau eu bod yn cael eu rhoi ar waith. Dylai'r Cynllun Gweithredu ganolbwyntio ar ganlyniadau a dylai nodi sut y bwriedir i gamau gweithredu wneud gwahaniaeth i systemau lleol ac ymarfer diogelu. Gweler Canllawiau'r Cynllun Gweithredu yn y Pecyn Cymorth Adolygiad Diogelu Unedig Sengl i gael gwybodaeth wrth lunio Cynllun Gweithredu. Mae'r Pecyn Cymorth hefyd yn cynnwys templed Cynllun Gweithredu Adolygiad Diogelu Unedig Sengl y mae'n rhaid ei ddefnyddio.

7.34 Bydd y Cynllun Gweithredu terfynol yn cael lunio gan y Panel Adolygu a'r Adolygydd/Adolygwyr a dylai adlewyrchu trafodaethau'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol. Dylai hyn fod o fewn pedair wythnos ar ôl i’r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol drafod yr Adroddiad a dylid ei anfon at Gadeirydd y Bwrdd Diogelu

Rhanbarthol i'w gymeradwyo gan yr asiantaethau sy'n aelodau.

7.35 Dylai fod gan y Cynllun Gweithredu ffocws clir ar wella canlyniadau ar gyfer plant a/neu oedolion mewn perygl a'u teuluoedd, gan nodi cyfleoedd ar gyfer ymyrraeth ac atal cynnar. Yna dylid ei anfon i'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl a'i gynnwys yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru. Fodd bynnag, pan fo lladdiad domestig yn rhan o'r Adolygiad, rhaid i'r Cynllun Gweithredu gael ei ystyried yn gyntaf gan Banel Sicrhau Ansawdd y Swyddfa Gartref a dylid ymgorffori unrhyw welliannau a gynigir gan y Panel yn y Cynllun Gweithredu cyn iddo gael ei anfon i'r Hyb Cydgysylltu. Bydd yr Hyb Cydgysylltu yn sicrhau bod unrhyw argymhellion sy'n berthnasol i'r holl Bartneriaethau Diogelwch Cymunedol, neu i un penodol, yn cael eu cyfleu'n unol â hynny. Ar gyfer lladdiadau ag arf ymosodol, dylid rhannu'r Cynllun Gweithredu â'r Bwrdd Trosolwg Adolygiadau Lladdiad ag Arf Ymosodol.

7.36 Dylai'r Cynllun Gweithredu gynnwys argymhellion a fydd yn arwain at welliannau mewn arferion diogelu. Rhaid i'r argymhellion:

- nodi'n benodol beth y dylid ei wneud, a hynny mewn modd clir a phendant;
- nodi'n glir y camau angenrheidiol ar gyfer gweithredu, gan gynnwys amserlenni ar gyfer cwblhau, a'r adnoddau angenrheidiol;
- nodi'r manteision i'r asiantaethau a phartneriaid perthnasol;
- nodi pa broblemau fydd yn cael eu cywiro neu eu hosgoi.

7.37 Mae'n bwysig bod yr argymhellion yn gryno ac yn berthnasol ac ni ddylent fod yn ddatganiadau cyffredinol. Mae hwn yn ffactor allweddol a fydd yn cael ei asesu cyn i Adroddiad yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl gael ei gwblhau.

7.38 Bydd y Cynllun Gweithredu yn cael ei adolygu, a bydd cynnydd yn cael ei fonitro gan y Grŵp Adolygu Achos a'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl a'i adrodd i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol. Yn ogystal, os yw'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cynnwys lladdiad ag arf ymosodol, bydd y Bwrdd Goruchwylio a'r bydd y teulu'n cael yr wybodaeth ddiweddaraf am hynt y gwaith o roi'r Cynllun Gweithredu ar waith lle bo hynny'n briodol. Bydd yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl yn gyfrifol am ledaenu Adroddiad yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a'r Cynlluniau Gweithredu i'r Grŵp Strategaeth, y Bwrdd Gweinidogol a staff lleol fel y bo'n briodol.

7.39 Bydd angen i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol perthnasol a'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl roi ystyriaeth i'r pwyntiau dysgu hanfodol a sut y byddant yn cael eu hymgorffori mewn unrhyw newidiadau mewn systemau gweithredol ac ymarfer, hyfforddiant, a goruchwyliaeth, ac wrth lywio blaenoriaethau ar gyfer gwaith a wneir gan y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn y dyfodol. Dylid cynhyrchu Sesiynau Briffio Saith Munud fel rhan o'r broses hon (mae'r templed ar gael yn y Pecyn Cymorth Adolygiad Diogelu Unedig Sengl).

7.40 Rhaid cynnwys Cynlluniau Gweithredu yn ffurflen gyflwyno Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru' i sicrhau bod yr argymhellion yn cael eu hymgorffori yn y Gronfa Wybodaeth.

7.41 Dylai Cynlluniau Gweithredu arwain at welliannau mewn ymarfer diogelu, yn lleol ac ar sail Cymru gyfan, a bydd angen i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol (gyda'r Partneriaethau Diogelwch Cymunedol lle bo hynny'n briodol) sicrhau eu bod yn cael eu harchwilio'n ofalus i weld a ydynt wedi cael eu cyflawni ac i weld eu heffaith, ac a ydynt yn cyflawni'r canlyniadau a fwriadwyd. Lle bo'n briodol, gallai'r camau gweithredu gael eu cymryd gan y Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus neu'r Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol. Er enghraifft, os yw'r materion a godwyd yn ymwneud â blaenoriaethau a nodwyd yng Nghynllun Llesiant y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

7.42 Gall y Panel Adolygu a/neu'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl, fel rhan o'r gwaith o fwrw ymlaen â'r Cynllun Gweithredu, ofyn i'r Adolygydd/Adolygwyr gynnal digwyddiad gyda grwpiau staff naill ai rannu'r hyn a ddysgwyd neu i weld beth yw effaith y newidiadau a wnaed ar ymarfer o ganlyniad i ddysgu o'r Adolygiad.

7.43 Bydd angen i'r Byrddau Diogelu Rhanbarthol gynnwys unrhyw faterion sy'n dod i'r amlwg o'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn rhaglen waith y Fforwm Proffesiynol Amlasiantaethol (gweler paragraff 8.9 i gael rhagor o wybodaeth).

7.44 Ar ôl cwblhau'r gwaith, bydd angen i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol gymeradwyo'r Cynllun Gweithredu a bydd angen anfon yr Adroddiad i'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl er mwyn sicrhau ei fod yn cael ei ymgorffori yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru ac mewn digwyddiadau dysgu ar lefel Cymru gyfan yn y dyfodol. Dylai hyn gael ei gynnwys yn ffurflen gyflwyno Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru'.

7.45 Bydd Cadeiryddion y Panel Adolygu a'r Adolygwyr hefyd yn llenwi ffurflen fyfyrdodau Adolygiad Diogelu Unedig Sengl o fewn pythefnos i bob Adolygiad Diogelu Unedig Sengl (gweler y Pecyn Cymorth Adolygiad Diogelu Unedig Sengl). Mae'r adroddiadau hyn yn rhoi cyfle i Gadeiryddion ac Adolygwyr fyfyrio ar y broses adolygu, yr hyn a aeth yn dda, beth nad aeth yn dda a nodi unrhyw welliannau i'r broses neu fylchau / cyfleoedd o ran dysgu i'r rhai sy'n rhan o gynnal yr adolygiad. Bydd ffurflenni wedi'u cwblhau yn cael eu hanfon i'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl. Defnyddir y rhain i lywio ac o bosibl i fireinio proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl.

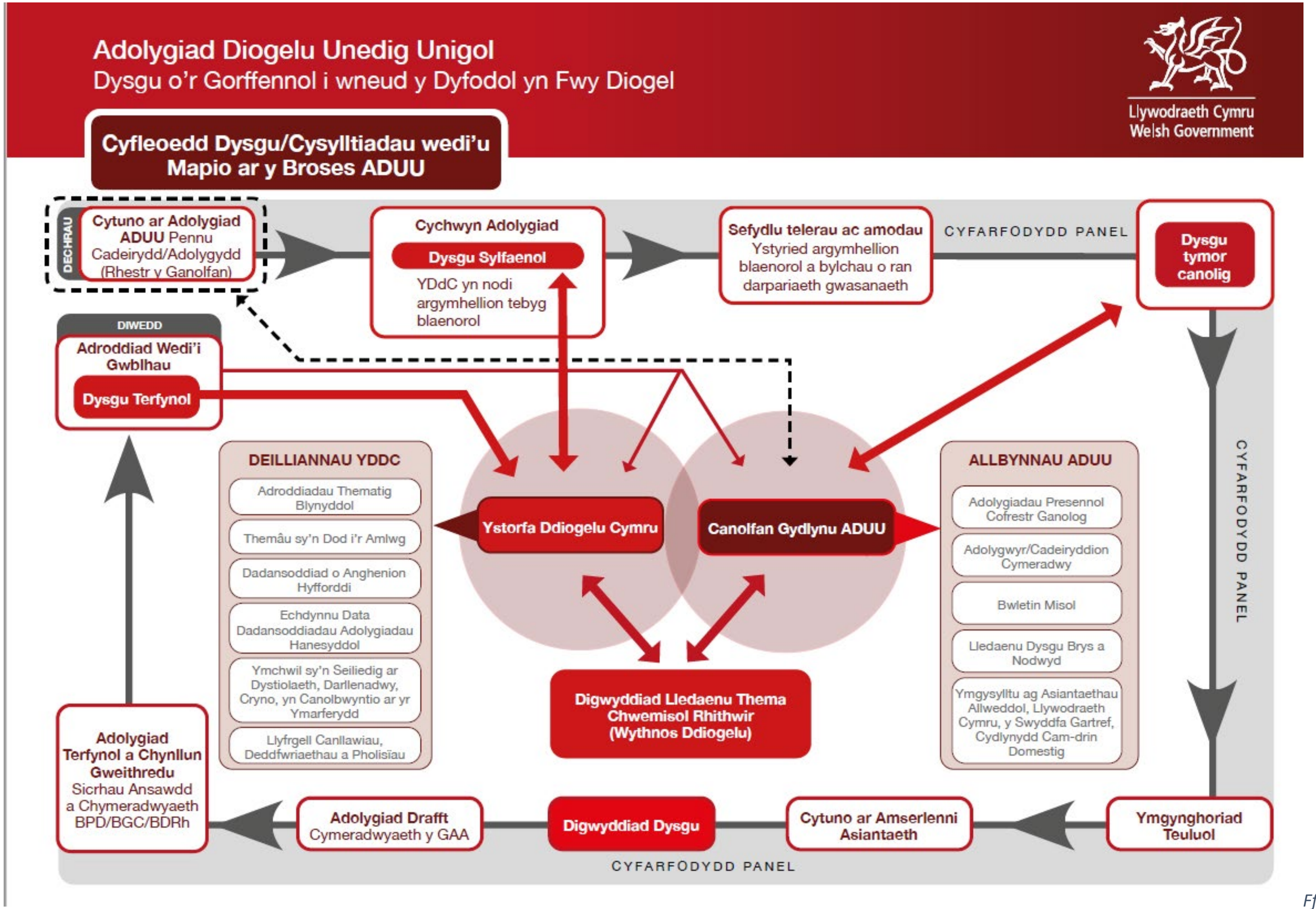
Adolygiad Diogelu Unedig Unigol
Dysgu o'r Gorffennol i wneud y Dyfodol yn Fwy Diogel
Llywodraeth Cymru
Welsh Government
Cyfleoedd Dysgu/Cysylltiadau wedi'u Mapio ar y Broses ADUU
DECHRAU
Cytuno ar Adolygiad ADUU Pennu Cadeirydd/Adolygydd (Rhestr y Ganolfan)
Cychwyn Adolygiad
Dysgu Sylfaenol
YDdC yn nodi argymhellion tebyg blaenorol
Sefydlu telerau ac amodau
Ystyried argymhellion blaenorol a bylchau o ran darpariaeth gwasanaeth
CYFARFODYDD PANEL
Dysgu tymor canolig
DIWEDD
Adroddiad Wedi'i Gwblhau
Dysgu Terfynol
DEILLIANNAU YDDC
Adroddiadau Thematig Blynyddol
Themâu sy'n Dod i'r Amlwg
Dadansoddiad o Anghenion Hyfforddi
Echdynnu Data Dadansoddiadau Adolygiadau Hanesyddol
Ymchwil sy'n Seiliedig ar Dystiolaeth, Darllenadwy, Cryno, yn Canolbwyntio ar yr Ymarferydd
Llyfrgell Canllawiau, Deddfwriaethau a Pholisïau
Ystorfa Ddiogelu Cymru
Canolfan Gydlynu ADUU
ALLBYNNAU ADUU
Adolygiadau Presennol Cofrestr Ganolog
Adolygwyr/Cadeiryddion Cymeradwy
Bwletin Misol
Lledaenu Dysgu Brys a Nodwyd
Ymgysylltu ag Asiantaethau Allweddol, Llywodraeth Cymru, y Swyddfa Gartref, Cydlynydd Cam-drin Domestig
CYFARFODYDD PANEL
Digwyddiad Lledaenu Thema Chwemisol Rhithwir (Wythnos Ddiogelu)
Adolygiad Terfynol a Chynllun Gweithredu
Sicrhau Ansawdd a Chymeradwyaeth BPD/BGC/BDRh
Adolygiad Drafft
Cymeradwyaeth y GAA
Digwyddiad Dysgu
Cytuno ar Amserlenni Asiantaeth
Ymgynghoriad Teuluol
CYFARFODYDD PANEL

Ffigur 1

8 Sut i rannu dysgu gan ddefnyddio proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl

8.1 Mae rhannu dysgu yn elfen allweddol o broses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ac yn rhwymedigaeth statudol i Fyrddau Diogelu Rhanbarthol[42]. Yr ethos y tu ôl i'r broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yw sicrhau bod yr holl ddysgu'n cael ei ymgorffori mewn ymarfer yn y dyfodol er mwyn, yn y pen draw, atal digwyddiadau tebyg yn y dyfodol. I wneud hyn, mae system yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl wedi'i chreu er mwyn sicrhau, pan gynhelir adolygiadau, bod dysgu ehangach a dyfnach yn cael ei gyflawni sy'n cael ei ymgorffori ym mhob sefydliad, ac er mwyn rhoi newidiadau cadarnhaol ar waith. Amlinellir mecanweithiau a phrosesau lledaenu dysgu yn yr is-benawdau isod.

8.2 Bydd yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl yn allweddol wrth ledaenu dysgu ledled Cymru. Bydd yr Hyb yn monitro ac yn adolygu cynnydd ar argymhellion Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl ac yn helpu i chwalu'r rhwystrau rhag eu gweithredu.

Rôl Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru mewn dysgu sylfaenol, canol tymor ac ar ôl adolygiad

8.3 Mae gan Gronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru rôl allweddol o ran lledaenu dysgu ar sail Cymru gyfan. Ynghyd ag Adolygiadau Ymarfer Oedolion, Adolygiadau Ymarfer Plant, Adolygiadau Lladdiadau Iechyd Meddwl ac Adolygiadau Lladdiadau Domestig y gorffennol, bydd pob Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael ei godio a'i storio yn Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru. Bydd rhanddeiliaid perthnasol yn cael mynediad at y gronfa fel y gallant lwytho Adolygiadau a chwilio amdanynt. Mae Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru yn system unigryw sy'n defnyddio methodolegau gwyddor gymdeithasol a chyfrifiadureg, fel cloddio am destun a thechnegau dysgu peirianyddol, i echdynnu dysgu newydd.

ADD WALES SAFEGUARDING REPOSITORY DIAGRAM (WELSH – CRONFA GWYBODAETH DDIOGELU CYMRU]

8.4 Fel y gwelir yn y siart lif Dysgu Ffigur 4) yn Adran 7 o'r canllawiau hyn, bydd Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru yn galluogi ymarferwyr i chwilio am ddysgu sylfaenol. Bydd angen i Gadeiryddion y Panel Adolygu a'r Adolygwyr ddefnyddio'r Gronfa i

---

[42] Rheoliad 3. Rheoliadau Byrddau Diogelu (Swyddogaethau a Gweithdrefnau) (Cymru) 2015 (legislation.gov.uk)

chwilio am ac i nodi argymhellion o unrhyw achosion blaenorol tebyg cyn iddynt ddechrau ar yr Adolygiad Cadw Unedig Sengl. Yna gellir barnu a gafodd yr argymhellion hyn eu gweithredu neu a oes angen tynnu sylw atynt eto. Pan fydd y Panel Adolygu yn creu Cylch Gorchwyl ar gyfer Adolygiad, dylid ystyried unrhyw argymhellion blaenorol o adolygiadau eraill.

8.5 Os nodir unrhyw ddysgu canol tymor brys yn ystod y broses Adolygu, gall ymarferwyr weithredu unrhyw newidiadau ar unwaith o ganlyniad i'r dysgu hwn cyn cwblhau'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Os felly, dylai'r Panel Adolygu rannu'r dysgu hwn gyda'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol i'w ledaenu ymhellach. Bydd hyn yn sicrhau y gellir lledaenu a gweithredu unrhyw ddysgu pwysig heb oedi posibl. Yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl sy'n gyfrifol am ledaenu'r dysgu hwn ledled Cymru.

8.6 Bydd yr Hyb Cydgysylltu yn defnyddio Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru i archwilio themâu er mwyn cael gwell dealltwriaeth o ddigwyddiadau yng Nghymru. Bydd yr Hyb yn cyhoeddi adroddiadau sy'n ymchwilio i'r themâu hyn yn rheolaidd. Bydd yr adroddiadau hyn yn cael eu rhannu â'r holl sefydliadau perthnasol yng Nghymru er mwyn sicrhau bod arferion gorau'n cael eu lledaenu.

Digwyddiad Lledaenu Gwybodaeth Thematig ddwywaith y flwyddyn

8.7 Mae digwyddiadau lledaenu gwybodaeth ddwywaith y flwyddyn yn rhan hanfodol o'r diwylliant dysgu. Byddant yn cynnig dull cadarnhaol o ddysgu, gyda diwylliant o beidio â bwrw bai.

8.8 Bydd y digwyddiadau hyn yn cael eu cydgysylltu a'u trefnu gan yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl. Byddant yn cael eu cynnal ar sail Cymru gyfan. Defnyddir Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru i benderfynu ar themâu perthnasol i'w trafod. Gellir gofyn am gyfarwyddyd gan y Grŵp Strategaeth Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl a’r Bwrdd Gweinidogol Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl.

Fforymau Proffesiynol Amlasiantaethol

8.9 Mae fforymau proffesiynol amlasiantaethol yn fecanwaith ar gyfer cynhyrchu dysgu sefydliadol, gwella ansawdd gwaith gyda theuluoedd, a chryfhau gallu gwasanaethau i gadw plant ac oedolion yn ddiogel. Yn unol â rheoliad 3(2)(i)[43], mae'n ofynnol i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol drefnu a hwyluso rhaglen flynyddol o Fforymau Proffesiynol Amlsiantaethol. Gellir eu cynnal pan nad yw achos yn

[43] *Rheoliadau Byrddau Diogelu (Swyddogaethau a Gweithdrefnau) (Cymru) 2015.* [Rheoliadau Byrddau Diogelu (2015)]

bodloni'r meini prawf ar gyfer Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Maent yn defnyddio gwybodaeth am achosion, canfyddiadau archwiliadau diogelu, arolygiadau, Adolygiadau, a mathau eraill o ddysgu sy'n deillio o Gronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru i ddatblygu a lledaenu dysgu er mwyn gwella gwybodaeth ac ymarfer lleol, ac i lywio blaenoriaethau archwilio a hyfforddi'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn y dyfodol.

8.10 Diffinnir Fforymau Proffesiynol Amlasiantaethol yn *Rheoliadau Byrddau*[44] *Diogelu (Swyddogaethau a Gweithdrefnau) (Cymru) 2015* fel:

> "Fforymau, a drefnir ac a hwylusir gan Fwrdd ar gyfer ymarferwyr a rheolwyr o gyrff cynrychioliadol, a chyrff neu bersonau eraill y bernir eu bod yn berthnasol gan Gadeirydd y Bwrdd, at y diben o ddysgu oddi wrth achosion, archwiliadau, arolygiadau ac adolygiadau er mwyn gwella polisi ac ymarfer amddiffyn plant neu oedolion yn y dyfodol."

8.11 Gall hyn gael ei estyn i gynnwys lladdiadau domestig, lladdiadau ag arf ymosodol a lladdiadau iechyd meddwl. Fodd bynnag, rhagwelir, pan fydd lladdiad yn rhan o'r achos, y bydd y meini prawf ar gyfer Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael eu bodloni bob amser.

8.12 Dylai pob Bwrdd Diogelu Rhanbarthol sefydlu fforymau fel rhaglen barhaus o ddysgu gweithredol a byddant yn rhan annatod o Gynllun Busnes y Bwrdd.

8.13 I gychwyn, bydd y Byrddau Diogelu Rhanbarthol yn gyfrifol am sefydlu rhaglen o waith ar gyfer y fforymau, ar y cyd â'r Ganolfan Gydlynu Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, gan ddefnyddio Ystorfa Ddiogelu Cymru a chynnwys neu ymgysylltu â Phartneriaethau Diogelwch Cymunedol er mwyn uchafu dealltwriaeth o'r gwersi a ddysgwyd a'u heffaith.

8.14 Mae dau brif bwrpas i'r fforymau - gellir eu defnyddio ar gyfer Digwyddiadau Dysgu o achosion ac i ledaenu ac archwilio dysgu o archwiliadau, arolygiadau ac Adolygiadau ond gellir eu defnyddio hefyd i ddarparu cyfleoedd dysgu pwysig eraill ar gyfer ymarferwyr a rheolwyr amlasiantaethol lleol:

a) **Dysgu o achosion**: trafodaeth wedi'i hwyluso, ymgynghori a myfyrio gan ymarferwyr, rheolwyr, neu grwpiau craidd, gan ddefnyddio dull systemau o archwilio a dadansoddi achosion unigol sy'n gyfredol neu nad ydynt yn weithredol bellach. Gallai'r rhain gynnwys achosion cymhleth lle bu canlyniadau da, achosion cyfredol sy'n methu â mynd ymhellach, neu achosion sy'n achosi pryder neu ddiddordeb proffesiynol ond nad ydynt yn bodloni'r meini prawf ar gyfer Adolygiad Diogelu Unedig Sengl.
b) **Lledaenu gwybodaeth a chanfyddiadau newydd**: o archwiliadau diogelu amlasiantaethol ac o Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl, archwiliadau neu o ffynonellau lleol neu genedlaethol eraill, er mwyn sicrhau dysgu a datblygu amlbroffesiynol lleol parhaus.

[44] Adran 2. [Rheoliadau Byrddau Diogelu (Swyddogaethau a Gweithdrefnau) (Cymru) 2015]

8.15 Dylid sicrhau bod y fforymau sy'n canolbwyntio ar ddysgu o achosion yn ddigwyddiadau a hwylusir, a'u bod yn cael eu cynnal mewn amgylchedd sy'n darparu cymorth proffesiynol a diogel a her broffesiynol, gyda chyfres glir o egwyddorion neu brosesau gwaith fel bod staff yn gwybod beth i'w ddisgwyl a bod cyfrinachedd unrhyw ddeunydd achos yn cael ei barchu. Gall y fforymau ddefnyddio amrywiaeth o ddulliau creadigol sydd eisoes yn gyfarwydd mewn hyfforddiant a datblygiad proffesiynol parhaus, fel goruchwyliaeth amlasiantaethol, ymchwiliad gwerthfawrogol, neu gerflunio fel y bo'n briodol. Dylid cofnodi'r dysgu o ran ymarfer a'i adrodd yn ffurfiol i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, ac i deuluoedd lle bo hynny'n briodol. Gall yr Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl ledaenu'r dysgu'n ehangach yn lleol, yn rhanbarthol, neu'n genedlaethol, gan fwydo hefyd Adolygiad blynyddol y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol o'i Gynllun Busnes.

8.16 Dylai'r fforymau ganiatáu i staff fynd ati gyda'i gilydd i archwilio'n agored asesiadau, penderfyniadau ac ymarfer. Fodd bynnag, os bydd unrhyw faterion o ran anghenion hyfforddi staff unigol neu gamymddygiad staff yn dod i'r amlwg yn ystod fforwm proffesiynol amlasiantaethol, dylid rheoli'r rhain drwy weithdrefnau staff yr asiantaeth berthnasol.

8.17 Gall y dysgu o fforymau sydd wedi ymwneud ag achosion unigol neu ledaenu canfyddiadau o archwiliadau a ffynonellau eraill fod angen gweithredu'n lleol drwy newidiadau mewn polisïau gweithredol, protocolau, darpariaeth gwasanaethau neu ymarfer, a dylai hyn ddigwydd yn brydlon a heb oedi.

8.18 Os nodir ar unrhyw adeg lefel o bryder a fyddai'n sbarduno Adolygiad Diogelu Unedig Sengl o dan Reoliadau Byrddau Diogelu (Swyddogaethau a Gweithdrefnau) (Cymru) 2015 mae disgwyliad y dylid rhoi gwybod am yr achos i Gadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol a'i gyfeirio i'r Grŵp Adolygu Achosion fel y gall ei ystyried a gweithredu.

8.19 Os yw'r dysgu o'r fforymau hyn yn berthnasol yn ehangach, bydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn cysylltu â’r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl i ddatblygu cynlluniau i ledaenu gwybodaeth yn lleol a/neu'n genedlaethol, er enghraifft drwy'r Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol, yu Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol neu’r Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus a gweithwyr proffesiynol perthnasol y mae eu rolau a'u cyfrifoldebau'n ymwneud ag amddiffyn a lle mae angen cyfleu negeseuon i asiantaethau yn lleol. Dylai’r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau reoli'r broses. Ar gyfer Dynladdiadau Arfau Bygythiol, ymgysylltir â’r Bwrdd Goruchwylio Dynladdiadau Arfau Bygythiol hefyd.

8.20 Mae effeithiolrwydd y fforymau hyn yn gofyn am ymrwymiad uwch gynrychiolwyr asiantaethau sy'n aelodau o'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol a chefnogaeth gadarnhaol gan asiantaethau i alluogi staff proffesiynol i wneud defnydd o'r cyfleoedd dysgu hyn.

8.21 Bydd angen i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol roi adnoddau i'r rhaglen waith a'i gwerthuso o bryd i’w gilydd er mwyn canfod yr effaith ar ymarfer Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Dylid rhoi gwybod am y canfyddiadau i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol a’r Grŵp Strategaeth Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl.

8.22 Mae Fforymau Proffesiynol Amlasiantaethol yn seiliedig ar brofiad blaenorol hirsefydlog ac maent yn manteisio ar yr arferion da a welir ar draws Byrddau Diogelu Rhanbarthol yng Nghymru.

9 Diogelu Data

Byrddau Diogelu Rhanbarthol/Partneriaethau Diogelwch Cymunedol

9.1 Bydd data categori personol ac arbennig yn cael ei brosesu yn ystod y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl (a amlinellir mewn adrannau uchod);

9.2 Bydd gan Fyrddau Diogelu Rhanbarthol/Partneriaethau Diogelwch Cymunedol (neu'r awdurdod arweiniol) rwymedigaethau diogelu data mewn perthynas â'r data personol hwnnw o dan *GDPR y DU a Deddf Diogelu Data 2018*[45]. Bydd ystyriaethau penodol yn cynnwys:

- Glynu wrth yr egwyddorion diogelu data
- Darparu gwybodaeth am breifatrwydd i unigolion
- Hawliau'r sawl sy'n destun y data

9.3 Rhaid cynnwys gwybodaeth o'r fath yn y ddalen wybodaeth a ddarperir i unigolion sy'n rhan o'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl; gweler y Pecyn Cymorth Adolygiad Diogelu Unedig Sengl i gael templed.

9.4 Rhaid i Fyrddau Diogelu Rhanbarthol/Partneriaethau Diogelwch Cymunedol sicrhau bod gwybodaeth am breifatrwydd a ddarperir i unigolion yn cynnwys darpariaeth ar gyfer cyhoeddi Adroddiadau Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a rhannu Adroddiadau Adolygu â Chronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru (Cronfa Wybodaeth y Swyddfa Gartref yn achos lladdiadau domestig ac Ysgrifennydd Gwladol y Swyddfa Gartref ar gyfer lladdiadau ag arf ymosodol).

9.5 Mae'r cyfrifoldeb dros gadw a phenderfynu ar fynediad yn y dyfodol gan drydydd partïon i Adolygiadau Achos Difrifol, Adolygiadau Ymarfer Plant ac Adolygiadau Ymarfer Oedolion yn nwylo'r Awdurdod Lleol lle'r oedd yr unigolyn dan sylw yn preswylio fel arfer. Felly, bydd perchnogaeth y ddogfen, a fydd wedi'i chytuno'n hanesyddol gan Gadeirydd y priod Fyrddau Diogelu Plant Lleol neu'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, yn perthyn i'r Awdurdod Lleol yn hytrach nag i'r bwrdd a gynhaliodd yr Adolygiad.

Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru

9.6 Bydd Adroddiadau Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a Chynlluniau Gweithredu yn cael eu rhannu gan Fyrddau Diogelu Rhanbarthol gyda'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl. Bydd yr adroddiadau'n cael eu cynnwys wedyn yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru (yn achos lladdiadau domestig, yng

[45] GDPR y DU a Deddf Diogelu Data 2018

Nghronfa Wybodaeth y Swyddfa Gartref ac i'w cyhoeddi gan Ysgrifennydd Gwladol y Swyddfa Gartref ar gyfer lladdiadau ag arf ymosodol).

9.7 Defnyddir Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru i ddarparu gwybodaeth mewn perthynas ag Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ac i helpu i gynorthwyo Byrddau Diogelu Rhanbarthol yn eu dyletswydd statudol i hwyluso dysgu a hyfforddiant ledled Cymru.

9.8 Bydd yr Adroddiad a ddarperir i'r Hyb Cydgysylltu Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl i'w gynnwys yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru yr un fath â'r fersiwn a gyhoeddir ar wefan y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol / Partneriaeth Diogelwch Cymunedol. Bydd yr Adroddiad a gyhoeddir yn llawn yn rhan o ffurflen gyflwyno Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru i'w chynnwys yn y Gronfa Wybodaeth.

9.9 Dylid paratoi Adroddiadau adolygu Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ar y sail bod pob dynodydd personol (e.e. enwau) yn cael ei ddileu neu fod ffugenwau'n cael eu defnyddio. Bydd hyn yn lleihau potensial i unigolion y cyfeirir atynt yn yr Adroddiad gael eu hadnabod (ni ddatgelir pwy yw unigolion na'u lleoliad yn yr Adroddiad). Mae posibilrwydd o hyd, fodd bynnag, er gwaethaf y defnydd o fesurau diogelu o'r fath, y gallai unigolion y cyfeirir atynt yn yr Adroddiadau gael eu hadnabod o hyd drwy ddulliau rhesymol sydd ar gael, yn enwedig pan fo'r digwyddiad sydd wedi sbarduno'r adolygiad yn adnabyddus neu wedi cael sylw yn y cyfryngau. Felly, dylai Adroddiadau Adolygiad Diogelu Unedig Sengl gael eu trin fel pe baent yn cynnwys data personol a'u bod yn dod o dan y cyfreithiau diogelu data perthnasol. Gall adroddiadau hefyd gynnwys data categori arbennig (e.e. data ynghylch iechyd) neu wybodaeth mewn perthynas ag euogfarnau troseddol. Rhaid cydymffurfio â'r mesurau diogelu ychwanegol wrth brosesu data categori arbennig.

9.10 Bydd Adroddiadau Adolygiad Diogelu Unedig Sengl hefyd yn cynnwys data personol yr Adolygydd/Adolygwyr.

9.11 Llywodraeth Cymru a Phrifysgol Caerdydd, yn y lle cyntaf, fydd cyd-reolyddion data personol sy'n cael ei brosesu yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru a byddant yn sicrhau y cydymffurfir â'i rhwymedigaethau perthnasol o dan gyfreithiau diogelu data, gan gynnwys;

- Cydymffurfio â'r egwyddorion diogelu data;
- Darparu gwybodaeth am breifatrwydd i unigolion;
- Diogelwch data personol a brosesir yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru o ran;
    - Rheoleiddio mynediad i Gronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru;

    - Sicrhau bod mesurau diogelwch technegol a sefydliadol priodol yn cael eu rhoi ar waith
- Rheoli ac ymateb i geisiadau hawliau unigol (e.e. cais am fynediad at ddata gan destun y data)

9.12 Bydd yr holl wybodaeth a gynhwysir yn ffurflen gyflwyno Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru' (gan gynnwys Adroddiadau Adolygiad Diogelu Unedig Sengl), yn cael ei chadw yng Nghronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru am gyfnod amhenodol er mwyn sicrhau y gellir echdynnu canfyddiadau a dysgu perthnasol o'r Adroddiadau a'r Cynlluniau Gweithredu.

Rhannu gwybodaeth a data

9.13 Mae rhannu data personol ar draws partneriaid/cyrff lleol yn allweddol i lwyddiant Adolygiadau Diogelu Unedig Sengl. Nod y broses yw rhannu'r holl wybodaeth berthnasol sydd gan bob sefydliad am unigolyn sy'n rhan o'r Adolygiad. Gallai hyn fod yn unrhyw ddefnyddiwr gwasanaeth, boed yn ddioddefwr, yn gyflawnwr/cyflawnwyr honedig neu'n berson sy'n gysylltiedig â'r digwyddiad. Dim ond gwybodaeth sy'n berthnasol i'r Adolygiad sydd angen ei rhannu er mwyn llwyddo i gynnal yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl.

9.14 Deellir na ellir rhannu gwybodaeth am gyflawnwyr honedig neu unigolion eraill sy'n gysylltiedig â'r digwyddiad yng nghamau cychwynnol yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl gan Uwch Swyddog Ymchwilio yr heddlu neu Wasanaeth Erlyn y Goron gan y gallai fygwth uniondeb yr ymchwiliad neu'r achos troseddol. Gall hyn barhau i fod yn wir drwy gydol yr Adolygiad os yw'r wybodaeth yn sensitif iawn. Trwy beidio ag aros nes bydd ymchwiliadau ac achosion troseddol wedi dod i ben, gallai rhai manylion gael eu heithrio o'r Adolygiad. Rhaid cydbwyso hyn yn erbyn y manteision o nodi dysgu mewn modd amserol fel y gellir gweithredu camau ac argymhellion cyn gynted â phosibl.

9.15 Rhaid i gynnal uniondeb yr ymchwiliad a'r achos troseddol fod yn ystyriaeth allweddol i bartneriaid Adolygiad. Dylent gytuno gydag Uwch Swyddog Ymchwilio yr heddlu pa unigolion sydd i'w cynnwys yn y ceisiadau am wybodaeth, gan egluro pa wybodaeth na ellir ei rhannu ac unrhyw gyfyngiadau ar amseru rhyddhau gwybodaeth. Dim ond gwybodaeth sy'n berthnasol i'r Adolygiad sydd i'w rhannu, gwybodaeth sy'n helpu i nodi unrhyw wersi sydd i'w dysgu o'r digwyddiad ac i ystyried a fyddai'n briodol i unrhyw un weithredu mewn cysylltiad â'r gwersi hynny.

9.16 Rhaid i'r holl ddeunydd a gynhyrchir neu a gafwyd gan yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl tra bo'r achos troseddol yn mynd rhagddo fod ar gael i i Uwch Swyddog Ymchwilio yr heddlu a'r swyddog datgelu er mwyn iddynt asesu a yw'n berthnasol i'r achos troseddol. Os yw'n berthnasol, Gwasanaeth Erlyn y Goron

sydd i benderfynu a ddylid datgelu hynny i'r amddiffyniad. Os yw'r wybodaeth yn sensitif, bydd Gwasanaeth Erlyn y Goron neu'r Uwch Swyddog Ymchwilio yn ymgynghori â'r partneriaid adolygu perthnasol neu â’r Adolygydd/Adolygwyr cyn i'r datgeliad gael ei wneud i'r amddiffyniad.

10 Cymhwyso proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl i gamdriniaeth hanesyddol

10.1 Cyfrifoldeb y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yw penderfynu a yw achos yn bodloni'r meini prawf rhagnodedig ar gyfer cynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl gweler Adran 3). Gall y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol benderfynu bod angen Adolygiad Diogelu Unedig Sengl mewn perthynas ag achos sy'n ymwneud ag achosion hanesyddol o gam-drin trefnedig neu luosog. Nod Adolygiad o'r fath fyddai archwilio'r hyn y gellir ei ddysgu o arferion y gorffennol er mwyn sicrhau bod ymarfer a systemau sefydliadol cyfredol yn cael eu cryfhau a'u gwella.

10.2 Gall hyn gynnwys cyflwyno modd o nodi gwersi a ddysgwyd o'r ymchwiliad a'u rhoi ar waith (e.e. o ran polisïau, gweithdrefnau ac arferion gwaith a allai fod wedi cyfrannu at y cam-drin yn digwydd) wrth i'r ymchwiliad fynd rhagddo ac ar ddiwedd yr ymchwiliad; asesu'r modd yr ymdriniwyd ag ef a nodi gwersi ar gyfer cynnal ymchwiliadau tebyg yn y dyfodol.

10.3 Dylai Adolygiadau Hanesyddol sy'n bodloni'r meini prawf ar gyfer Adolygiad Diogelu Unedig Sengl ddilyn yr egwyddorion, y dull a'r broses a amlinellir yn y Canllawiau hyn.

11 Cysylltiad â phrosesau ffurfiol eraill

11.1 Mae proses yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn ymwneud â dysgu o ran ymarfer. Os bydd unrhyw faterion yn ymwneud ag anghenion hyfforddi staff unigol neu gamymddygiad staff yn dod i'r amlwg yn ystod Adolygiad, dylid rheoli a chyfeirio'r materion hyn drwy weithdrefnau staff yr asiantaeth berthnasol.

11.2 Hyd yn oed pan fo prosesau neu ymchwiliadau ffurfiol eraill ar y gweill, megis gweithdrefnau cwyno, nid oes unrhyw reswm i oedi cyn cynnal Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Mae Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn canolbwyntio ar ddysgu i wella ymarfer yn y dyfodol ac nid yw'n lled-broses ar gyfer delio â chwynion neu briodoli bai. Dylai Byrddau Diogelu Rhanbarthol ystyried sut y gall prosesau eraill ddigwydd ochr yn ochr ag Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Bydd dysgu perthnasol sy'n deillio o'r gwahanol brosesau yn cael ei rannu'n unol ag asiantaethau perthnasol.

Prosesau Cyfochrog

11.3 Os yw'r achos yn destun ymchwiliadau'r heddlu neu achosion barnwrol/crwnerol, ni ddylai'r rhain o reidrwydd atal sefydlu Adolygiad Diogelu Unedig Sengl nac achosi oedi cyn cymryd camau adfer ar unwaith i wella gwasanaethau. Mae'n bwysig bod diben yr Adolygiad, sef canfod dysgu proffesiynol a sefydliadol a gwella arferion amlasiantaethol o ran diogelu'r cyhoedd yn y dyfodol, yn cael ei ddeall ac mai dyma'r ffocws.

11.4 Mae Gwasanaeth Erlyn y Goron a Chyngor Cenedlaethol Penaethiaid yr Heddlu wedi cyhoeddi canllawiau sy'n cydnabod bod modd rheoli Adolygiadau Amlasiantaethol ac achosion troseddol yr un pryd. Mae'r canllawiau'n darparu fframwaith ar gyfer rhannu gwybodaeth berthnasol a gynhyrchir drwy'r ddwy broses.

11.5 Mae'r Paneli Adolygu'n annibynnol ar y broses cyfiawnder troseddol, ac nid oes modd gorfodi unrhyw alwadau am newid amserlenni neu fethodoleg yr Adolygiad. Fodd bynnag, os yw'r achos eisoes yn destun ymchwiliad troseddol rhaid hysbysu'r Uwch Swyddog Ymchwilio am y penderfyniad i ddechrau Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Os oes achos troseddol neu gwest yn yr arfaeth, rhaid hysbysu Gwasanaeth Erlyn y Goron neu'r crwner, yn y drefn honno, ar gyfer yr ardal lle mae'r achos yn cael ei gynnal am yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Os bydd yr Uwch Swyddog Ymchwilio, Gwasanaeth Erlyn y Goron neu'r Crwner yn mynegi pryder y bydd yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn perygl ymchwiliadau troseddol, achos troseddol neu achos crwner sydd ar y gweill, dylid trafod y ffordd ymlaen â Chadeirydd y Panel Adolygu a cheisio'i gymeradwyaeth, a bydd hynny'n

cael ei adlewyrchu yng Nghylch Gorchwyl yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl.

11.6 Gellid gwneud cais i'r Panel Adolygu bod cwmpas yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl yn cael ei gyfyngu dros dro tan ar ôl canlyniad unrhyw achos troseddol neu achos crwner neu ymchwiliadau heddlu. Gallai hyn olygu ystyried peidio â chyfweld pobl a allai fod yn dystion neu'n ddiffynyddion mewn achosion troseddol neu grwneraidd, ac i beidio â bwrw ymlaen â Digwyddiad Dysgu nes bod y materion cyfiawnder troseddol neu grwneraidd wedi'u cyflawni. Pan ystyrir cyfyngu cwmpas Adolygiad, dylai hynny fod ar gyfer angen diffiniedig a/neu dylai fod yn berthnasol i unigolion a enwir.

11.7 Os cyfyngir cwmpas yr Adolygiad dros dro, yn sicr nid yw hyn yn dileu'r angen am Banel Adolygu nac yn golygu y dylid oedi cyn sefydlu Panel i gynnal yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Trwy wneud hyn bydd modd diogelu unrhyw gofnodion sy'n ymwneud â'r farwolaeth neu'r anaf difrifol rhag colled neu ymyrraeth, a nodi'r dysgu sylfaenol.

11.8 Mae'n hanfodol nad oes oedi cyn i'r dysgu angenrheidiol ddigwydd, fel y gellir rhwystro'r un camgymeriadau rhag cael eu hailadrodd mewn achosion eraill. Yn yr amgylchiadau hyn, dylai'r Panel Adolygu sicrhau bod cronolegau'n cael eu llunio a bod cofnodion yn cael eu hadolygu, lle bo hynny'n angenrheidiol, er mwyn nodi unrhyw wersi y gellir eu dysgu ar unwaith. Dylai'r rhain gael eu dwyn i sylw'r asiantaeth neu'r asiantaethau perthnasol ar gyfer eu gweithredu cyn belled nad yw hynny'n peryglu uniondeb achosion troseddol neu grwneraidd perthnasol.

11.9 Er bod gorchmynion gweithredol a chyfreithiol sylweddol y mae angen eu deall a'u cydnabod, dylid cydnabod bod datblygiadau sylweddol yng Nghymru sy'n cefnogi nod a diben y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Mae deall achosion, dysgu gwersi o ran rheoli perthnasau a sefyllfaoedd anodd, atal trosedd a niwed ac ymyrraeth gynnar yn elfennau allweddol sy'n cael eu dilyn gan Gomisiynwyr Heddlu a Throseddu a Phrif Gwnstabliaid yng Nghymru gyda phartneriaid yn y System Cyfiawnder Troseddol yng Nghymru. Cynrychiolir Llywodraeth Cymru yng nghyfarfodydd Bwrdd Cyfiawnder Troseddol Cymru, tra bod y Prif Weinidog a'r Gweinidog dros Gyfiawnder Cymdeithasol yn cadeirio Bwrdd Partneriaeth Plismona Cymru a'r wahoddiad Plismona yng Nghymru, ac mae Llywodraeth Cymru wedi cefnogi Bwrdd Cymunedau Mwy Diogel Cymru a'r Rhwydwaith Cymunedau Mwy Diogel. Mae potensial gwirioneddol drwy'r trefniadau hyn i ddysgu gwersi drwy'r Broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl i ddylanwadu ar amrediad o ymagweddau a phrosesau ar draws plismona a chyfiawnder troseddol wrth fynd ar drywydd lleihau niwed a gwarchod y rhai sy'n agored i niwed.

Proses Gwyno

11.10 Mae gan bob Bwrdd Diogelu Rhanbarthol weithdrefn gwyno ar gyfer ymdrin â

chwynion am Adolygiadau. Dylai'r broses gwyno fynd i'r afael â natur amlasiantaethol adolygiad yn hytrach na'r gŵyn yn erbyn gweithredoedd asiantaeth unigol – dylid ymdrin â chŵyn o’r fath drwy weithdrefn gwyno’r asiantaeth ei hun. Dylai Adolygydd/Adolygwyr a Chadeirydd y Panel Adolygu sicrhau bod y teulu a’r prif unigolion yn cael gwybod am y broses gwyno briodol.

Atodiad Un: Tabl partneriaethau

	Diogelu oedolyn/plentyn				Lladdiad domestig				Lladdiad arf ymosodol				Lladdiad iechyd meddwl			
	Grŵp Adolygu Achosion	Panel Adolygu	Adroddiad drafft/terfynol	Cynlluniau Gweithredu	Grŵp Adolygu Achosion	Panel Adolygu	Adroddiad drafft/terfynol	Cynlluniau Gweithredu	Grŵp Adolygu Achosion	Panel Adolygu	Adroddiad drafft/terfynol	Cynlluniau Gweithredu	Grŵp Adolygu Achosion	Panel Adolygu	Adroddiad drafft/terfynol	Cynlluniau Gweithredu
Bwrdd Diogelu Rhanbarthol	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Partneriaeth Diogelwch Cymunedol			T	T	P	P	P	P	P	P	P	P			Th	Th
Bwrdd VAWDASV Rhanbarthol						P	P	P								
Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus							Th	Th			Th	Th			Th	Th
Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol			T	Th			Th	Th			Th	Th			Th	Th
Llywodraeth Cymru (diogelu a diogelwch cymunedol)	A		T	T	A		T	T	A		T	T	A		T	T
Swyddfa Gartref – rheoli ansawdd					A		D T	D T								
Ysgrifennydd Gwladol y Swyddfa Gartref									A		T	T				
Comisiynydd Cam-drin Domestig							T	T								
Uned Gyflawni, Llywodraeth Cymru (Iechyd)													A		T	T
Hyb Cydgysylltu Adolygiad Diogelu Unedig Sengl	A		T	T	A		T	T	A		T	T	A		T	T
Cronfa Gwybodaeth Ddiogelu Cymru			T	T			T	T			T	T			T	T

Allwedd:

- P = Pob cam
- A = Argymhelliad
- D = Drafft
- T = Terfynol
- Th= Themâu dysgu thematig o adroddiadau

Y rhai a fydd yn cymryd rhan yn y Grŵp Adolygu Achos fydd y partneriaid sy'n eistedd ar nifer o’r grwpiau hyn. Nid yw hyn yn cael ei gynrychioli yn y tabl hwn.

Byrddau eraill (neu eu his-grwpiau) y gallai fod angen eu cynnwys yn dibynnu ar yr achos a'r argymhellion a'r camau gweithredu (nid yw'r rhestr hon yn gynhwysfawr): Bwrdd Cynllunio Ardal Camddefnyddio Sylweddau, Bwrdd Trais Difrifol a Throseddau Trefnedig, Plismona yng Nghymru, Bwrdd Partneriaeth yr Heddlu Cymru, Bwrdd Cymunedau Mwy Diogel Cymru, Bwrdd IOM Cymru, Grwpiau Cydweithredol Cymorth Tai Rhanbarthol, Cyfiawnder Troseddol yng Nghymru, Byrddau Cyfiawnder Troseddol Lleol.

Atodiad Dau: Llwybrau Atgyfeirio Lladdiadau Iechyd Meddwl a gwybodaeth ategol

Llwybrau atgyfeirio
Gall unrhyw un wneud atgyfeiriad am Adolygiad Diogelu Unedig Sengl; fodd bynnag bydd yr Heddlu bob amser ynghlwm wrth y broses os bydd lladdiad iechyd meddwl.

Rhaid i Fyrddau Iechyd ac Awdurdodau Lleol sicrhau bod mesurau diogelu uniongyrchol yn cael eu hystyried ar adeg y lladdiad. Yn ogystal, bydd angen i'r Byrddau Iechyd roi gwybod i Uned Gyflawni[46]. Llywodraeth Cymru am laddiad iechyd meddwl o dan y fframwaith Digwyddiadau Adroddadwy Cenedlaethol[47]. Mae rhagor o wybodaeth i gefnogi'r penderfyniad hwn wedi'i chynnwys yn y ddau flwch isod:

Sicrhau mesurau diogelu uniongyrchol: Gan fod angen i'r heddlu fod yn bresennol ar ôl pob lladdiad, bydd Atgyfeiriad Diogelu (Dyletswydd i Adrodd) yn sbardun ar gyfer rhannu gwybodaeth gydag Awdurdodau Lleol a Byrddau Iechyd yn dilyn lladdiad iechyd meddwl. Yn dilyn llofruddiaeth, bydd y troseddwr yn cael ei asesu gan aelod o'r Tîm Fforensig Iechyd Meddwl. Byddant yn gyfrifol am sicrhau yr anfonir adroddiad Dyletswydd i Adrodd i'r Awdurdod Lleol ac y bydd copi'n cael ei anfon i Dîm Diogelu Corfforaethol y Bwrdd Iechyd. Bydd angen i'r Bwrdd Iechyd gytuno ar broses leol lle bydd yr Uned Gyflawni'n cael gwybod a'r Tîm Iechyd Meddwl wedi ystyried rhoi mesurau diogelwch uniongyrchol ar waith. **Hysbysu** – rhaid i unrhyw ddigwyddiad sy'n cyfateb i'r diffiniad o laddiad iechyd meddwl gael ei adrodd fel Digwyddiad Adroddadwy Cenedlaethol i Uned Gyflawni GIG Cymru yn unol â'r polisi Digwyddiad Diogelwch Cleifion Cenedlaethol[48], o fewn 7 diwrnod i'r dyddiad y daw'r Ymddiriedolaeth neu'r Bwrdd Iechyd yn ymwybodol o'r lladdiad iechyd meddwl. Dylai'r ffurflen hysbysu nodi, os yw'n hysbys, a fydd yr ymchwiliad cysylltiedig yn Adolygiad Diogelu Unedig Sengl neu'n fath arall o ymchwiliad.

Digwyddiad Adroddadwy Cenedlaethol O 14 Mehefin 2021, mae'r diffiniad canlynol o ddigwyddiad adroddadwy cenedlaethol yn ymwneud â diogelwch cleifion yn berthnasol: Digwyddiad diogelwch cleifion sydd wedi achosi neu wedi cyfrannu at farwolaeth annisgwyl neu farwolaeth yr oedd modd ei hosgoi, neu niwed difrifol, i un neu ragor o gleifion, staff neu'r cyhoedd yn ystod gofal iechyd a ariennir gan y GIG.

[46] Uned Gyflawni GIG Cymru Uned Gyflawni
[47] Uned Gyflawni GIG Cymru Uned Gyflawni
[48] Digwyddiadau'n Ymwneud â Diogelwch Cleifon. Diogelwch Cleifion GIG Cymru

Categorïau Digwyddiadau Cenedlaethol Penodol ar gyfer Iechyd Meddwl:
Mae modd adrodd yn genedlaethol am y digwyddiadau canlynol ers 14 Mehefin 2021. Er bod y rhain yn dod o dan ddiffiniad eang digwyddiad adroddadwy cenedlaethol fel yr amlinellir uchod, maent wedi'u nodi yn y polisi i sicrhau eglurder o ran y disgwyliadau ynghylch adrodd yn genedlaethol.

1. **Lladdiadau a amheuir**: os yw'r troseddwr honedig wedi bod o dan ofal y gwasanaethau iechyd meddwl yn y 12 mis diwethaf.
2. **Hunanladdiadau cleifion mewnol**: Bydd pob hunanladdiad a gyflawnir gan gleifion mewnol sy'n ddefnyddwyr gwasanaeth o unrhyw fath mewn unrhyw leoliad clinigol yn adroddadwy. Mae'r gofyniad yn berthnasol i bob defnyddiwr gwasanaeth, nid dim ond y rhai sy'n cael eu trin ar gyfer anghenion iechyd meddwl naill ai o fewn lleoliad iechyd meddwl neu fel arall. Os bydd cleifion iechyd meddwl dan gadwad sydd ar seibiant awdurdodedig/cytunedig i ffwrdd o'r lleoliad clinigol yn cyflawni hunanladdiad bryd hynny, neu os amheuir eu bod wedi cyflawni hunanladdiad, waeth beth fo amserlen y seibiant cytunedig, mae hyn yn adroddadwy fel hunanladdiad claf mewnol.
3. **Marwolaeth annisgwyl yn y gymuned yn ymwneud â chlaf sy'n hysbys i'r Gwasanaethau Iechyd Meddwl ac Anableddau Dysgu**: Dylai pob marwolaeth annisgwyl yn ymwneud â defnyddwyr gwasanaethau a oedd yn hysbys i'r gwasanaethau Iechyd Meddwl ac Anableddau Dysgu, gan gynnwys y Gwasanaethau Cyffuriau ac Alcohol, o fewn y 12 mis yn union cyn eu marwolaeth, gael eu hadrodd a dylai'r cyrff cyfrifol eu harchwilio mewn modd cymesur.

Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010[49]
Mesur gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru i wneud darpariaeth ynghylch gwasanaethau cymorth iechyd meddwl sylfaenol; cydlynu gwasanaethau iechyd meddwl eilaidd a chynllunio ar eu cyfer; asesu anghenion cyn ddefnyddwyr gwasanaethau iechyd meddwl eilaidd; eiriolaeth annibynnol ar gyfer pobl a gedwir o dan Ddeddf Iechyd Meddwl 1983[50] a phersonau eraill sy'n cael triniaeth iechyd meddwl fel claf mewnol yn yr ysbyty; ac at ddibenion cysylltiedig.

Mae **Rhan 1** o'r mesur, (y cyfeirir ato'n aml fel gwasanaethau iechyd meddwl gofal sylfaenol), yn gosod dyletswydd ar Fyrddau Iechyd a Phartneriaid i ddarparu gwasanaethau cymorth iechyd meddwl sylfaenol lleol i ymgymryd â'r swyddogaethau a ganlyn:

- cynnal asesiadau iechyd meddwl sylfaenol;
- yn dilyn asesiad iechyd meddwl sylfaenol, darparu'r driniaeth iechyd meddwl sylfaenol leol a nodir gan yr asesiad fel triniaeth a allai wella neu atal dirywiad yn iechyd meddwl yr unigolyn;

[49] Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010. Model Gwasanaeth Cenedlaethol ar gyfer Mesur Gwasanaethau Iechyd Meddwl Sylfaenol Lleol Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010
[50] Deddf Iechyd Meddwl 1983

- atgyfeirio, yn dilyn asesiad iechyd meddwl sylfaenol, ar gyfer gwasanaethau eraill y gallai eu darparu wella neu atal dirywiad yn iechyd meddwl yr unigolyn a aseswyd;
- darparu gwybodaeth, cyngor a chymorth arall i ddarparwyr gofal sylfaenol i ddiwallu gofynion rhesymol y darparwyr am wybodaeth, cyngor a chymorth o'r fath at ddibenion gwella'r gwasanaethau sy'n ymwneud ag iechyd meddwl y maent yn ei ddarparu neu'n ei drefnu;
- darparu gwybodaeth a chyngor i gleifion a'u gofalwyr am y gwasanaethau sydd ar gael iddynt, i fodloni eu gofynion rhesymol am wybodaeth a chyngor o'r fath.

Noder bod modelau cyswllt iechyd meddwl eraill mewn gofal sylfaenol lle gellir asesu unigolion. Mae'r gwasanaethau hyn yn aml wedi'u lleoli mewn practisau meddygon teulu.

Mae **Rhan 2** o'r Mesur (y cyfeirir ato'n aml fel gwasanaethau gofal eilaidd) yn gosod dyletswydd ar fyrddau iechyd a phartneriaid i benodi cydlynydd gofal ar gyfer claf perthnasol a chydlynu darpariaeth gwasanaethau iechyd meddwl i gytuno ar ganlyniadau a chynllun gofal a thriniaeth i gyflawni'r canlyniadau hynny. Mae Rhan 2 y Mesur hefyd yn gosod dyletswyddau ar Fyrddau Iechyd a phartneriaid i adolygu'r cynllun gofal a thriniaeth o leiaf **unwaith y flwyddyn.**

Claf Perthnasol – Claf perthnasol yw unigolyn y bydd darparwr gwasanaeth iechyd meddwl yn gyfrifol am roi gwasanaeth iechyd meddwl eilaidd iddo; neu glaf sydd dan warcheidiaeth awdurdod lleol yng Nghymru; neu glaf y mae darparwr gwasanaethau iechyd meddwl wedi penderfynu y byddai'n darparu gwasanaethau iechyd meddwl eilaidd ar ei gyfer pe bai'n cydweithredu â darpariaeth gwasanaethau o'r fath. Bydd rhywun sy'n cael gwasanaethau o dan ran 2 yn cael ei ddisgrifio fel claf perthnasol.

Mae **Rhan 3** o'r Mesur yn galluogi unigolion sydd wedi cael gwasanaethau iechyd meddwl eilaidd yn y gorffennol (cleifion perthnasol) i atgyfeirio eu hunain yn ôl at y gwasanaethau eilaidd i gael asesiad uniongyrchol. Mae hyn yn galluogi cynnal asesiadau heb fod angen i unigolion fynd at eu meddyg teulu neu i rywle arall i gael atgyfeiriad, ac yn gwella mynediad. Mae'n ofynnol i Fyrddau Iechyd sicrhau bod ganddynt drefniadau ar waith i dderbyn ceisiadau (hunanatgyfeiriad) am asesiadau ar gyfer y rhai sy'n gymwys. Mae unigolyn yn gymwys o dan Ran 3 am gyfnod o **dair blynedd** ar ôl cael ei ryddhau o ofal.

Atodiad Tri: Partneriaid lleol

- Darparwyr gwasanaethau gofal plant a chwarae
- Canolfannau plant
- Grwpiau Ffydd
- Colegau Addysg Bellach gan gynnwys colegau chweched dosbarth
- Meddygon teulu, deintyddion, fferyllwyr, offthalmolegwyr
- Darparwyr gofal iechyd annibynnol
- Sefydliadau sy'n darparu gofal arbenigol i bobl ag anableddau difrifol ac anghenion iechyd cymhleth
- Darparwyr gofal cymdeithasol (gan gynnwys gwasanaethau cartref gofal i oedolion a phlant, gwasanaethau cymorth cartref, gwasanaethau maethu, gwasanaethau mabwysiadu, gwasanaethau lleoli oedolion, gwasanaethau canolfannau preswyl i deuluoedd a gwasanaethau eiriolaeth)
- Ysgolion gwladol ac annibynnol
- Sefydliadau sector gwirfoddol a chymunedol, gan gynnwys y rhai sy'n cynnig gwasanaethau neu weithgareddau y cyfeirir atynt yn y Cod Ymarfer Diogelu.

Mewn ardaloedd lle mae ganddynt weithgarwch lleol sylweddol, gellir cynnwys y lluoedd arfog (mewn perthynas â theuluoedd dynion a menywod sy'n aelodau o'r lluoedd arfog a'r personél hynny sydd o dan 18 oed), y Gwasanaeth Mewnfudo, a'r Gwasanaeth Cymorth Lloches Cenedlaethol mewn cysylltiad â'r Byrddau Diogelu Rhanbarthol perthnasol.

Yn yr un modd ar gyfer ardaloedd â charchardai neu ganolfannau cadw diogel, bydd Byrddau Diogelu Rhanbarthol am sicrhau bod cysylltiadau effeithiol yn cael eu gwneud â gwasanaethau Carchardai a Phrawf. Mae hefyd yn bwysig bod cysylltiadau effeithiol yn cael eu gwneud ag Awdurdodau Tân ac Achub.

Gallai aelodau gweithredol sefydliadau statudol, megis Aelodau Etholedig lleol ac aelodau gweithredol Byrddau Iechyd Lleol, gynorthwyo â chyfraniad a chraffu.